

BOSNA I HERCEGOVINA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА

SUD BOSNE I HERCEGOVINE
СУД БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Predmet broj: S1 1 K 012506 15 Krl

Datum: objavljivanja: 16.03.2016. godine

pismenog otpravka: 11.04.2016. godine

Pred sudskim vijećem u sastavu: Zoran Božić, predsjednik vijeća

Mediha Pašić, član vijeća

Mira Smajlović, član vijeća

PREDMET TUŽILAŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Protiv optuženih

ADILA VOJIĆA I BEKIRA MEŠIĆA

PRVOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Ćazim Hasanspahić

Branilac optuženog Adila Vojića:

Advokat Fadil Abaz

Branilac optuženog Bekira Mešića

Advokat Kenan Ademović

Zapisničar:

Sanja Salčić-Sabljica, pravna savjetnica-asistentica

SADRŽAJ

I. UVOD I HRONOLOGIJA POSTUPKA	6
II. ZAVRŠNE RIJEČI	7
A. ZAVRŠNE RIJEČI TUŽILAŠTVA	
B. ZAVRŠNE RIJEČI PUNOMOĆNICE OŠTEĆENE	9
C. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANA OPTUŽENIH	9
III. PROCESNE ODLUKE	13
A. ISKLJUČENJE JAVNOSTI	13
B. ODREĐIVANJE MJERA ZAŠTITE ZA SVJEDOKINJU	13
C. ODGAĐANJE PRETRESA NA NEODREĐENO VRIJEME	14
D. IZUZECI OD NEPOSREDNOG IZVOĐENJA DOKAZA	16
E. DJELIMIČNO ODBIJANJE DOKAZNIH PRIJEDLOGA ODBRANE	18
F. USVAJANJE PRIJEDLOGA DOKAZA REPLIKE I DODATNIH DOKAZNIH PRIJEDLOGA OPTUŽBE	19
G. ODBIJANJE PRIJEDLOGA ODBRANE ZA IZVOĐENJE DODATNIH DOKAZA	22
H. PRIGOVORI NA DOKAZE	24
I. PROTEK ROKA OD 30 (TRIDESET) DANA	36
IV. OPĆA OCJENA DOKAZA	37
V. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA	40
VI. ODLUKA O KRIVICI OPTUŽENIH ADILA VOJIĆA I BEKIRA MEŠIĆA	43
A. OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ	44
1. Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava	45
2. Civilni status žrtve (status zaštićene kategorije stanovništva)	47
3. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije	48
4. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom ...	50
5. Pojedinačna inkriminacija u osnovi zločina	52

VII. ZAKLJUČAK	98
VIII. ODLUKA O KAZNI.....	100
IX. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU.....	102
X. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA.....	110
XI. ANEKS.....	111
A. IZVEDENI DOKAZI	111
1. Saslušani svjedoci Tužilaštva	111
2. Saslušani vještaci Tužilaštva	112
3. Uloženi dokazi Tužilaštva	112
4. Lista saslušanih svjedoka odbrana optuženih	116
5. Lista uložениh dokaza odbrana optuženih	117

U I M E B O S N E I H E R C E G O V I N E I

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću sastavljenom od sudije Zorana Božića, kao predsjednika vijeća, te sudija Medihe Pašić i Mire Smajlović, kao članova vijeća, uz učešće pravnog savjetnika - asistenta Sanje Salčić-Sabljića u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu koji se protiv optuženih Adila Vojića i Bekira Mešića vodi po optužnici Tužilaštva BiH broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.12.2014. godine, potvrđenoj dana 22.12.2014. godine, a kojom se optuženi terete za počinjenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), u vezi sa članom 29. istog zakona, nakon održanog javnog glavnog pretresa, na kojem je dijelom bila isključena javnost, održanom u prisustvu tužioca Tužilaštva Bosne i Hercegovine Ćazima Hasanspahića, optuženih i njihovih branilaca, advokata Fadila Abaza i Kenana Ademovića, donio je, a dana 16.03.2016. godine, nakon vijećanja i glasanja, u prisustvu tužioca i branilaca optuženih, a u odsustvu uredno obaviještenih optuženih, javno objavio slijedeću:

P R E S U D U

Optuženi :

1. **ADIL VOJIĆ**, sin Hasana i majke Meleće, rođene Šahinović, rođen 05.01.1971. godine u Orašcu, opština Bihać, po nacionalnosti, državljanin, završio srednju ugostiteljsku školu, prekvalifikovan za molera, oženjen, otac jednog djeteta, nezaposlen, slabog imovnog stanja, nastanjen u naselju, zaseok broj, opština, JMBG:, osuđivan presudom broj od za krivično djelo „nasilničko ponašanje“ iz člana 204. stav 2. KZ R BiH na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine, oslobođen od izvršenja kazne zatvora rješenjem
2. **BEKIR MEŠIĆ**, sin Beće i majke Fatime, rođene Vojić, rođen 09.05.1962. godine u Orašcu, opština Bihać, po nacionalnosti, državljanin, završio srednju školu za rukovaoca građevinskih mašina, oženjen, otac dvoje djece, od kojih je jedno maloljetno, zaposlen u firmi -, slabog imovnog stanja, nastanjen

u naselju, JMBG:, osuđivan presudom broj od za krivično djelo nasilničko ponašanje iz člana 204. stav 2. KZ R BiH na kaznu zatvora od dvije godine, oslobođen od izvršenja kazne zatvora rješenjem broj od godine;

I

KRIVI SU

Što su:

Za vrijeme rata u BiH i oružanog sukoba između Vojske Republike Srpske (VRS) i Armije Republike Bosne i Hercegovine (ARBiH) na širem prostoru bihačke regije, kao pripadnici IDV 501. brigade V. korpusa ARBiH postupali suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava, kršeći odredbe člana 3. stav 1. tačka a) i c) i člana 27. stav 2. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, tako što su:

Noću 01. na 02.05.1994. godine oko 24:00 časova, a nakon što su prethodno te večeri skupa sa Jasminom Dedićem, Ibrahimom Hamzićem i Dževadom Hrnjicom oko 22:00 časova u Bihaću prema Bori Borčiću, oštećenoj „D-1“ i njenom sinu u njihovim porodičnim kućama izvršili krivično djelo nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. KZ R BiH, a Zijad Hamzić (poginuo 1994. godine), i krivično djelo „razbojništvo“ iz člana 150. KZ-a R BiH na štetu „D-1“, za koja krivična djela su presudom od godine pravosnažno presuđeni na kazne zatvora, odjeveni u uniforme i naoružani oštećenju „D-1“ i Boru Borčića povelili iz njihovih kuća na poljanu zvanu Ceravci, udaljenu oko 500 metara, pa je neko od njih dok su se kretali rekao: „Idemo sada na razmjenu“, te su po dolasku na navedenu poljanu „D-1“ oborili na zemlju, zatim joj skinuli – strgnuli farmerke i donji veš, primoravajući je da ruke drži iznad glave u ležećem položaju, da se ne pomjera i da ne progovara, nakon čega su optuženi Bekir Mešić i Adil Vojić, zvani „Čule“ i još jedno lice, naizmjenično vršili njeno silovanje, a pritom je oštećena „D-1“ svo vrijeme jaulala i govorila: „Nemojte me silovati“, dok je Dževad Hrnjica na udaljenosti oko deset metara čuvao Boru, te ga upozoravao da šuti, jer su ih tu doveli da ih ubiju, a zatim su pozvali Boru da dođe, pa

4

kad je on to učinio, optuženi Bekir Mešić ga je tjerao na seksualni odnos sa oštećenom „D-1“, koja je ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, izgovarajući riječi: „Hajde sada ti nastavi, ti si na redu“, istovremeno zadajući mu snažan udarac čizmom sa desne strane u predjelu rebara, usljed čega je Boro pao na zemlju, pa kako se tada u blizini pojavila policija sa upaljenim rotacionim svjetlom, optuženi i druga prisutna lica su pobjegli sa mjesta događaja, dok je Boro oštećenu „D-1“ uspio dovesti do kuće, odakle je od strane policije prevežena u bolnicu u Bihaću;

Čime su počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije SFRJ¹ (KZ SFRJ), a u vezi sa članom 22. istog zakona.

Pa ih Sud primjenom odredbe člana 142. stav 1. KZ SFRJ i člana 285. ZKP BiH, uz primjenu odredbi članova 33., 38. i 41. KZ SFRJ

O S U Đ U J E

1. OPTUŽENOG ADILA VOJIĆA na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina

2. OPTUŽENOG BEKIRA MEŠIĆA na kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina

II

Na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, u vezi sa odredbama članova 200. i 206. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima², optuženi se obavezuju da oštećenoj „D-1“ na ime naknade nematerijalne štete u pogledu imovinskopravnog zahtjeva, u roku od 90 (devedeset) dana od dana pravosnažnosti presude, isplate solidarno iznos

¹Uredba sa zakonskom snagom od 11.04.1991. godine, o preuzimanju Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije kojom se Krivični Zakon SFRJ ("Službeni list SFRJ", br. 44/76, 36/77, 56/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90 i 45/90), preuzima kao republički zakon;

od 28.000,00 KM, koji se odnosi na pretrpljene duševne bolove zbog smanjenja životne aktivnosti, dok se sa preostalim dijelom imovinskopravnog zahtjeva oštećena „D-1“ upućuje na parnični postupak.

III

Primjenom člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi se oslobađaju od obaveze naknade troškova krivičnog postupka, te isti padaju na teret budžetskih sredstava.

OBRAZLOŽENJE

I. UVOD I HRONOLOGIJA POSTUPKA

1. Optužnicom Tužilaštva BiH (Tužilaštva) broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.12.2014. godine, potvrđenoj dana 22.12.2014. godine, Adilu Vojiću i Bekiru Mešiću je na teret stavljeno izvršenje krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) KZ BiH, a u vezi sa članom 29. KZ-a BiH.
2. Na ročištu radi izjašnjenja o krivnji, održanom dana 19.01.2015. godine, optuženi su se izjasnili da nisu krivi za krivično djelo koje im se potvrđenom optužnicom stavlja na teret, nakon čega je predmet upućen sudećem vijeću.
3. Glavni pretres u ovom krivičnom predmetu je započeo dana 04.03.2015. godine čitanjem optužnice Tužilaštva broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.12.2014. godine.
4. U toku glavnog pretresa izvođeni su dokazi optužbe, dokazi odbrana optuženih, te dokazi čije je izvođenje naredilo Vijeće, koji su navedeni u Aneksu uz ovu presudu, koji čini sastavni dio iste presude. Glavni pretres je okončan dana 09.03.2016. godine iznošenjem završnih riječi punomoćnice oštećene i branilaca optuženih, kao i samih optuženih.

² Službeni list SFRJ, br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i Službeni list Republike BiH br- 2/92, 13/93, 13/94, 29/03

II. ZAVRŠNE RIJEČI

A. ZAVRŠNE RIJEČI TUŽILAŠTVA

5. U završnoj riječi postupajući tužilac Tužilaštva, Ćazim Hasanspahić se osvrnuo kako na tok ovog krivičnog postupka, tako i na provedene dokaze posmatrano pojedinačno i u međusobnoj vezi.
6. U pogledu općih elemenata predmetnog krivičnog djela, tužilac je naveo da iz dokaza objektivne prirode jasno proizilazi da je u periodu na koji se odnosi optužnica na teritoriji Bihaćke regije, a i šire postojao oružani sukob, zbog čega se opravdano može zaključiti da je zajednički član 3. Konvencije morao biti primjenjivan za vrijeme trajanja tog oružanog sukoba. Osim toga, tužilac ističe da su i sami optuženi potvrdili, kao i izvedeni materijalni dokazi da su bili angažovani u kasarni na Sokocu kod Bihaća, i to kao pripadnici ARBiH, što znači da su učestvovali u oružanom sukobu koji je bio u toku.
7. U pogledu statusa žrtve krivičnog djela koje se optuženim Adilu Vojiću i Bekir Bešiću stavlja na teret, tužilac je zaključio da je svjedokinja "D-1" (oštećena) u kritično vrijeme bila civil, odnosno nije bila pripadnik niti jedne vojne snage u sukobu, niti je poduzimala aktivno učešće u neprijateljstvima, zbog čega nema sumnje u pogledu civilnog statusa žrtve ovog krivičnog djela. Kada je u pitanju veza između djela počinioca i oružanog sukoba, tužilac je ukazao na status samih optuženih u inkriminisanom periodu, odnosno da su optuženi neposredno prije inkriminisanog događaja došli iz kasarne, gdje su boravili kao pripadnici ARBiH i da su djelovali kao učesnici oružanog sukoba, zbog čega su koristili taj status za učinjenje krivičnog djela koje im se stavlja na teret.
8. Kada je u pitanju radnja izvršenja predmetnog krivičnog djela, tužilac je istakao da je u konkretnom slučaju seksualni čin – silovanje prema oštećenoj učinjen upotrebom sile uz prisiljavanje oštećene na seksualni odnos sa optuženim i ostalim saizvršiocima, pa čak i primoravanjem oštećene na seksualni odnos sa rođenim sinom, što prije svega proizilazi iz iskaza same oštećene, koja je na pretresu jasno opisala kritični događaj,

pritom označavajući optužene kao izvršioce krivičnog djela nad njom.

9. S tim u vezi, tužilac je u završnoj riječi ukazao i na druge provedene dokaze u toku postupka, pa je tako ukazao na iskaz svjedoka Slaviše Lučića, istražioca u Tužilaštvu, koji je u dva navrata saslušao oštećenu u svojstvu svjedoka, te je učestvovao u izvršenju naredbe ovog Suda o privremenom oduzimanju predmeta iz Kantonalne bolnice u Bihaću, a iz kojeg iskaza proizilaze posljedice ovog krivičnog djela na oštećenu. Pritom, tužilac je iznio da iskaz oštećene potkrepljuju i iskazi svjedoka Bore Borčića od 26.04.2012. godine i 06.09.2011. godine, te iskaz svjedoka Mirka Hajdukovića od 31.05.2012. godine, koji su iskazi pročitani na glavnom pretresu.

10. Osim toga, tužilac je ukazao i na nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra prim. dr. Omera Ćemalovića, iz kojeg slijedi da je oštećena preživjela iskustvo, koje je kod iste dovelo da razvoja a na tim osnovama kasnije i do sa, koji nalaz i mišljenje, posmatrano u vezi sa drugim izvedenim dokazima, posebno iskazom oštećene, govore o tome da je oštećena opisala kritični događaj upravo onako kao što se i desilo.

11. Stoga, iz naprijed navedenih dokaza proizilazi, kako to tužilac zaključuje, da je van svake razumne sumnje dokazano da su optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić počinili krivično djelo kojim se stavlja na teret i to na način opisan u optužnici.

12. U završnoj riječi tužilac je analizirao i izvedene dokaze odbrana optuženih, iznoseći zaključak da dokazima odbrana nisu dovedeni u pitanje dokazi optužbe, štaviše u određenim dijelovima su dodatno potkrepljeni dokazi optužbe.

13. Slijedom iznesenog, tužilac je predložio da se optuženi oglase krivim i kazne u skladu sa zakonom, te da se obavežu da oštećenoj isplate potraživani iznos na ime naknade nematerijalne štete za nanesenu bol i umanjenje životne sposobnosti.

B. ZAVRŠNE RIJEČI PUNOMOĆNICE OŠTEĆENE

14. U završnoj riječi punomoćnica oštećene, advokat Nedžla Šehić je na prvom mjestu navela da se pridružuje završnoj riječi Tužilaštva, te da predlaže donošenje pravične presude, kojom bi se postigla svrha kažnjavanja, kao i pravična satisfakcija za oštećenu. Pritom se punomoćnica pozvala na nalaz i mišljenje vještaka prim.dr. Omera Ćemalovića, iz kojeg proizilazi da je oštećena doživjela iskustvo, koje je dovelo do razvoja brojnih posljedica, navedenih u nalazu i mišljenju, a zbog kojih simptoma se oštećena liječi Takođe, punomoćnica je iznijela da su u konkretnom slučaju ispunjeni uslovi za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu, pri čemu je iznijela da su na strani oštećene nastupili duševni bolovi zbog smrti bliskog srodnika.

15. Na kraju, punomoćnica oštećene je navela da ostaje pri postavljenom imovinskopravnom zahtjevu, te istakla da postoji štamparska greška u samom zahtjevu, na način da se radi o svjedokinji "D-1", a ne o svjedokinji "A".

C. ZAVRŠNE RIJEČI ODBRANA OPTUŽENIH

16. Branilac optuženog Adila Vojića, advokat Fadil Abaz je u usmenom izlaganju prvo izložio određene prigovore na zakonitost dokaza, koji će biti naznačeni u daljem obrazloženju ove presude. Nadalje, branilac se u završnoj riječi u pogledu primjene materijalnog prava i pravne kvalifikacije djela pozivao na potrebu primjenu KZ SFRJ. Pritom je branilac iznio stav da se u konkretnom slučaju radi o presuđenoj stvari, imajući u vidu krivični postupak koji se protiv optuženih vodio pred u, u toku kojeg postupka su u potpunosti obuhvaćene činjenice i radnje na koje se odnosi i optužnica Tužilaštva. Ovo posebno imajući u vidu, kako to branilac ističe, da su u prilogu krivične prijave po kojoj je iniciran postupak pred u dostavljeni i medicinska dokumentacija oštećene, kao i da iz nalaza i mišljenja vještaka sudske medicine nije proizilazilo da je oštećena silovana, već da je pretrpjela više tjelesnih povreda, iz čega proizilazi da je Tužilaštvo navedenom optužnicom postupilo protivno načelu *in dubio pro reo*. Takođe, branilac je ukazao i da je drugooptuženi presudom u oglašen krivim za prisiljavanje Bore Borčića

i oštećene na intimni odnos, kao i zadavanje udaraca rukama i nogama Bori Borčiću, iz čega proizilazi da se optužnicom Tužilaštva drugooptuženi tereti za iste radnje za koje je već oglašen krivim i za koje mu je bila izrečena kazna zatvora, čime je učinjena povreda načela *ne bis in idem*.

17. Pored toga, branilac je iznio i određene prigovore na nalaz i mišljenje vještaka prim. dr. Omera Ćemalovića, navodeći da se isti nalaz ne može smatrati relevantnim u pogledu posljedica koje je proizvelo ovo krivično djelo na oštećenu, odnosno da se iz istog ne može zaključiti da su posljedice koje su nastale po fizičko i psihičko zdravlje oštećene isključivo rezultat radnji koje se optuženima stavljaju na teret. S tim u vezi, branilac iznosi da iz provedenih dokaza proizilazi da je oštećena i prije inkriminisanog događaja bila žrtva psihičkog i fizičkog maltretiranja i zlostavljanja od strane drugih lica, konkretno od strane njenog komšije Irfana Halilovića, kao i da je bila žrtva zlostavljanja od strane dva saizvršioca, koje tužilac nije obuhvatio optužnicom. Imajući u vidu navedeno, odbrana ne osporava nalaz i mišljenje vještaka u pogledu utvrđenja o narušenom zdravstvenom stanju oštećene, ali osporava da je takvo stanje isključivo rezultat radnji poduzetih od strane optuženih.

18. Nadalje, branilac optuženog je u završnoj riječi iznio i određene prigovore u pogledu imovinskopravnog zahtjeva oštećene, iznoseći da je isti preciziran u skladu sa nalazom i mišljenjem vještaka prim.dr. Omera Ćemalovića, kojim nalazom nije utvrđen doprinos i stepen uzročno-posljedične veze između radnji koje se optuženima stavljaju na teret i posljedica na strani oštećene.

19. Osporavajući ispunjenost pojedinačne inkriminacije koja se optuženima stavlja na teret, branilac je iznio da oštećena, iako je bila upoznata sa ishodom krivičnog postupka pred, nije poduzimala nikakve radnje kako bi se utvrdila odgovornost optuženih, te da je tek 13 godina nakon događaja dala svoj iskaz Udruženju "Žena-žrtva rata", kojom prilikom je u bitnim činjenicama izmijenila svoj iskaz koji je dala 1994. godine neposredno nakon događaja. Pritom, odbrana je iznijela zaključak da u iskazima oštećene i iskazima drugih svjedoka postoji više protivrječnosti u pogledu odlučnih činjenica, zbog čega se na osnovu iskaza oštećene ne može van razumne sumnje utvrditi odgovornost optuženih, pri čemu je u samoj završnoj riječi odbrana apostrofirala određene razlike, koje će biti analizirane u daljem dijelu ove presude. Iz navedenih

razlika, prema stavu odbrane, proizilazi da je oštećena u više navrata mijenjala svoje iskaze u značajnoj mjeri u pogledu učinilaca, kao i drugih bitnih činjenica u vezi događaja.

20. U završnoj riječi odbrana je analizirala i iskaze svjedoka Bore Borčića, iznoseći zaključak da je svjedok skoro u cjelosti izmijenio svoj raniji iskaz u pogledu odlučnih činjenica u vezi broja lica koja su ušla u njegovu kuću, zatim identiteta lica koje ga je udarilo ispred kuće kundakom puške, identiteta osoba koje su mu svezale ruke i natjerali da ide s njima u kuću oštećene, identiteta lica koja su tukli sina oštećene, te identiteta lica koja su u kući maltretirala i tjerali na seksualni odnos njega i oštećenu. Osim toga, odbrana je iznijela zaključak da je ovaj svjedok izmijenio iskaz i u pogledu bitnih činjenica koje se odnose na sam događaj u Ceravcima, pri čemu je odbrana osporavala da je lice koje je svjedok prepoznao upravo optuženi Adil Vojić.

21. Dodatno, odbrana je u završnoj riječi osporavala i relevantnost iskaza svjedoka Slaviše Lučića, navodeći da isti svjedok nije stručno lice i da nije kompetentan da daje mišljenje u vezi stanja oštećene. Pritom, odbrana je apostrofirala da je ovaj svjedok sačinio službenu zabilješku od 11.03.2013. godine, u kojoj je naveo da je postupajući po naredbi ovog Suda, došao u Kantonalnu bolnicu u Bihaću, gdje je izvršio djelimičan uvid u protokole, pa u istima nisu pronađeni podaci relevantni za ovaj predmet. Iz naprijed navedenog, prema stavu odbrane, proizilazi da oštećena nije primljena na Odjel ginekologije, što bi bio logičan slijed da je silovana. Takođe, odbrana je ukazala da iz dokaza provedenih u toku ovog postupka proizilazi i da je oštećena i prije ovog događaja proživjela teško fizičko i psihičko zlostavljanje, prilikom čega je pretrpjela teške tjelesne ozljede, te je prijavila da je silovana, no da je međutim kasnije utvrđeno da nije silovana.

22. Stoga, odbrana je predložila donošenje presude kojom se optuženi oslobađa od optužbe, imajući u vidu da se van razumne sumnje ne može dokazati da je optuženi izvršio seksualnu penetraciju žrtve, zbog čega ne postoji *actus reus* krivičnog djela silovanja.

23. Optuženi Adil Vojić je izrazio saglasnost sa navodima svog branioca.

24. Branilac optuženog Bekira Mešića, advokat Kenan Ademović je na prvom

mjestu naveo da se pridružuje završnim riječima odbrane prvooptuženog. S tim u vezi, odbrana je postavila pitanje kako je moguće da se izgube ključni dokazi u ovom krivičnom postupku, kao što je ginekološki nalaz za oštećenu, te nalaz doktora Miroslava Rakočevića iz kojih je vidljivo da nije izvršeno silovanje, kao i da se izgubi iskaz oštećene od 13.05.1994. godine. Pritom je odbrana postavila pitanje zašto Tužilaštvo nije optužilo bolnicu i druge koji su navodno podupirali izvršenje predmetnog krivičnog djela.

25. Kada je u pitanju svjedok Slaviša Lučić, branilac optuženog je prigovarao zaključcima ovog svjedoka, navodeći da je isti svjedok pravnik, a ne medicinski radnik, pa su njegova zapažanja u pogledu oštećene paušalna. Takođe, branilac je ukazao na kontradiktornosti u iskazima oštećene, iznoseći zaključak da je ista mijenjala svoje iskaze, kao i da je "sklona prijavljivanju silovanja".

26. Osim toga, odbrana je ukazala na nalaz vještaka Fehima Rošića, u kome je navedeno da je oštećena zlostavljana od strane pet vojnika, što je mladb. sin morao gledati, a što je protivno iskazu oštećene pred ovim Sudom, iz čega proizilazi da oštećena mijenja iskaze u pogledu mjesta izvršenja, načina izvršenja, te broja navodnih izvršilaca. Pritom, odbrana ukazuje na iskaz svjedoka Bore Borčića od 02.05.1994. godine, iz kojeg se iskaza da zaključiti da se navedene večeri radilo samo o nasilničkom ponašanju, a što je saglasno utvrđenjima iz spisa Okružnog vojnog suda u Bihaću. Osim toga, i iz iskaza sina oštećene se, kako to odbrana zaključuje, vidi da se radilo o maltretiranju, pri čemu i iz sadržaja krivične prijave od 04.05.1994. godine proizilazi da nije bilo silovanja.

27. Nadalje, odbrana iznosi stav da se svjedoci odbrane trebaju prihvatiti kao objektivni dokazi, budući da su isti optuženi i osuđeni sa Adilom Vojićem i Bekirom Mešićem za isto krivično djelo i u isto vrijeme, zbog čega je branilac predložio da se njegov branjenik oslobodi od optužbe.

28. Na kraju, branilac je osporavao i postavljeni imovinskopravni zahtjev, navodeći da nije vršen uvid u zdravstveni karton oštećene, kao i druge dokumente, zbog čega predlaže da se optužena sa postavljenim imovinskopravnim zahtjevom uputi na parnicu.

29. Optuženi Bekir Mešić je naveo da je saglasan sa izlaganjem svog branioca.

III. PROCESNE ODLUKE

A. ISKLJUČENJE JAVNOSTI

30. Na nastavcima glavnog pretresa održanim na dane 15.04.2015. godine i 30.12.2015. godine za vrijeme svjedočenja oštećene, na prijedlog tužioca, isključena je javnost, a po saslušanju stranaka i branilaca optuženih, sve radi zaštite intimnog života oštećene, u smislu odredbe člana 235. ZKP BiH, pritom imajući u vidu da se radi o svjedokinji koja je oštećena krivičnim djelom silovanja.

31. Iako su se odbrane optuženih protivile predloženom isključenju javnosti, navodeći da je svjedokinja poznata javnosti kroz prijašnje suđenje pred u, Vijeće je donijelo odluku kako je naprijed navedeno, nalazeći da je u ovom krivičnom postupku neophodno u cilju zaštite intimnog života oštećene isključiti javnost, pritom imajući u vidu sadržaj njenog svjedočenja.

32. Takođe, javnost je, u skladu sa naprijed navedenom odredbom, po saslušanju stranaka i branilaca optuženih, isključena i na dijelu nastavka pretresa održanog dana 16.09.2015. godine, prilikom čitanja iskaza svjedoka Bore Borčića iz istrage, imajući u vidu da sadržaj izjava ovih svjedoka ukazuje na identitet oštećene, a sve u cilju zaštite intimnog života oštećene i interesa svjedoka.

B. ODREĐIVANJE MJERA ZAŠTITE ZA SVJEDOKINJU

33. Odlučujući o prijedlogu Tužilaštva broj: T 20 0 KTRZ 0001981 11 od 25.02.2015. godine, dopunjenom 18.03.2015. godine (u Sud zaprimljen 19.03.2015. godine) za određivanje mjera zaštite za svjedokinju- oštećenu, na osnovu člana 91. ZKP BiH i člana 12. i 3. stav 1. i 2. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka³ (Zakon o zaštiti svjedoka), Vijeće je donijelo rješenje od 19.03.2015. godine, kojim se svi lični podaci svjedoka za kojeg su tražene zaštitne mjere proglašavaju povjerljivim i neće se objavljivati u javnosti, pri čemu je sastavni dio ove mjere i zaštita lika svjedoka,

³ Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka („Službeni glasnik BiH“, br. 03/03, 21/03, 61/04, 55/05)

odnosno zabrana objavljivanja informacija o liku svjedokinje u javnosti, putem medija ili bilo kojih drugih sredstava javnog informisanja. Istovremeno je ovim rješenjem određeno da se pomenutoj svjedokinji u postupku pred Sudom BiH određuje pseudonim „D-1“.

34. Pri donošenju ove odluke, Vijeće je s jedne strane cijeno proceduralne garancije na koje optuženi imaju pravo, ali s druge strane i potrebu da se svjedokinja zaštiti, imajući u vidu da sadržaj izjave ove svjedokinje ukazuje da postoji razumna bojazan da bi opasnost po nju vjerovatno proistekla kao posljedica svjedočenja, što čini ispunjenim zakonske uslove u smislu odredbe člana 3. stav 1. Zakona o zaštiti svjedoka. Istovremeno, imajući u vidu da iz izjave svjedokinje proizilazi i da je svjedokinja ozbiljno psihički traumatizovana okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo u konkretnom slučaju, to je Vijeće našlo ispunjenim i zakonske uslove iz člana 3. stav 2. Zakona o zaštiti svjedoka (ugroženi svjedok).

35. Osnovanost izricanja navedenih mjera potkrepljena je razlozima navedenim u prijedlogu, kao i u priložima istog, imajući u vidu da iz izjave svjedokinje proizilazi da je pokazala spremnost da svjedoči u ovom predmetu, te da ista ima značajna neposredna saznanja o okolnostima koje se optuženim stavljaju na teret, s obzirom da se radi o žrtvi, zbog čega je Vijeće našlo osnovanim zaštititi lične podatke svjedokinje na naprijed navedeni način.

36. Pritom, pri odlučivanju Vijeće je imalo u vidu da se potpuna svrsishodnost izrečene mjere zaštite identiteta svjedoka „D-1“ postiže i zaštitom njenog lika od javnog objavljivanja u sredstvima javnog informisanja putem medija ili bilo kojih drugih sredstava javnog informisanja, zbog čega je i dodijelio izrečenu mjeru u njenom sadržaju i obimu kako je to izrekom pomenutog rješenja i precizirano.

C. ODGAĐANJE PRETRESA NA NEODREĐENO VRIJEME

37. Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 01.07.2015. godine, Vijeće je donijelo odluku o odgađanju pretresa na neodređeno vrijeme, imajući u vidu neizvjesnost u pogledu saslušanja svjedoka predloženih potvrđenom optužnicom Tužilaštva- Bore

Borčića i Mirka Hajdukovića, pri čemu je postupajući tužilac obavezan da dostavi informacije o navedenim svjedocima.

38. U cilju razumijevanja navedene odluke, potrebno je izložiti šta je istoj prethodilo. Naime, prethodno na nastavku glavnog pretresa održanog dana 06.05.2015. godine, na kome je planirano ulaganje materijalnih dokaza optužbe i saslušanje svjedoka Bore Borčića i Mirka Hajdukovića, nakon što su uloženi materijalni dokazi optužbe u većem dijelu, konstatovano je da je još preostalo da se saslušaju svjedoci Boro Borčić i Mirko Hajduković. Postupajući tužilac je u tom smislu naveo da raspolaže informacijama da je svjedok Mirko Hajduković preminuo, a da će tražiti da se provjeri prebivalište svjedoka Bore Borčića u R. Srbiji, pa je sporno kada će se tačno te informacije moći pribaviti. Pored toga, postupajući tužilac je istakao da je u prethodnom periodu u više navrata bezuspješno pokušavano ostvarivanje kontakta sa navedenim svjedocima putem Odjela za istrage i podršku svjedocima Tužilaštva, kao i putem Odjela za podršku svjedocima ovog Suda.

39. Imajući u vidu navedenu neizvjesnost u pogledu pribavljanja izvoda iz matične knjige umrlih za svjedoka Mirka Hajdukovića, te informacija u pogledu prebivališta svjedoka Bore Borčića, kao i objektivne teškoće u pogledu obezbjeđenja prisustva ovih svjedoka na glavnom pretresu, predsjednik vijeća je, u cilju ostvarivanja ekonomičnosti postupka, postavio pitanje odbranama optuženih da li su u tom trenutku spremni da izvode dokaze odbrane, odnosno da se odstupi od redovnog slijeda izvođenja dokaza. Izjašnjavajući se tim povodom, branilac optuženog Adila Vojića je istakao da i dalje rade na prikupljanju dokaza odbrane, te da bi sačekali da Tužilaštvo okonča izvođenje svojih dokaza.

40. Cijeneći navedena izjašnjenja tužioca i odbrane, Vijeće je obavezalo postupajućeg tužioca da dostavi informacije povodom navedenih pitanja, pa je na pretresu održanog dana 01.07.2015. godine tužilac naveo da je više puta pokušao kontaktirati svjedoke, te da je uputio molbu za pružanje međunarodne pravne pomoći, pa da je neformalnim putem pribavio informacije i da je svjedok Boro Borčić u međuvremenu preminuo, ali još formalno nije zaprimio informacije u tom pogledu, te da očekuje da bi se po ovim pitanjima mogla zaprimiti informacija u roku od narednih 10-15 dana.

41. Stoga, imajući u vidu da je saslušanje ovih svjedoka, odnosno donošenje odluke o eventualnom čitanju iskaza ovih svjedoka iz faze istrage (ukoliko se ispostavi da su preminuli) ostalo u sferi neizvjesnosti, Vijeće je donijelo naprijed navedenu odluku o odgađanju glavnog pretresa na neodređeno vrijeme, uvažavajući izjašnjenje odbrane o nemogućnosti izvođenja dokaza odbrane, prije okončanja dokaznog postupka optužbe. Naredni nastavak glavnog pretresa je održan dana 16.09.2015. godine, nakon što je postupajući tužilac pribavio izvod iz matične knjige umrlih za svjedoka Boru Borčića, što će dalje biti analizirano.

D. IZUZECI OD NEPOSREDNOG IZVOĐENJA DOKAZA

42. Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 16.09.2015. godine, Vijeće je, u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH, postupajući po prijedlogu postupajućeg tužioca, donijelo odluku o čitanju iskaza svjedoka Bore Borčića iz faze istrage, i to: Zapisnika o saslušanju svjedoka Bore Borčića, Služba za otkrivanje ratnih zločina MUP-a Republike Srbije (R. Srbije) broj: 03/4-3-1 broj 230-5467/11 od 06.09.2011. godine; te Zapisnika o saslušanju svjedoka Bore Borčića, Tužilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 26.04.2012. godine, koji su zapisnici potom uvršteni u dokazni materijal optužbe.

43. Pri donošenju odluke, Vijeće se rukovalo odredbom člana 273. stav 2. ZKP BiH, slijedom koje se zapisnici o iskazima u istrazi mogu po odluci vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju *ako su ispitane osobe umrle*, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka.

44. Stoga, a imajući u vidu da iz Izvoda iz matične knjige umrlih za lice Boro Borčić Sremska Kamenica, Novi Sad, broj XV-13 203-27/2015-1397 od 16.06.2015. godine⁴

⁴ Dio dokaza T-34

proizilazi da je svjedok Boro Borčić preminuo, Vijeće je našlo ispunjenim uslove iz naprijed navedene odredbe.

45. Nadalje, na nastavku glavnog pretresa održanog dana 21.10.2015. godine, Vijeće je, postupajući po prijedlogu tužioca, u smislu odredbe člana 273. stav 2. ZKP BiH, donijelo odluku o čitanju iskaza svjedoka Mirka Hajdukovića, sačinjenom u Višem sudu u Beogradu broj: Pom.lk.2.Po.2.40/12 od 10.07.2012. godine, koji je zapisnik potom uvršten u dokazni materijal optužbe.

46. Naime, prethodno je postupajući tužilac na istom ročištu dostavio kopiju Izvoda iz matične knjige umrlih za lice Mirko Hajduković, izdat u Beogradu dana 19.10.2015. godine, iz kojeg proizilazi da je svjedok Mirko Hajduković preminuo, pri čemu je tužilac usmeno naveo da je Tužilaštvu od strane nadležnih organa u R. Srbiji isti izvod dostavljen putem e-maila, te da do trenutka održavanja ročišta nisu mogli pribaviti originalni dokument. S obzirom da su odbrane optuženih prigovarale autentičnosti pomenutog izvoda, imajući u vidu da se radi o kopiji, Vijeće je donijelo odluku o čitanju iskaza ovog svjedoka, kako je naprijed navedeno, uz obavezu postupajućeg tužioca da dostavi originalni izvod iz matične knjige umrlih iz R. Srbije za lice Mirka Hajdukovića, pri čemu je istaknuto da će se svjedok saslušati, ako se ispostavi da je živ. S tim u vezi, u daljem toku postupka, pribavljen je i originalni izvod iz matične knjige umrlih za lice Mirka Hajdukovića, koji je potom uvršten u dokazni materijal optužbe⁵.

47. Na pomenutim nastavcima glavnog pretresa, nakon što su pročitani iskazi svjedoka Bore Borčića i Mirka Hajdukovića, branioci optuženih su imali priliku da postave pitanja svjedocima, koja bi postavljali u slučaju da su svjedoci neposredno saslušani pred Sudom, koju priliku su branioci optuženih i iskoristili, te je Vijeće imalo u vidu navedena pitanja i komentare na iskaze prilikom ukupne ocjene svih provedenih dokaza.

48. Pritom, prilikom ocjene iskaza svjedoka Bore Borčića i Mirka Hajdukovića, Vijeće je imalo u vidu i da se presuda u odlučujućem ili pretežnom dijelu ne može zasnivati na takvim izjavama svjedoka, pa je navedene iskaze dovelo u vezu sa svim drugim

⁵ Dio dokaza T-36

provedenim dokazima, te je tek na osnovu takve svestrane ocjene dokaza izvelo zaključak da su optuženi krivi za inkriminisano krivično djelo.

E. DJELIMIČNO ODBIJANJE DOKAZNIH PRIJEDLOGA ODBRANE

49. Dana 19.10.2015. godine Sud je zaprimio dokazne prijedloge odbrane optuženog Adila Vojića, kojima je predloženo saslušanje u svojstvu svjedoka: Jasmina Dedića, Dževada Hrnjice, Muhameda Halilovića, na okolnosti inkriminisanog događaja, te Osmana Halilovića, predsjednika sudskog vijeća u predmetu koji se protiv optuženih vodio pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, a na okolnosti krivičnog djela za koje se terete optuženi, kao i saslušanje optuženog Adila Vojića u svojstvu svjedoka. Pored toga, u ovom podnesku je naznačeno da je odbrana uputila dopis Ministarstvu odbrane BiH, Arhivskom depou i Ministarstvu unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona, radi dostavljanja eventualnih materijalnih dokaza, pa će nakon što se isti dostave, obavijestiti Sud o prijedlogu materijalnih dokaza.

50. Izjašnjavajući se povodom navedenog dokaznog prijedloga, tužilac je na ročištu održanom dana 21.10.2015. godine naveo da se ne protivi izvođenju predloženih dokaza odbrane, osim saslušanja u svojstvu svjedoka sudije Osmana Halilovića, jer bi isti trebao svjedočiti na osnovu činjenica i okolnosti, temeljem kojih je donesena presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću, pri čemu se isto lice ne može saslušati, jer se ne radi o očevicu, niti su mu poznate činjenice događaja za koje se optuženi terete potvrđenom optužnicom.

51. U usmenom izjašnjenju na glavnom pretresu, branilac optuženog Adila Vojića je istakao i dodatne razloge u prilog pozivanja u svojstvu svjedoka Osmana Halilovića, navodeći da se u spisu suda, odnosno u arhivi ne nalaze dokazi koji su bitni za ovaj predmet, konkretno se radi o zapisniku o saslušanju oštećene od 13.05.1994. godine, imajući u vidu da je na nastavku pretresa u tom postupku oštećena izjavila da u cjelosti ostaje pri izjavi datoj na taj zapisnik.

52. Odlučujući povodom navedenog prijedloga odbrane prvooptuženog, Vijeće je, primjenjujući odredbu člana 263. stav 2. ZKP BiH, uvažavajući izjašnjenje postupajućeg tužioca, odlučilo da se prihvataju svi predloženi dokazi odbrane prvooptuženog,

osim saslušanja u svojstvu svjedoka sudije Osmana Halilovića.

53. Naime, u spis ovog krivičnog predmeta je prethodno uvršten spis Okružnog vojnog suda u Bihaću⁶, pred kojim je vođen krivični postupak protiv optuženih, a u okviru kojeg spisa se i nalazi presuda broj: od godine, donesena nakon okončanja prvostepenog postupka protiv optuženih i drugih lica, u kojoj presudi su izložene činjenice i okolnosti na osnovu kojih je ista donesena, kao i provedeni dokazi u toku tog postupka, zbog čega nije ni potrebno saslušanje predsjednika sudskog vijeća koje je donijelo pomenutu presudu.

54. S tim u vezi, dana 26.10.2015. godine Sud je zaprimio podnesak odbrane optuženog Bekira Mešića, kojim je predloženo da se u svojstvu svjedoka odbrane sasluša ovaj optuženi, pri čemu je istaknuto da se u pogledu predloženih svjedoka pridružuju odbrani optuženog Adila Vojića.

55. Odlučujući o ovom dokaznom prijedlogu, Vijeće je usvojilo isti u pogledu predloženog saslušanja optuženog Bekira Mešića u svojstvu svjedoka, kao i u pogledu saslušanja svih svjedoka koje je predložila i odbrana prvooptuženog, izuzev predloženog svjedoka Osmana Halilovića, iz razloga koji su već naprijed navedeni, a imajući u vidu da odbrana drugooptuženog nije ukazala na novonastale činjenice i okolnosti koje bi opravdavale saslušanje ovog svjedoka.

F. USVAJANJE PRIJEDLOGA DOKAZA REPLIKE I DODATNIH DOKAZNIH PRIJEDLOGA OPTUŽBE

⁶ T-29 – Dopis Općinskog suda u Bihaću, broj 017-0-Su-13-000530 od 31.05.2013. godine uz dostavu predmeta broj, u čijem prilogu su Presuda u broj od godine, Optužnica u broj od godine, Zapisnik o glavnom pretresu od 08.06.1994. godine, Zahtjev oštećene od 26.02.1998. godine, Pismene izjave u rukopisu za osumnjičene Vojić Adila od 06.06.'94., Mešić Bekira od 06.06.1994. godine, Dedić Jasmina od 06.06.1994. godine, Hamzić Ibrahima od 06.06.1994. godine, Hrnjica Dževada od 06.06.1994. godine i Rješenje da se oslobađa kazne Mešić Bekir od 10.12.1996. godine

56. Nakon što su na pretresu održanom dana 23.12.2015. godine odbrane optuženih okončale izvođenje materijalnih dokaza, postupajući tužilac je predložio izvođenje dokaza replike, u vidu ulaganja materijalnog dokaza- Zapisnika o ispitivanju osumnjičenog Adila Vojića, Tužilaštvo BiH broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine, kome ispitivanju je bio prisutan branilac, a koji je akt prezentovao optuženom prilikom unakrsnog ispitivanja na pretresu u svojstvu svjedoka odbrane.

57. Izjašnjavajući se na ovaj dokazni prijedlog, branilac prvooptuženog je iznio da tužilac nije obrazložio iz kojih razloga predlaže ulaganje ovog dokaza, pri čemu je istakao da je optuženi neposredno saslušan na glavnom pretresu.

58. Odlučujući po navedenom dokaznom prijedlogu tužioca, Vijeće je na istom ročištu, imajući u vidu pritom i izjašnjenje odbrane, usvojilo isti, nalazeći da se radi o prijedlogu dokaza koji je proistekao iz dokaza odbrane. Cijeneći prigovore odbrane kojima je istaknuto da je optuženi neposredno saslušan na glavnom pretresu, Vijeće nalazi da je ulaganje zapisnika o ispitivanju tada osumnjičenog u skladu sa odredbom člana 78. stav 2. tačka c) ZKP BiH, odnosno odredbom člana 273. stav 1. ZKP BiH, kojom je propisano da se iskazi dati u istrazi mogu koristiti prilikom direktnog ili unakrsnog ispitivanja, nakon čega se prilažu kao dokazni materijal, te da se u ovom slučaju osobi može dati prilika da objasni ili pobije svoj prethodni iskaz, a imajući u vidu da se radi o dokazu koji je optuženom Adilu Vojiću predodčen od strane tužioca prilikom unakrsnog ispitivanja, kojom prilikom je optuženom pružena prilika da objasni svoj prethodni iskaz⁷.

59. Nadalje, na nastavku glavnog pretresa održanog dana 30.12.2015. godine, nakon što je izveden dokaz čije je izvođenje naredilo Vijeće, ponovnim saslušanjem u svojstvu svjedoka oštećene, stranke i branioci optuženih su upitani, u smislu odredbe člana 276. ZKP BiH, da li eventualno imaju još nekih dokaznih prijedloga.

60. U tom smislu, postupajući tužilac je na istom ročištu predložio da se, imajući u vidu postavljeni imovinskopravni zahtjev oštećene, izvrši neuropsihijatrijsko vještačenje oštećene, te naveo da bi izdao naredbu u tom pravcu timu vještaka koji bi imao za

⁷ Na nastavku glavnog pretresa održanog dana 04.11.2015. godine

zadatak da utvrdi da li je inkriminirani događaj imao uticaja na psihičko zdravlje oštećene i da utvrdi stepen i trajnost toga oštećenja, a imajući u vidu i medicinsku dokumentaciju i iskaz oštećene, te činjenicu da se oštećena i danas liječi.

61. Izjašnjavajući se povodom navedenog prijedloga tužioca, branilac prvooptuženog je iznio da se protivi istom, imajući u vidu trenutak u kojem Tužilaštvo predlaže izvođenje ovog dokaza, a da pritom Tužilaštvo „barata“ dokazima od 2006. godine.

62. Odlučujući po navedenom prijedlogu tužioca, imajući u vidu izjašnjenje odbrane, Vijeće je prihvatilo pomenuti prijedlog, a u smislu odredbe člana 276. ZKP BiH, te je odredilo da će tužilac izdati naredbu za vještačenje oštećene. Odluka o usvajanju prijedloga Tužilaštva za izvođenje dodatnih dokaza je, kako je naprijed navedeno, donesena u skladu sa članom 276. stav 1. ZKP BiH, kojim je propisano da će nakon izvođenja dokaza sudija, odnosno predsjednik vijeća upitati stranke i branitelja da li imaju još neki dokazni prijedlog. Nadalje, odredbom stava 2. istog člana je propisano da ukoliko stranke i branilac nemaju nove dokazne prijedloge, sudija odnosno predsjednik vijeća će objaviti da je dokazni postupak završen.

63. Slijedom navedenog, vidljivo je da je postupanje Vijeća u skladu sa citiranom zakonskom odredbom, budući da su stranke i branilac na nastavku pretresa od 30.12.2015. godine, upitani da li imaju još neki dokazni prijedlog. Osim toga, slijedom prigovora odbrane kojima je apostrofirani trenutak u kome Tužilaštvo predlaže izvođenje navedenog dokaza, Vijeće cijeni, saglasno stavu Apelacionog vijeća ovog Suda⁸, da zakonom nije precizirano koji se to dokazi imaju smatrati dodatnim dokazima, odnosno nisu propisani nikakvi posebni kriteriji koji bi morali biti ispunjeni da bi neki dokaz mogao biti smatran dodatnim dokazom, odnosno da u dopuni dokaznog postupka mogu biti predlagani i provođeni svi oni dokazi koji su pribavljeni na zakonit način i koji su relevantni za određeni krivični postupak, a nisu bili predlagani u toku redovnog dokaznog postupka. Dakle, nakon što su provedeni svi dokazi koji su predloženi optužnicom, te dokazi replike i duplike, te eventualno dokazi koje je proveo sud, Sud je dužan, u skladu sa članom 276. ZKP BiH, da strankama pruži mogućnost da predlažu i provedu dodatne

⁸ Drugostepena presuda Apelacionog vijeća ovog Suda broj: S1 1 K 004050 13 Krž 15 od 16.09.2013. godine, predmet protiv optuženog Božidara Kuvelje

dokaze. Realna je mogućnost da se do novih dokaza i činjenica može doći i nakon podizanja optužnice, pa upravo takvi dokazi mogu biti predloženi u dopuni dokaznog postupka.

64. Imajući u vidu naprijed navedenu odredbu kojom je regulisana dopuna dokaznog postupka, kao i obrazloženje tužioca u pogledu opravdanosti navedenog dokaznog prijedloga, Vijeće je našlo da je navedeni prijedlog osnovan, imajući u vidu odredbu člana 197. stav 1. ZKP BiH, prema kojoj je tužilac dužan prikupiti dokaze o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo. Pritom je Vijeće u vezi s navedenim cijnilo da je oštećena u prethodnom toku postupka postavila imovinskopravni zahtjev, ali isti nije mogla precizirati, pri čemu je pojasnila da kontinuirano ima zdravstvenih problema, te da se „nije dosad susretala sa Sudom“, kao i da „nije upoznata sa procedurama“, te da nije „upućena u to“, zbog čega je Vijeće našlo da je u interesu pravde neophodno provesti i dokaze na tu okolnost, cijeneći da su isti vezani za postavljene imovinskopravni zahtjev oštećene. Osim toga, Vijeće je pri odlučivanju imalo u vidu da se eventualna osnovanost imovinskopavnog zahtjeva ne može utvrditi bez vještačenja, te da se izvođenjem ovog dokaza znatno ne odugovlači ovaj krivični postupak.

65. Na kraju, Vijeće cijeni da izvođenjem ovog dokaza nisu povrijeđena prava odbrane optuženih, s obzirom da su isti imali dovoljno vremena za pripremu, jer im je dana 03.02.2016. godine dostavljen nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra prim. dr. Omera Čemalovića sastavljen tim povodom⁹, a da je isti vještak potom i saslušan na nastavku glavnog pretresa održanog dana 17.02.2016. godine.

G. ODBIJANJE PRIJEDLOGA ODBRANE ZA IZVOĐENJE DODATNIH DOKAZA

⁹ Kako je to naznačeno u dopisu Tužilaštva od 03.02.2016. godine, koji je ovaj Sud zaprimio istog dana, a koji se dopis nalazi u spisu ovog krivičnog predmeta.

66. Na ročištu za nastavak glavnog pretresa održanog dana 30.12.2015. godine, branilac prvooptuženog je, nakon što je usvojen prijedlog Tužilaštva za dopunu dokaznog postupka, predložio izvođenje još jednog seta materijalnih dokaza, koji se odnose na okolnost da li je isti sudija saslušavao oštećenu prilikom suđenja u Bihaću.

67. Nakon što je Vijeće razmotrilo navedeni prijedlog branioca prvooptuženog, odbilo je isti, imajući u vidu da je izvođenje ovog dokaza nepotrebno, te bi odugovlačilo postupak, a ne bi doprinosilo razjašnjenju stvari, pri čemu je imalo u vidu da je isti prijedlog neprecizno postavljen od strane branioca prvooptuženog.

68. Pri donošenju odluke, Vijeće je imalo u vidu da je, shodno odredbi člana 239. stav 2. ZKP BiH, dužnost sudije, odnosno predsjednika vijeća da se stara za svestrano pretresanje predmeta i otklanjanje svega što odugovlači postupak, a ne doprinosi razjašnjenju stvari, što implicira da je dužnost predsjednika vijeća da se stara i o ekonomičnosti postupka. Osim toga, Vijeće je u konkretnom slučaju našlo primjenjivom i odredbu člana 263. stav 2. ZKP BiH, kojom je propisano da će u slučaju ako sudija, odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban, odbiti izvođenje takvog dokaza.

69. Stoga, imajući u vidu naprijed navedene odredbe, kao i činjenicu da je u dokazni materijal ovog predmeta već uvršten spis Okružnog vojnog suda u Bihaću, pred kojim se vodio postupak protiv optuženih po optužnici Okružnog vojnog tužilaštva, kao i da je odbrani ovog optuženog već u prethodnom toku postupka omogućeno izvođenje mnogobrojnih dokaza koji se u većem dijelu odnose na krivični postupak koji se vodio pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, a da je pritom oštećena neposredno saslušana na glavnom pretresu, te da su uvršteni i njeni iskazi u fazi istrage vođene pred Tužilaštvom, Vijeće je našlo da je izvođenje navedenog dokaza nepotrebno.

70. Nadalje, na pretresu održanom dana 02.03.2016. godine branilac prvooptuženog je naveo da odbrana nije uspjela doći do dokaza koje smatra relevantnim u ovom predmetu, te je predložio da Sud zvanično traži od institucija informacije u vezi spisa koji su vezani za postupak pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, a koji dokumenti su dostavljeni uz krivičnu prijavu.

71. Izjašnjavajući se u pogledu navedenog prijedloga, tužilac je naveo da je ovaj prijedlog neprecizan, te da su u vezi s tim izvođeni dokazi od strane optužbe i odbrane, zbog čega bi to bilo samo gubljenje vremena.

72. U daljem izjašnjenju odbrana prvooptuženog je iznijela da u konkretnom spisu nedostaju dva dokumenta- nalaz i mišljenje vještaka dr. Miroslava Rakočevića i potvrda oštećene od 03.05.1994. godine, što nisu uspjeli pribaviti, mada su ostvarili pravo na uvid u spis.

73. Primjenom odredbi članova 239. stav 2. ZKP BiH i 263. stav 2. ZKP BiH, Vijeće je odbilo navedeni dokazni prijedlog odbrane prvooptuženog, imajući u vidu činjenicu da je u dokazni materijal ovog predmeta već uvršten spis Okružnog vojnog suda u Bihaću, pred kojim se vodio postupak protiv optuženih po optužnici Okružnog vojnog tužilaštva, da je odbrani prvooptuženog, kako i sam branilac navodi, omogućen uvid u sve spise kojima raspolaže ovo Tužilaštvo, kao i da je odbrani ovog optuženog već u prethodnom toku postupka omogućeno izvođenje dokaza koji se u većem dijelu odnose na krivični postupak koji se vodio pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, te da je iz sadržaja dokaza odbrane evidentno da se odbrana prvooptuženog u više navrata obraćala različitim institucijama radi pribavljanja traženih dokumenata, koji prema ocjeni Vijeća ne bi doprinijeli razjašnjenju stvari, te su isti nepotrebni, a iz razloga koji će dalje biti obrazloženi u dijelu presude koji se odnosi na tezu odbrane u pogledu prigovora presuđene stvari.

H. PRIGOVORI NA DOKAZE

74. Prije svega, na glavnom pretresu održanom dana 06.05.2015. godine branilac prvooptuženog je istakao primjedbu da je otprilike 50 % uložениh materijalnih dokaza optužbe takvog karaktera da se ne mogu smatrati dokazima.

75. Razmatrajući navedeni prigovor, Vijeće je cijeno da je branilac dužan prilikom iznošenja prigovora precizirati, odnosno konkretizovati isti, te se zbog paušalnosti samog prigovora ne može odlučivati o istom, zbog čega se isti prigovor, *prima facie*, odbija kao neosnovan.

76. Nadalje, branilac prvooptuženog je na istom glavnom pretresu istakao prigovor na dokaz T-29 – Dopis Općinskog suda u Bihaću, broj 017-0-Su-13-000530 od 31.05.2013. godine uz dostavu predmeta broj, u čijem prilogu su Presuda ubroj od godine, Optužnica u broj od godine, Zapisnik o glavnom pretresu od 08.06.1994. godine, Zahtjev oštećene od 26.02.1998. godine, Pismene izjave u rukopisu za osumnjičene Vojić Adila od 06.06.1994., Mešić Bekira od 06.06.1994., Dedić Jasmina od 06.06.1994., Hamzić Ibrahima od 06.06.1994., Hrnjica Dževada od 06.06.1994. i Rješenje da se oslobađa kazne Mešić Bekir od 10.12.1996. godine, navodeći da je to samo dio dokaza koje je Tužilaštvo izuzelo iz tog suda, te da postoji predmet koji se vodio pred Okružnim vojnim tužilaštvom, pa da je ovaj dokaz morao biti sastavni dio tog dokaza, a što Tužilaštvo nije uložilo, zbog čega se ne radi o kompletnom dokazu.

77. S tim u vezi, branilac prvooptuženog je u završnoj riječi izražavao dalje sumnje u pogledu vjerodostojnosti dostavljenog originalnog spisa Okružnog vojnog suda u Bihaću, kao i zakonitosti pribavljanja ovog dokaza, navodeći da odbrana nije obaviještena o danu dostavljanju navedenog spisa u prostorije Tužilaštva, kako bi odbrana mogla pristupiti na dan otvaranja i uvida u navedeni spis, već je Tužilaštvo samo izvršilo uvid u spis, izuzelo dokumentaciju i dokaze koji su po njihovom mišljenju relevantni za navedeni krivični predmet, a da pri tom nije ni sačinilo službenu zabilješku o tome šta se u navedenom spisu nalazilo. U tom smislu, branilac prvooptuženog je dalje istakao da je odbrana naknadno izvršila uvid u spis, te utvrdila da se u istom ne nalaze dokazi koji su provedeni u toku trajanja istog krivičnog postupka i na kojima je zasnovana presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću, iako su isti morali biti u navedenom spisu, s obzirom da je dostavljeni spis originalan i kao takav je morao sadržavati sve dokaze koji su provedeni u toku trajanja tog krivičnog postupka. Konkretno, kako to branilac navodi u konkretnom spisu nedostaje medicinska dokumentacija oštećene, na osnovu koje je vještak dr. Miroslav Rakočević izvršio vještačenje povreda, potvrda ljekara ginekologa koji je izvršio pregled oštećene dana 03.05.1994. godine, zapisnik o saslušanju vještaka dr. Miroslava Rakočevića od 11.05.1994. godine, kao i izjava oštećene od 13.05.1994. godine, a koji dokazi su bitni u pogledu utvrđivanja činjenica u vezi radnje silovanja koja se optuženima stavlja na teret.

78. Imajući u vidu navedeno, branilac prvooptuženog zaključuje da je Tužilaštvo postupilo suprotno odredbi člana 71. ZKP BiH, s obzirom da u krivičnom spisu nedostaju ključni dokazi koji potvrđuju tezu odbrane da oštećena nije silovana, a da Tužilaštvo prilikom uvida u navedeni spis nije konstatovalo nedostajanje tako relevantnih i bitnih dokaza za dokazivanje radnje silovanja, niti se upuštalo u poduzimanje daljih radnji radi pronalaska istih. Stoga, branilac zaključuje da je dovedena u sumnju zakonitost pribavljanja dokaza, te da je prekršena jednakost u postupanju, odnosno pravo odbrane optuženih da se uvjere u zakonitost pribavljenih dokaza.

79. Razmatrajući navedeni prigovor, te nakon izvršenog uvida u dokaz T-29, Vijeće je našlo da je u dopisu Općinskog suda u Bihaću broj: 017-0-Su-13-000530 od 31.05.2013. godine naznačeno da se u prilogu ovog akta Tužilaštvu dostavlja originalan predmet bivšeg broj: u krivičnom predmetu protiv osuđenih Adila Vojića i dr., koji je nakon izvršenog uvida potrebno vratiti ovom Sudu s pozivom na broj predmeta, a koji je spis i uložen u sklopu dokaza T-29. Iako je odbrana nastojala da dovede u pitanje kompletnost navedenog spisa, Vijeće cijeni da je na omotu spisa tačno precizirano šta se u istom nalazi, pa su tako pod rednim brojevima 1.-29. naznačeni dokumenti koji se nalaze u spisu, a među kojim dokumentima nisu dokumenti na koje se poziva odbrana.

80. Ispitujući navode odbrane kojima je apostrofirano da se Tužilaštvo nije upuštalo u preduzimanje radnji u cilju pronalaska dokaza iz spisa Okružnog vonog suda u Bihaću, Vijeće nalazi da je iz dokaza optužbe moguće izvesti upravo suprotan zaključak. Tako iz dokaza T-15¹⁰ proizilazi da se Tužilaštvo obraćalo Kantonalnom tužilaštvu Unsko-sanskog kantona u cilju dostavljanja originalnog spisa predmeta protiv optuženih Adila Vojića i dr. u predmetu broj: iz dokaza T-16¹¹ slijedi da se Tužilaštvo radi pribavljanja originalnog spisa u predmetu broj: obraćalo Kantonalnom sudu u Bihaću; dok iz dokaza T-19¹² slijedi da se u istom cilju

¹⁰ T-15 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom tužilaštvu Bihać, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 22.05.2013. godine

¹¹ T-16 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom sudu Bihać, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 22.05.2013. godine

¹² T-19 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Opštinskom sudu u Bihaću, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 29.05.2013. godine

Tužilaštvo obraćalo i Opštinskom sudu u Bihaću; te iz dokaza T-23¹³ proizilazi da se Tužilaštvo u cilju pribavljanja originalnog spisa predmeta protiv osuđenih Adila Vojića i dr. obraćalo i Kantonalnom arhivu USK-a Bihać.

81. Slijedom prigovora o izvršenoj povredi odredbe člana 71. ZKP BiH, koja se prema stavu odbrane prvooptuženog suštinski ogleda u tome što nije izvršeno otvaranje dostavljenog originalnog spisa Okružnog vojnog suda u Bihaću, te da Tužilaštvo nije obavijestilo odbranu o datumu dostavljanja navedenog spisa, Vijeće nakon ocjene istog, nalazi ovaj prigovor neosnovanim. Naime, u skladu sa članom 35. stav 2. tačka d) ZKP BiH tužilac ima pravo i dužan je da zahtijeva dostavljanje informacija od strane državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Bosni i Hercegovini, pri čemu su u skladu sa članom 21. stav 2. ZKP BiH svi organi vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine, u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine, dužni službeno sarađivati sa Sudom, Tužiteljem i drugim organima koji učestvuju u krivičnom postupku.

82. Dakle, iz naprijed navedenih odredbi vidljivo je da se tužilac Tužilaštva BiH koristio svojim zakonskim ovlaštenjima, kada je tražio dostavljanje predmeta Okružnog vojnog suda u Bihaću, u svrhu provođenja istrage protiv Adila Vojića i dr. Međutim, suprotno tumačenju odbrane nije postojala zakonska obaveza obavješćavanja odbrane o datumu dostavljanja navedenog spisa u prostorije Tužilaštva, s obzirom da takvu obavezu eksplicitno ne propisuje nijedna odredba ZKP-a BiH, a da se pritom ovaj krivični predmet u trenutku dostavljanja navedenog spisa nalazio u fazi istrage, u kojoj fazi shodno odredbi člana 47. ZKP BiH branilac tada osumnjičenog Adila Vojića nije uživao pravo uvida u sve spise i predmete, koje pravo osumnjičeni, odnosno optuženi i branilac uživaju nakon podizanja optužnice. Pritom, Vijeće primjećuje da spis Okružnog vojnog suda u Bihaću nije privremeno oduzet, te da shodno tome nije ni postojala obaveza otvaranja i pregleda privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije u smislu odredbe člana 71. ZKP BiH. Stoga, Vijeće ne nalazi da je dovedeno u pitanje zakonitost pribavljanja dokaza, s obzirom da materijalni dokazi optužbe upravo potvrđuju da se pri pribavljanju spisa tužilac koristio svojim zakonskim ovlaštenjima. Pritom, Vijeće cijeni da je i sama odbrana prvooptuženog navela da su izvršili uvid u spis Tužilaštva, odnosno u spis Okružnog

¹³ T-23 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom Arhivu USK, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od

vojnog suda u Bihaću, iz čega slijedi da ni na koji način nije povrijeđeno pravo na odbranu u ovom postupku, upravo suprotno, imajući u vidu i da je odbrani omogućeno izvođenje dokaza koji su vezani za postupak koji se protiv optuženih vodio pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću.

83. U završnoj riječi, branilac prvooptuženog je vezano za dokaze T-7- Naredba Suda BiH za privremeno oduzimanje službene evidencije Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću, broj S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine i T-11- Akt Suda BiH broj S1 1 K 012505 13 Krn od 21.03.2013. godine kojim se Tužilaštvu BiH dostavlja Potvrda o privremeno oduzetim predmetima sa priložima: Akt Državne agencije za istrage i zaštitu broj P-16-11/3-1-04-2-962-4/12 do 07.03.2013. godine sa Potvrdom o privremenom oduzimanju predmeta broj 16-11/3-1-04-2-962/12-1/13 od 05.03.2013. godine sa CD-om, istakao da je Tužilaštvo bilo dužno da o otvaranju privremeno oduzetih predmeta u skladu sa članom 71. ZKP BiH obavijesti branioca optuženog, kako bi isti bio prisutan otvaranju i pregledu predmeta, što Tužilaštvo nije učinilo, čime je dovelo u sumnju zakonitost procesnih radnji Tužilaštva. Stoga, branilac zaključuje da su iz navedenog razloga dokazi pribavljeni na osnovu naredbe ovog Suda broj: S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine nezakoniti shodno odredbi člana 10. stav 2. ZKP BiH, te bi se ocjenom istih dokaza kao relevantnih učinila bitna povreda odredaba krivičnog postupka.

84. Ispitujući navedene prigovore, Vijeće konstatuje da je branilac prvooptuženog kroz prigovore suštinski osporavao slijed postupanja sa privremeno oduzetim predmetima, odnosno „lanac čuvanja“ predmeta, te je potencirao činjenicu da nije izvršeno otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije, pa da se shodno tome radi o nezakonitim dokazima u smislu odredbe člana 10. stav 2. ZKP BiH.

85. Prije svega, u cilju svestranog i pravilnog razmatranja navedenog prigovora, Vijeće nalazi neophodnim ukazati na slijed radnji vezanih za privremeno oduzimanje predmeta. U tom smislu, naredbom ovog Suda broj: S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine¹⁴, odlučujući po prijedlogu Tužilaštva BiH broj: T20 0 KT RZ 0001981

29.05.2013. godine
¹⁴ Dokaz T-7

11 od 20.02.2013. godine za izdavanje naredbe za privremeno oduzimanje predmeta, zbog postojanja osnovane sumnje da su osumnjičeni Adil Vojić i dr. učinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. KZ BiH, radi prikupljanja podataka koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku, naloženo je da se od Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću privremeno oduzima službena evidencija Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću, koja je nastala u periodu od 01.05.1994.-31.05.1994. godine, i to: Knjiga ginekološkog protokola, Prijemna knjiga Hirurške prijemne ambulante i Knjiga hirurškog protokola. Istom naredbom je određeno da će privremeno oduzimanje predmeta izvršiti ovlaštena službena lica Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) u prisustvu i pod nadzorom ovlaštenih lica Tužilaštva BiH i to u roku od 15 (petnaest) dana od dana izdavanja ove naredbe, kao i da će se privremeno oduzeti predmeti dostaviti Sudu BiH radi evidentiranja u KDP Suda BiH, nakon čega će biti proslijeđeni Tužilaštvu BiH. Tačkom IV pomenute naredbe je određeno da će se prilikom oduzimanja predmeta naznačiti gdje su isti pronađeni i opisati, a po potrebi i na drugi način osigurati utvrđivanje njihove istovjetnosti, pri čemu će se o privremenom oduzimanju predmeta izdati potvrda koja će biti predata osobama od kojih se predmeti oduzimaju.

86. Iz daljih dokaza u spisu ovog krivičnog predmeta slijedi da je postupljeno upravo u skladu sa navedenom naredbom. Naime, u aktu SIPA-e broj: P-16-11/3-1-04-2-962-4/12 od 07.03.2013. godine¹⁵ upućenom ovom Sudu je naznačeno da se u prilogu istog dostavljaju Potvrda o privremeno oduzetim predmetima i oduzeti predmeti po naprijed navedenoj naredbi. Ovi predmeti su individualizirani u Potvrdi SIPA-e, Regionalni ured Banja Luka o privremenom oduzimanju predmeta broj: 16-11/3-1-04-2-962/12-1/13 od 05.03.2013. godine¹⁶, u kojoj je naznačeno da se od Mirsada Sulića u skladu sa članom 65. ZKP BiH, postupajući po naredbi Suda BiH broj: S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine, oduzimaju sljedeći predmeti: Protokol Kirurške prijemne ambulante od 20.02.-25.07.1994. godine, Protokol ležećih pacijenata Odjela kirurgije za 1993., 1994., 1995. godinu i Protokol ležećih pacijenata Ginekologije i rodilišta za 1993.-1996. godinu, koji privremeno oduzeti predmeti su, kako je naznačeno, pohranjeni u KDP-u

¹⁵ Dokaz T-11

¹⁶ Dio dokaza T-11

Suda BiH, te koja je potvrda potpisana od strane lica od kojeg su predmeti privremeno oduzeti. Osim toga, u cilju utvrđivanja istovjetnosti predmeta je od strane ovlaštenih službenih lica SIPA-e sačinjena i Fotodokumentacija broj: P-16-11/1-7-04-2-962/12 od 05.03.2013. godine (datum izrade 07.03.2013. godine)¹⁷ u kojoj su sadržane fotografije postupanja pri pretresanju, dok su na slici F-14 označeni upakovani privremeno oduzeti predmeti. Nadalje, povodom postupanja po naprijed navedenoj naredbi ovog Suda je sačinjena i službena zabilješka od strane istražioca Tužilaštva BiH Slaviše Lučića dana 11.03.2013. godine¹⁸, koji je saslušan na glavnom pretresu, a koji je istražilac u istoj zabilješci naveo da je dana 05.03.2013. godine boravio u Bihaću s ciljem realizacije naloženih istražnih radnji, te da su tom prilikom, u prisustvu arhivara bolnice Mirsada Sulića, pronađeni, označeni, foto-dokumentovani i privremeno oduzeti predmeti naznačeni u Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta, a koju je potvrdu ispred bolnice potpisao arhivar Mirsad Sulić, kome je primjerak iste potvrde i predat.

87. U daljem toku ovog postupka, kako to proizilazi iz akta ovog Suda broj: S1 1 K 012506 13 Krm od 21.03.2013. godine¹⁹ upućenom Tužilaštvu BiH, istim su u prilogu dostavljeni gore navedena potvrda o privremeno oduzetim predmetima, te oduzeti predmeti po naredbi ovog Suda u jednoj većoj papirnoj vreći.

88. Dakle, privremeno oduzeti predmeti od Mirsada Sulića (arhivara zaposlenog u Kantonalnoj bolnici "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću) su jasno individualizirani i označeni, te su nakon dostavljanja od organa koji je vršio privremeno oduzimanje predmeta po naredbi Suda, od strane Suda dostavljeni Tužilaštvu, kao organu koje je vodilo istragu u ovom predmetu.

89. Iako tačno branilac prvooptuženog ukazuje da u istrazi, nakon dostavljanja privremeno oduzetih predmeta Tužilaštvu, nije bilo otvaranja i pregleda privremeno oduzetih predmeta (u spis ovog predmeta nisu uloženi dokazi koji bi ukazivali na suprotno), Vijeće nalazi da sama ta činjenica ne znači da se radi o nezakonitim dokazima, imajući u vidu naprijed opisani slijed postupanja, ali i činjenicu da predmeti

¹⁷ Dio dokaza T-13

¹⁸ Dokaz T-9

¹⁹ Dio dokaza T-11

nisu oduzeti od strane osumnjičenih lica, nego od strane Kantonalne bolnice "Dr. Irfan Ljubijankić" u Bihaću, pri čemu je potvrdu o privremeno oduzetim predmetima kao lice od kojeg se oduzimaju predmeti ispred bolnice potpisao arhivar zaposlen u istoj bolnici Mirsad Sulić.

90. Pritom, Vijeće primjećuje da je odredbom člana 68. ZKP BiH regulisano pitanje popisa privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije na način da će se nakon privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u zapisniku popisati privremeno oduzeti predmeti i dokumentacija, i o tome izdati potvrda (stav 1.), te da će u slučaju ako popis predmeta i dokumentacije nije moguć, predmeti i dokumentacija će se staviti u omot i zapečatiti (stav 2.). S tim u vezi, odredbom člana 71. ZKP BiH je u relevantnom dijelu propisano da otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije vrši Tužitelj (stav 1.). te da je o otvaranju privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije Tužitelj dužan **obavijestiti osobu ili preduzeće od koje su predmeti oduzeti, sudiju za prethodni postupak i branitelja (stav 2.).**

91. Stoga, imajući u vidu tekst imperativne odredbe člana 71. stav 2. ZKP BiH, jasno je da nije postojala obaveza obavješćavanja tada osumnjičenog o otvaranju i pregledu privremeno oduzetih predmeta, niti njegovog branioca, s obzirom da predmeti i nisu privremeno oduzeti od osumnjičenog, kako je već naprijed obrazloženo.

92. Imajući u vidu naprijed navedeno stanje stvari, Vijeće zaključuje da privremeno oduzeti predmeti naznačeni u naprijed navedenoj Potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta predstavljaju zakonit dokaz, jer činjenica da u spis nisu uloženi dokazi iz kojih bi proizlazilo da je privremeno oduzete predmete otvorio i pregledao tužilac, u smislu odredbe člana 71. ZKP BiH, ne dovodi samo zbog toga do nezakonitosti navedenog dokaza, s obzirom da zakon i ne propisuje explicite takvu posljedicu.

93. Pritom, Vijeće smatra neophodnim ukazati i na stav Vrhovnog suda Federacije BiH²⁰ u ovom pogledu, sa kojim je ovo Vijeće u potpunosti saglasno, a prema kome zaključku: „ *Pored toga, bitno je naglasiti da se zaključak o nezakonitosti određenog*

²⁰ Izražen u rješenju Vrhovnog suda Federacije BiH broj: 03 0 K 009103 14 KŽ od 04.06.2015. godine o ukidanju prvostepene presude

dokaza ne može zasnivati isključivo na činjenici da je prilikom njegovog pribavljanja povrijeđena neka odredba procesnog zakona (osim ukoliko to nije izričito propisano, kao što je npr. u članu 97. stav 4. ZKP FBiH), nego se u tim situacijama mora cijeniti cij odredbe (kcja nije primjenjena ili je prekršena), značaj propusta da se postupi u skladu s njom za osnovna prava i slobode (optuženog ili svjedoka), kao i značaj tog propusta u odnosu na osnovna načela krivičnog postupka, pa se tek tada može izvesti zaključak o zakonitosti ili nezakonitosti određenog dokaza. Svako suprotno postupanje značilo bi da bilo kcja povreda odredbi procesnog zakona prilikom pribavljanja dokaza, automatski ima za posljedicu nezakonitost tog dokaza“.

94. Takođe, Vijeće cijeni, saglasno stavu Apelacionog vijeća ovog Suda u predmetu Rustempašić²¹ : „Naime, radnja održavanja ročišta u skladu sa odredbom člana 71. je radnja kcju vrši Tužilaštvo u fazi istrage i neodržavanje istog po ocjeni ovog vijeća ne dovodi u pitanje zakonitost radnji kcjim su predmeti oduzeti“.

95. Na kraju, Vijeće u ovom kontekstu naglašava da privremeno oduzeti predmeti predstavljaju samo jednu od indicija koja govori o tome da je nad oštećenom izvršeno silovanje²², te u spisu ovog predmeta postoje mnogobrojni drugi dokazi na kojima se zasniva odluka o krivici optuženih, kako će to dalje biti obrazloženo.

96. Osim toga, tokom glavnog pretresa tužilac je iznosio prigovore na određene dokaze odbrana optuženih, koje će prigovore Vijeće razmotriti na ovom mjestu.

97. Prigovarajući relevantnosti dokaza O1-2/O2-1 – Informacija Uprave policije, Sektor kriminalističke policije broj 05-04/03-5-04-3-800/15 od 09.11.2015. godine, s prilogom Dnevni događaji Policijske stanice Bihać za 27.03.1994. godine, Dnevni događaji od 01.05.1994. godine, tužilac je iznio da se optuženima stavlja na teret drugi događaj od onog opisanog u ovom aktu. Takođe, u odnosu na dio akta- Dnevni događaji od 01.05.1994. godine, tužilac je naveo da se iz ovog dokaza ne vidi koje je radnja preduzela policija.

²¹ Presuda Apelacionog vijeća ovog Suda broj: S1 2 K 003342 12 Kž od 29.06.2012. godine

²² Konkretno radi se o izvodu iz Protokola Hirurške prijemne ambulante za lice Borčić Bora i oštećenu- T-10

98. Osim toga, prigovarajući relevantnosti O1-3/O2-2 – Dopis MUP R BiH, CSB Bihać broj 14-716/94 od 22.05.1994. godine, upućen Skupštini okruga, Kabinet predsjednika, tužilac je istakao da ovaj dokaz ne govori o odlučnim činjenicama o ovom predmetu, već samo o tome da je oštećena preživjela još jedan nemili događaj

99. Nadalje, tužilac je prigovorio i relevantnosti O1-6/O2-5 – Zapisnik o uviđaju Armije Oružanih snaga R BiH broj 07/5-R-64-2/94 od 02.05.1994. godine sa skicama koje su prikazane u zapisniku iz tog uviđaja, navodeći da se ne radi o mjestu inkriminisanog događaja.

100. U odnosu na izložene prigovore relevantnosti, Vijeće napominje da će relevantni dokazi za utvrđivanje odlučnih činjenica biti navedeni u daljem obrazloženju presude u dijelu koji se tiče dijela odluke o krivici optuženih za inkriminirano krivično djelo, zbog čega ih Vijeće ne nalazi potrebnim analizirati na ovom mjestu.

101. Pored toga, tužilac je iznio i prigovor zakonitosti na O1-7/O2-6 – Zapisnik o ispitivanju oštećene, Armija oružanih snaga R BiH, 5.Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-2-64-10/94 od 02.05.1994. godine, iznoseći da oštećena o inkriminisanom događaju govori tek na zadnjoj stranici ovog iskaza, te da ova izjava nije sačinjena u skladu sa odredbama ZKP-a BiH, budući da oštećena nije upoznata sa pravima i obavezama.

102. Ispitujući navedeni prigovor, Vijeće je izvršilo uvid u pomenuti dokaz, te je utvrdilo da je isti, kako je u uvodu istog naznačeno, sačinjen na osnovu člana 151. stav 2. ZKP-a u prostorijama bataljona vojne policije 5. Korpusa ARBiH, u vezi sa obavljenim informativnim razgovorom sa oštećenom, a na okolnost "silovanja i tuče od strane više lica dana 02.05.1994. godine", u kojem zapisniku je nakon uzimanja ličnih podataka oštećene uslijedilo davanje pismene izjave oštećene ovlaštenom službenom licu vojne policije, što je oštećena potvrdila svojim vlastoručnim potpisom i autorizovala isti iskaz na pretresu pred ovim Sudom. Iz sadržaja samog zapisnika vidljivo je da oštećena nije upoznata sa pravima i obavezama, niti je naznačen konkretan krivični predmet u okviru kojeg je ova izjava uzeta, iz čega proizilazi da izjava nije ni uzeta u okviru radnje dokazivanja u konkretnom krivičnom predmetu, već se prema ocjeni Vijeća radi o izjavi koja je imala značaja prilikom inicijalnog prikupljanja saznanja o inkriminisanom događaju, kao i događajima koji su tome prethodili. Stoga, usljed naprijed navedenog,

Vijeće naglašava da je imalo u vidu ovaj dokaz pri odlučivanju, ali je veći značaj pri utvrđivanju odlučnih činjenica dalo neposrednom kazivanju oštećene na pretresu, kao i iskazima oštećene u kojima je ista poučena o svojim pravima i obavezama, koji su iskazi sačinjeni u Tužilaštvu²³, a što će dalje biti obrazloženo u ovoj presudi.

103. Prigovarajući mogućnosti korištenja O1-8/O2-7 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Armija oružanih snaga R BiH, 5. Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-R-64-11/94 od 02.05.1994. godine; O1-9/O2-8 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Gašljević Zdravka, Armija oružanih snaga R BiH, 5. Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-R-64-12/94 od 02.05.1994. godine, tužilac je naveo da su odredbom člana 273. ZKP BiH propisani izuzeci od neposrednog izvođenja dokaza, te da su se, s obzirom da su ova lica umrla, njihovi iskazi trebali pročitati.

104. Osnovano je pozivanje tužioca na odredbu člana 273. ZKP BiH, odnosno stava 2. ovog člana, prema kome se izuzetno od stava 1. ovog člana, zapisnici o iskazima datim u istrazi mogu po odluci sudije, odnosno vijeća pročitati i koristiti kao dokaz na glavnom pretresu samo u slučaju ako su ispitane osobe umrle, duševno oboljele, ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred Sud nemoguć, ili je znatno otežan iz važnih uzroka. Iako je u toku postupka bilo nesporno da su sin oštećene i Boro Borčić preminuli, Vijeće nalazi da branioци optuženih nisu predlagali čitanje iskaza ovih lica, što znači da nije ispoštovana procedura za korištenje ovih dokaza na glavnom pretresu. Pritom se, kako to ovo Vijeće nalazi, radi o zapisnicima o obavljenim informativnim razgovorima sa ovim licima, a na okolnost “događaja koji se desio dana 01.05.1994. godine u večernjim satima oko 22,00 sati u Bihacu”, odnosno na okolnost “tuče od strane više lica po danu 02.05.1994. godine”, pri čemu za iste zapisnike vrijede isti nedostaci koji su opisani i u odnosu na zapisnik o obavljenom informativnom razgovoru sa oštećenom od 02.05.1994. godine. Imajući u vidu da su u spis ovog predmeta uvršteni iskazi svjedoka Bore Borčića od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine²⁴, u kojima je isti svjedok prethodno poučen o svojim pravima i obavezama, Vijeće je pridalo značaj istim iskazima pri utvrđivanju odlučnih činjenica u konkretnom predmetu, dok je našlo da se iskazi svjedoka Bore Borčića i Zdravka Gašljevića od 02.05.1994. godine, zbog naprijed navedenih

²³ Dokazima T-1 i O-1-1

nedostataka, kao i činjenice da nije ispoštovana zakonska procedura za njihovo korištenje, ne mogu koristiti prilikom utvrđivanja odlučnih činjenica.

105. Prigovarajući zakonitosti i relevantnosti akta O1-10/O2-9 – Službena zabilješka sačinjena od strane Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-R-64-13/94 od 02.05.1994. godine, potpisan od strane ovlaštenog službenog lica, tužilac je naveo da u toku glavnog pretresa nije saslušano lice koje je sačinilo ovu zabilješku, zbog čega se ista ne može koristiti kao dokaz.

106. Vezano za prigovor zakonitosti, Vijeće nalazi da se radi o službenoj zabilješci sastavljenoj od strane ovlaštenog službenog lica 5. Korpusa ARBiH, bataljon vojne policije povodom obavljenog informativnog razgovora sa Bekirom Vilićem, a na okolnosti događaja koji se desio dana 01.05.1994. godine u večernjim satima oko 22,00 sati, a u kojoj službenoj zabilješci je interpretirana izjava tog lica, te je u istoj službenoj zabilješci naznačeno da je potpisana od strane ovlaštenog službenog lica Eldara Alibegovića. Dakle, ne radi se o izjavi lica Bekira Vilića, koju bi izjavu isto lice i potpisalo, već o službenoj zabilješci u kojoj je interpretiran sadržaj navodne izjave tog lica, a što nisu potvrdili kako ni samo lice sa kojim je vođen informativni razgovor, niti ovlašteno službeno lice koje je navodno sačinilo službenu zabilješku, čije saslušanje branioci optuženih nisu ni predlagali, zbog čega Vijeće pri odlučivanju nije imalo u vidu navedeni dokaz, iako je isti uvršten u dokazni materijal odbrana optuženih. S obzirom na izložene nedostatke ovog akta, Vijeće nalazi bespredmetnim razmatrati izloženi prigovor relevantnosti tužioca.

107. U odnosu na dokaz O1-11/O2-10 – Dopis Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-141-1/94 od 04.05.1994. godine, tužilac je naveo da krivična prijava ne može biti dokaz, tim prije što je vođen postupak, jedino se njom dokazuje da je podnesena.

108. Ispitujući prigovor tužioca, Vijeće cijeni da je članom 15. ZKP BiH, propisano načelo slobodne ocjene dokaza, koja ocjena je oslobođena pravnih pravila, koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza, te vrijednost dokaza nije unaprijed određena, ni kvalitativno, ni kvantitativno. S tim u vezi, po prirodi stvari krivična prijava

²⁴ Dio dokaza T-34

predstavlja akt kojim se prijavljuje učinjenje određenog krivičnog djela, te ista, po ocjeni ovog Vijeća nije dokazno sredstvo kojima bi se dokazivale odlučne činjenice u krivičnom postupku. Međutim, imajući u vidu da su odbrane optuženih istakle prigovor presuđene stvari (*res iudicata*) za radnje koje se optuženima ovom optužnicom stavljaju na teret, Vijeće je našlo relevantnim pri odlučivanju, a radi svestranog razmatranja ovog prigovora, uzeti u obzir i navedeni akt.

109. Prigovarajući mogućnosti korištenja akta O1-12/O2-11 – Dopis Kantonalne bolnice Irfan Ljubijankić od 18.12.2015. godine, odnosno relevantnosti ovog dokaza, tužilac je naveo da su izvođeni dokazi vezano za pribavljanje medicinske dokumentacije, te da je na te okolnosti saslušan i svjedok Slaviša Lučić.

110. Razmatrajući prigovor tužioca, Vijeće nalazi da je isti suštinski usmjeren na osporavanje relevantnosti ovog dokaza, pri čemu Vijeće podsjeća da će pravno relevantne dokaze za donošenje odluke o krivici optuženih za konkretnu inkriminaciju koja im se stavlja na teret izložiti u daljem tekstu presude, zbog čega nalazi nepotrebnim razmatrati taj prigovor i na ovom mjestu.

I. PROTEK ROKA OD 30 (TRIDESET) DANA

111. Član 251. stav 2. ZKP BiH određuje: "Glavni pretres koji je odgođen mora ponovo početi ako se izmijenio sastav vijeća ili ako je odgađanje trajalo duže od 30 dana, ali uz saglasnost stranaka i braniteljice vijeće može odlučiti da se u ovakvom slučaju svjedoci i vještaci ne saslušavaju ponovo i da se ne vrši novi uviđaj, nego da se koriste iskazi svjedoka i vještaka dati na ranijem glavnom pretresu, odnosno da se koristi zapisnik o uviđaju".

112. U ovom krivičnom predmetu je između pretresa održanih na dane: 04.03.2015. i 15.04.2015. godine, 01.05.2015. i 01.07.2015. godine, 01.07.2015. i 16.09.2015. godine, 04.11.2015. i 09.12.2015. godine, 30.12.2015. i 17.02.2016. godine, proteklo više od 30 (trideset) dana. Imajući u vidu navedeno, to je Vijeće, na pretresima održanim na dane 15.04.2015., 01.07.2015., 16.09.2015., 09.12.2015. i 17.02.2016.

godine, donijelo odluku da glavni pretres počinje iznova u smislu odredbe člana 251. stav 2. ZKP BiH. S obzirom da su se stranke i branioci optuženih saglasili da se do tada provedeni dokazi ne provode iznova, odnosno da se ponovo ne čita optužnica, Vijeće je odlučilo da se do tada saslušani svjedoci neće ponovo pozivati i saslušavati, nego će se koristiti iskazi koje su prethodno dali u ovom postupku, odnosno koji su dati na ranijem glavnom pretresu.

IV. OPĆA OCJENA DOKAZA

113. Nakon što je Vijeće u smislu člana 281. ZKP BiH savjesno i sadržajno ocijenilo svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, koji su izvedeni na glavnom pretresu, te prethodno analizirajući navode optužbe i odbrane, utvrđeno je činjenično stanje kao u izreci iz sljedećih razloga:

114. Član 3. stav 1. ZKP BiH propisuje da se optuženi smatra nevinim za krivično djelo dok se ne dokaže njegova krivnja. Tužilac stoga nosi teret utvrđivanja krivice optuženog, i u skladu sa članom 3. stav 2. ZKP BiH optužba to mora uraditi izvan razumne sumnje.

115. Činjenica da odbrana nije osporavala određene činjenične navode sadržane u optužnici ne znači da je Vijeće prihvatilo te činjenice kao dokazane. Teret dokazivanja ostaje na tužiocu za svaku optužbu tokom cijelog suđenja. Shodno tome, u utvrđivanju da li je tužilac dokazao predmet izvan svake razumne sumnje, Vijeće je pažljivo razmotrilo da li postoji bilo kakva druga razložna interpretacija uvrštenih dokaza, osim one koju je prihvatilo, kada je odlučilo da su ispunjena obilježja krivičnog djela za koje se optuženi terete.

116. Ne postoji zakonska obaveza da se u presudi izlože svi pojedini dokazi. Zakonska obaveza je razmatranje svih iznesenih dokaza prilikom donošenja odluke. Bilo bi nesvrshodno nametati bilo kojem sudećem Vijeću obavezu da svaki pojedinačni dokaz, dakle, svako svjedočenje i svaki materijalni dokaz koji su izneseni tokom glavnog pretresa, pojedinačno obrazlaže u presudi.

117. Ovo stajalište je potvrđeno i detaljno obrazloženo i u praksi Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ-a): „*Žalbena Vijeće podsjeća da svaki optuženi na osnovu člana 23. Statuta i pravila 98 ter (C) Pravilnika, ima pravo da mu se predoči obrazloženo mišljenje. Međutim ovaj uslov se odnosi na presudu pretresnog Vijeća. Pretresno Vijeće nije obavezno da obrazlaže svjedočke u vezi sa svim argumentima iznesenim na glavnom pretresu*“, „*Žalbena Vijeće podsjeća na to da je stvar diskrecione ocjene pretresnog Vijeća kcje će pravne argumente razmotriti. Što se tiče svjedočaka o činjenicama, pretresno Vijeće je dužno da izvede samo one svjedočke o činjenicama kcje su od suštinske važnosti za utvđivanje krivice po optužnici. Nije nužno osvrutati se na svaki iskaz svjedoka ili svaki uloženi dokaz u sudskom spisu*“.

118. Istovremeno, Vijeće je vodilo računa da u ovoj presudi navede jasne i razumljive razloge na kojima zasniva svoju odluku, a da pri tome nije u obavezi da daje detaljne odgovore na svako pitanje, ali ako je činjenica ili dokaz od suštinske važnosti za ishod predmeta, Vijeće se u tom slučaju mora pozabaviti sa njim u svojoj presudi. Osim toga, pri odlučivanju Vijeće je imalo u vidu da saglasno praksi Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), Sud, iako je obavezan dati razloge za svoju odluku, ne mora se detaljno baviti svakim argumentom koji je iznijela neka od strana u postupku, iz čega proizilazi da se Sud nije dužan baviti svakim dokazom, već je u smislu odredaba članova 15. i 281. ZKP BiH dužan da se bavi u prvom redu onim dokazima koji su nužni za ostvarenje svrhe ove presude, iz čega proizilazi da nije nužno raspravljati baš o svakom dokazu.

119. Dakle, iz naprijed navedenih standarda uspostavljenih judikaturom ESLJP i MKSJ, proizilazi da je obaveza Suda da, iako presudu donosi na temelju savjesne ocjene svih izvedenih dokaza, u obrazloženju izloži samo one dokaze koji su bili od značaja za njeno donošenje.

120. U skladu sa članom 15. ZKP BiH, Vijeće ima pravo da slobodno ocjenjuje dokaze. Pritom je slobodna ocjena dokaza oslobođena pravnih pravila, koja bi *a priori* određivala vrijednost pojedinih dokaza. Vrijednost dokaza nije unaprijed određena, ni kvalitativno, ni kvantitativno. Ocjena dokaza obuhvata logičku i psihološku ocjenu, te iako ne postoje pravna, ni formalna pravila ocjene, ista je vezana za pravila ljudskog

mišljenja i iskustva.

121. Ponekad se usmeno svjedočenje svjedoka razlikovalo od izjave koju su isti dali u istražnoj fazi. Međutim, treba imati u vidu da je prošlo više od 20 (dvadeset) godina od događaja navedenih u optužnici, te je opravdano očekivati da je protek vremena uticao na tačnost i vjerodostojnost sjećanja svjedoka. Ipak, i u takvoj situaciji, Vijeće je vodilo računa o kakvim se razlikama iskaza radi, te kakvo je objašnjenje svjedoka u tom pravcu, budući da sve razlike nemaju jednaku dokaznu vrijednost.

122. Takođe, činjenica je da se zbog prirode krivičnog postupka, svjedoku na glavnom pretresu mogu postaviti drugačija pitanja od onih koja su postavljena u prethodnim razgovorima, pa je nakon konkretizacije pojedinih pitanja opravdano očekivati da se sjeti dodatnih detalja. Naravno, ovakve situacije je Vijeće pažljivo razmatralo prilikom utvrđivanja težine koja se treba dati takvim dokazima.

123. Prilikom ocjene iskaza svjedoka koji su svjedočili u ovom postupku, Vijeće je cijenilo njihovo držanje i ponašanje tokom davanja iskaza, ispitao konzistentnost njihovih iskaza datih u sudnici, uporedio činjenice o kojima je određeni svjedok svjedočio sa činjenicama koje su utvrđene od strane drugih svjedoka, te činjenicama utvrđenim materijalnim dokazima, a sve kako bi se utvrdilo da li su potkrijepljeni ili osporeni drugim dokazima u ovom predmetu.

124. Pored toga, pri ocjeni iskaza svjedoka, Vijeće je imalo u vidu da pouzdanost iskaza jednog svjedoka zavisi od njegovog poznavanja činjenica, ali na pouzdanost iskaza u velikoj mjeri može uticati protek vremena, nestalnost ljudske percepcije, kao i traumatičnost samog događaja o kome svjedoči. Nedosljednosti u iskazu svjedoka ne znače same po sebi da sudsko vijeće koje postupa razložno to svjedočenje mora odbaciti kao nepouzdanost²⁵. Slično tome, faktori kao što su vremenski razmak između događaja i svjedočenja, mogući uticaj trećih lica, nepodudarnosti, ili stresne okolnosti u vrijeme događaja ne isključuju automatski mogućnost da se Vijeće osloni na takav iskaz, pri čemu je Vijeće dužno uporediti, kako je naprijed navedeno, činjenice o kojima određeni svjedok svjedoči sa drugim provedenim dokazima.

²⁵ MKSJ, presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Čelebić*, paragraf 485 i 496 – 498.

125. Dakle, Vijeće pri odlučivanju ima diskreciono pravo da evaluiira nepodudarnosti koje su istaknute i da razmotri da li je svjedok, uzevši iskaz u cjelini, pouzdan, te da li je njegovo svjedočenje vjerodostojno. Sitne nepodudarnosti ne mogu biti dovoljne da cijelo svjedočenje učine nepouzdanim.

126. Vijeće, međutim, svoju konačnu odluku temelji prvenstveno na usmenim i neposrednim svjedočenjima na glavnom pretresu, pri čemu izvjesne nedosljednosti između iskaza različitih svjedoka predstavljaju relevantan faktor u procjeni njegove dokazne težine. Istovremeno, značajno je naglasiti da ove nedosljednosti neće nužno diskreditovati cijelo svjedočenje svjedoka. Dakle, ako je svjedok decidno ispričao suštinu događaja o kojima se radi, periferne devijacije neće nužno dovesti u pitanje istinitost takvog iskaza. U svakom slučaju, razlozi prihvatljivosti pojedinih iskaza, te ocjena njihovog kredibiliteta, detaljno su obrazloženi u odnosu na inkriminaciju silovanja za koju je ustanovljena krivica optuženih.

V. PRIMJENA MATERIJALNOG PRAVA

127. Nakon ocjene provedenih dokaza u toku glavnog pretresa, Vijeće je zaključilo da je Tužilaštvo u konkretnom slučaju van svake razumne sumnje dokazalo da su optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić, na način opisan u izreci ove presude, ostvarili sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

128. S tim u vezi, Vijeće će u ovom dijelu iznijeti razloge kojima se rukovalo u pogledu primjene materijalnog prava na konkretne radnje optuženih, odnosno na njihovo pravno kvalificiranje, odnosno razloge zbog kojih nije prihvatilo pravnu ocjenu djela optuženih sadržanu u potvrđenoj optužnici Tužilaštva.

129. U tom smislu, Vijeće je u pogledu primjene materijalnog zakona i pravne kvalifikacije djela, *apriori* pri odlučivanju imalo u vidu načela zakonitosti i princip vremenskog važenja krivičnog zakona.

130. Naime, član 3. KZ BiH propisuje načelo zakonitosti, kao jedno od osnovnih načela krivičnog postupka, koje glasi:

“1. Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom.

2. Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.”

131. Dalje, članom 4. KZ BiH propisan je princip vremenskog važenja krivičnog zakona, koji glasi:

„1. Na učinitelja krivičnog djela primjenjuje se zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja krivičnog djela.

2. Ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmjeni zakon, primijenit će se zakon koji je blaži za učinioaca.”

132. Dakle, iz navedenih odredbi proizilazi da se, po pravilu, na učinioca krivičnog djela prvenstveno primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme učinjenja djela (*tempus regit actum*).

133. Međutim, od principa *tempus regit actum* je moguće odstupiti u interesu optuženog, ukoliko se nakon izvršenja djela zakon izmijenio na način da je izmijenjeni zakon blaži za učinitelja. Navedeno je propisano i odredbom člana 4. stav 2. KZ BiH, koji propisuje da, ako se poslije učinjenja krivičnog djela jednom ili više puta izmjeni zakon, primijeniti će se zakon koji je blaži za učinitelja.

134. Pitanje koji je zakon blaži za učinitelja rješava se *in concreto*, odnosno upoređivanjem starog i novog ili novih zakona u odnosu na svaki konkretni slučaj, jer isti zakon može biti povoljniji u jednom slučaju, a teži u drugom, u zavisnosti od toga za koje djelo se optuženi tereti, te kakve su odredbe o krivici ili kažnjavanju za to djelo. Pri tome je potrebno utvrditi sve okolnosti koje mogu biti relevantne za navedenu ocjenu, pa shodno tome izvršiti procjenu, primjena kojeg zakona bi predstavljala istinski povoljniji ishod za učinioca, koji zakon daje veću mogućnost za povoljniju odluku u

konkretnom slučaju (načelo konkretnosti)²⁶.

135. Imajući u vidu da iz provedenih dokaza proizilazi da je inkriminisano djelo počinjeno u maju 1994. godine, Vijeće nalazi da je u tom periodu na snazi bio KZ SFRJ, koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike Bosne i Hercegovine i Krivičnog zakona SFRJ .

136. Budući da i KZ SFRJ koji je preuzet na osnovu Zakona o primjeni Krivičnog zakona Republike BiH i Krivičnog zakona SFRJ (Preuzeti KZ SFRJ) kao zakon koji je bio na snazi u vrijeme obuhvaćeno optužnicom i KZ BiH, propisuje isto krivično djelo sa istim zakonskim obilježjima (Ratni zločin protiv civilnog stanovništva), Sud je bio u obavezi cijeliti koji od navedenih zakona je blaži po učinioce.

137. Pored navedenog, Vijeće se u konkretnom slučaju prvenstveno rukovodilo stavom ESLJP u predmetu *Maktouf i Darjanović protiv Bosne i Hercegovine*, na čijim zaključcima je kasnije Ustavni sud BiH utemeljio svoja utvrđenja u pogledu retroaktivne primjene KZ-a BiH na predmete ratnih zločina.

138. Za razliku od ESLJP, Ustavni sud BiH je u brojnim predmetima ratnog zločina, kod utvrđivanja koji je zakon blaži za počinioca, rukovodio isključivo kriterijem upoređivanja opšteg zakonskog minimuma i maksimuma zapriječene kazne, ne uzimajući u obzir konkretne okolnosti svakog predmeta pojedinačno, čime je napušten ranije izneseni stav Ustavnog suda u predmetu *Abduladhim Maktouf*²⁷.

139. Tako prilikom ocjene blažeg zakona po učinioca, Ustavni sud kao argumentaciju navodi da je smrtna kazna eliminisana iz sistema krivičnopravnih sankcija, i da je stoga, u smislu odredbe člana 38. stav 2. KZ SFRJ ("za krivična djela za koja je

²⁶ Komentari krivičnih zakona BiH, Vijeće Europe 2003. godina, stranica 66.

²⁷ Predmet *Abduladhim Maktouf*, Odluka Ustavnog suda BiH o dopustivosti i meritumu, broj AP 1785/06 od 30.03.2007. godine, paragraf 68. „U praksi, ni u jednoj državi bivše Jugoslavije u zakonodavstvu nije postojala mogućnost izricanja doživotnog zatvora niti dugotrajnih zatvorskih kazni, a što je Međunarodni krivični sud za zločine na području bivše Jugoslavije često činio (slučaj Krstić, Galić itd.). Istovremeno, koncept KZ SFRJ je bio takav da nije predviđao postojanje dugotrajnog niti doživotnog zatvora nego je za najteža krivična djela propisivao smrtnu kaznu, a za lakše oblike maksimalne zatvorske kazne do 15 godina zatvora. Dakle, jasno je da se ne može odvojiti jedna sankcija od cjelokupnosti cijela kcija se želio postići kaznenom politikom u vrijeme važenja tog zakona“. i 69. „U vezi s tim, Ustavni sud smatra da nije moguće jednostavno «odstraniti» jednu sankciju i primijeniti druge, blaže sankcije i time praktično ostaviti neadekvatno sankcionirana najteža krivična djela“.

propisana smrtna kazna sud može izreći i zatvor od 20 godina”), u situaciji kada više nije moguće izreći istu, moguće da se „...izrekne maksimalna zatvorska kazna u trajanju od 20 godina (kcja se prema odredbama tog zakona dosuđivala kao zamjena za smrtnu kaznu) ili zatvorska kazna u trajanju od 15 godina (kcju taj zakon predviđa kao maksimalnu zatvorsku kaznu)“.

140. Dakle, stav Ustavnog suda BiH predviđa da se primjena blažeg zakona po učinioca neće preispitivati za svaki slučaj pojedinačno, već će se u svim slučajevima, u kojima oba zakona propisuju ista obilježja krivičnog djela ratnog zločina, na učinioca biti primijenjen KZ SFRJ.

141. Budući da je krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, iz člana 173. KZ BiH za koje se terete optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić bilo propisano i članom 142. stav 1. KZ SFRJ, to je slijedom navedenog, te u skladu sa praksom Ustavnog suda BiH, u pogledu primjene materijalnog prava bilo nužno primijeniti KZ SFRJ, kao zakon koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela i kao zakon koji je prema stavu Ustavnog suda BiH, blaži prema optuženima.

VI. ODLUKA O KRIVICI OPTUŽENIH ADILA VOJIĆA I BEKIRA MEŠIĆA

142. Vijeće je na temelju svih provedenih dokaza, njihovom pojedinačnom ocjenom, te dovođenjem u međusobnu vezu, došlo do nesumnjivog zaključka, da su optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić, radnjama pobliže opisanim u izreci presude, ostvarili sva bitna obilježja bića krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, a u vezi sa članom 22. istog zakona, na način da su noću 01. na 02.05.1994. godine oko 24:00 sata, nakon što su prethodno te večeri skupa sa Jasminom Dedićem, Ibrahimom Hamzićem i Dževadom Hrnjicom licima oko 22:00 sata u Bihaću prema Bori Borčiću, oštećenoj i njenom sinu izvršili krivična djela za koja su presudom broj: od godine pravosnažno presuđeni na kazne zatvora, odjeveni u uniforme i naoružani oštećenu „D-1“ i Boru Borčića povelili iz njihovih kuća na poljanu zvanu Ceravci, te su po dolasku na navedenu poljanu „D-1“ oborili na zemlju, zatim joj skinuli – strgnuli farmerke i donji veš, primoravajući je da ruke drži iznad glave u ležećem položaju, da se ne pomjera i da ne progovara, nakon čega su optuženi Bekir Mešić i Adil Vojić, zvani

„Čule“ i još jedno lice, naizmjenično vršili njeno silovanje, dok je Dževad Hrnjica na udaljenosti oko deset metara čuvao Boru, te ga upozoravao da šuti, jer su ih tu doveli da ih ubiju, a zatim su pozvali Boru da dođe, pa kad je on to učinio, optuženi Bekir Mešić ga je tjerao na seksualni odnos sa oštećenom „D-1“, koja je ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, izgovarajući riječi: „Hajde sada ti nastavi, ti si na redu“, istovremeno zadajući mu snažan udarac čizmom sa desne strane u predjelu rebra, usljed čega je Boro pao na zemlju.

A. OPĆI ELEMENTI KRIVIČNOG DJELA RATNI ZLOČIN PROTIV CIVILNOG STANOVNIŠTVA IZ ČLANA 142. KZ SFRJ

143. Imajući u vidu pravnu kvalifikaciju djela za koje su optuženi oglašeni krivim, Vijeće će u daljem izlaganju iznijeti razloge na osnovu kojih nalazi ispunjenim opće i posebne elemente inkriminacije, sadržane u odredbu člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

144. U tom smislu, Vijeće je analiziralo da li su radnjama optuženih ostvarena sva bitna obilježja bića krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ koje glasi:

“Ko kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo, naselje, pojedina civilna lica ili lica onesposobljena za borbu, koji je imao posljedicu smrt, tešku tjelesnu povredu ili teško narušavanje zdravlje ljudi...; da se prema civilnom stanovništvu vrše ubistva, nečovječna postupanja,.... **silovanjenanošenja velikih patnji ili povreda tjelesnog integriteta ili zdravlja... ili izvrši neko od navedenih djela**, kaznit će se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom”.

145. Iz citirane zakonske odredbe proizilaze sljedeći opći elementi krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva:

a. Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava, na način da je počinjeno protiv civilnog stanovništva, dakle osoba koje ne učestvuju u oružanom sukobu ili su položile oružje ili su onesposobljene za borbu, odnosno osoba koje su zaštićene odredbama Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata od 12. augusta 1949. godine;

- b. *Kršerje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije;*
- c. *Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom;*
- d. *Počinilac mora narediti ili počiniti djelo.*

146. Dakle, u konkretnom slučaju je krivica optuženih Adila Vojića i Bekira Mešića kvalifikovana kao Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

1. Djelo počinioca mora biti počinjeno suprotno pravilima međunarodnog prava

147. Za postojanje navedenog krivičnog djela nužno je i da radnje izvršenja djela predstavljaju kršenje pravila međunarodnog prava, što ukazuje na blanketni karakter ovog krivičnog djela.

148. Stoga, za utvrđivanje ovog elementa krivičnog djela, neophodno je bilo konsultovati odgovarajuće međunarodne konvencije, u konkretnom slučaju odredbe Ženevske konvencije za zaštitu civilnih osoba za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

149. Pritom Vijeće naglašava da, shodno odredbi iz člana 142. KZ SFRJ, nije neophodno (nije uslov postojanja samog djela) da počinilac zna ili ima namjeru da krši međunarodnu normu, dakle nije nužno da kršenje blanketnih propisa bude obuhvaćeno svijesću učinioca, već je dovoljno da njegovo ponašanje objektivno predstavlja kršenje pravila međunarodnog prava, dok se kod preduzimanja konkretnih, pojedinačnih radnji izvršenja, svakako mora cijeliti subjektivni odnos počinioca prema djelu, što će detaljno biti elaborisano u daljem obrazloženju ove presude.

150. Da bi se utvrdilo kršenje odredbi zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, potrebno je analizirati njen sadržaj, te domen primjene na konkretan predmet.

151. Naime, odredbom člana 3. stav 1. tačke a) i c) Ženevskih konvencija iz 1949. godine, koja se temeljem Anexa 6. Daytonskog mirovnog sporazuma primjenjuje i u Bosni i Hercegovini predviđeno je da:

„U slučaju oružanog sukoba kcji nema karakter međunarodnog sukoba i kcji

izbj. je na teritorji jedne od visokih strana ugovornica, svaka od strana u sukobu bit će dužna da primjenjuje bar sjedeće odredbe:

- prema licima koja ne učestvuju neposredno u neprijateljstvima, podrazumijevajući tu i pripadnike oružanih snaga koji su položili oružje i lica onesposobljena za brobu usljed bolesti, rana, lišenja slobode, ili iz kojeg bilo drugog uzroka, postupat će se u svakoj prilici, čovječno bez ikakve nepovojne diskriminacije zasnovane na rasi, boji kože, vjeri ili uvjerenju, polu, rođenju, ili imovnom stanju, ili bilo kome drugom sličnom razliku.

U tom cilju zabranjeni su i ubuduće se zabranjuju, u svako doba i na svakom mjestu, prema gore navedenim licima sjedeći postupci:

- a) povrede koje se nanose životu i tjelesnom integritetu, naročito sve vrste ubistava, osakaćenja, svireposti i mučenja. ...

- c) povrede ličnog dostojanstva, naročito uvredjivi i ponižavajući postupci.“

152. Dakle, svrha zajedničkog člana 3. svih Ženevskih konvencija, jeste propisivanje minimuma prisilnih normi, kao i ukazivanje na općeprihvaćene humanitarne principe na kojima se u potpunosti zasnivaju sve konvencije, te je primjenjiv i u sukobima koji nemaju međunarodni karakter.

153. Osim toga, široko je prihvaćeno stanovište, da zajednički član 3. predstavlja dio običajnog međunarodnog prava, na način da sva djela pobrojana u ovom članu Ženevskih konvencija, predstavljaju ozbiljno kršenje međunarodnog humanitarnog prava, te kao takva povlače individualnu krivičnu odgovornost, neovisno od karaktera samog sukoba. Ovo posebno imajući u vidu da je član 3. „zajednički“ u sve četiri Ženevske konvencije iz 1949. godine, koje tretiraju pitanje i međunarodnog i nemeđunarodnog oružanog sukoba.

154. S obzirom da je u predmetnom postupku, zaključeno, što će dalje biti obrazloženo, da je u periodu obuhvaćenom optužnicom, na širem prostoru bihačke regije postojao oružani sukob, to je opravdano zaključiti, da je zajednički član 3. Konvencija imao biti primjenjivan sve vrijeme trajanja tog oružanog sukoba.

155. Prema ocjeni ovog Vijeća, optuženi su u periodu koji navodi optužnica, počinjenjem krivičnog djela za koje su oglašeni krivim povrijedili osnovne garancije koje zaštićena kategorija stanovništva uživa u skladu sa odredbama Konvencije, odnosno, svojim postupanjem optuženi su prekršili odredbe zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija iz 1949. godine, i to preciznije stav 1. tačke a) i c) (povreda tjelesnog integriteta i ličnog dostojanstva oštećene).

156. Pored toga, Vijeće, ocjenom izvedenih dokaza u toku postupka, nalazi da su optuženi protivpravnim radnjama preciziranim u izreci presude povrijedili i odredbu člana 27. stav 2. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine, kojom je propisano da će žene posebno biti zaštićene protiv svakog napada na njihovu čast, a naročito protiv silovanja, prinuđavanja na prostituciju i protiv svakog napada na njihovu stidljivost.

2. Civilni status žrtve (status zaštićene kategorije stanovništva)

157. Radi utvrđenja kršenja pravila međunarodnog prava, neophodno je utvrditi da li je djelo bilo usmjereno protiv posebne kategorije stanovništva zaštićene članom 3. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine (Konvencije).

158. Status zaštićenih lica u skladu sa članom 3. stav 1. Konvencije, uživaju sve osobe koje za vrijeme trajanja oružanog sukoba ne poduzimaju nikakvo učešće u neprijateljstvima, uključujući čak i pripadnike vojnih ili policijskih formacija, koji su položili oružje ili lica koja su onesposobljena za borbu usljed bolesti, rana, lišenja slobode ili iz bilo kojeg drugog razloga.

159. Kada je u pitanju ovaj element, odnosno civilni status žrtve, Vijeće konstatuje da saslušani svjedoci optužbe i odbrane saglasno potvrđuju da oštećena „D-1“ u vrijeme inkriminisanog događaja nije učestvovala neposredno u neprijateljstvima, niti je bila pripadnik oružanih snaga jedne strane u sukobu, odnosno da je u vrijeme počinjenja djela imala status civila, iz čega proizilazi da je uživala zaštitu u skladu sa odredbama zajedničkog člana 3. Ženevskih konvencija, a što nije osporavano ni od strane odbrana

optuženih.

3. Kršenje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije

160. Odredba člana 142. stav 1. KZSFRJ, kao opći uslov postojanja djela propisuje i postojanje oružanog sukoba ili okupacije, pri čemu se ne insistira na karakteru samog sukoba, odnosno, ne pravi se distinkcija između internih i međunarodnih sukoba.

161. U međunarodnoj sudskoj praksi smatra se da oružani sukob postoji "*svuda gdje se pribjeglo oružancj sili između država ili produženom oružanom nasilju između vlasti i organizovanih naoružanih grupa, ili pak između takvih grupa unutar jedne države.*"²⁸

162. Dovodeći kršenje odredbi međunarodnog prava u vezu sa postojanjem oružanog sukoba, treba naglasiti da se međunarodno humanitarno pravo i dalje primjenjuje "*na čitavcj teritorji zaraćenih država, odnosno, u slučaju unutrašnjih oružanih sukoba, na čitavcj teritorji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se na tom mjestu stvarno vode borbe, sve do zaključenja mira ili, u slučaju unutrašnjih sukoba, sve dok se ne pronađe mirno iješerje*"²⁹.

163. Dakle, evidentno je da se poštivanje opće prihvaćenih principa pravila i običaja ratovanja, te garancija datih u zajedničkom članu 3. Ženevskih konvencija odnosi kako na sukobe koji se smatraju sukobima međunarodnog karaktera, tako i na one koji su po svom karakteru interni sukobi unutar jedne države.

164. Stoga kada su se optuženi teretili za kršenje člana 173. KZ BiH (odnosno kada se utvrđuje postojanje elemenata djela iz člana 142. KZSFRJ), a na osnovu kršenja

²⁸ Tužilac protiv Dragoljuba Kunaraca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića, predmet br. IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda od 12.6. 2002. godine Kunarac i drugi. Presuda po žalbi, odjeljak 56

²⁹ Kunarac et al. presuda žalbenog Vijeća, odjeljci 57 i 64. U odjeljku 64. Žalbeno Vijeće smatra: "*da dužnost tužioca nje bila da postcjarje oružanog sukoba dokazuje za svaki kvadratni centimeter tog područja. Postcjarje oružanog sukoba nje ograničeno samo na djelove teritorje na kcjima se konkretno odvaju borbe, već postcji na čitavcj teritorji pod kontrolom zaraćenih strana.*"

zajedničkog člana 3. Konvencija, kao u ovom slučaju, nebitno je, da li je oružani sukob po svom karakteru bio međunarodni ili unutrašnji sukob³⁰.

165. U konkretnom slučaju, Vijeće je na temelju izvedenih dokaza (kako objektivne, tako i subjektivne prirode) ustanovilo, da je u inkriminisanom periodu na području BiH bilo ratno stanje, a što ni odbrane optuženih nisu osporavale.

166. U tom smislu, u Odluci Predsjedništva RBiH od 20.06.1992. godine³¹ je *explicite* navedeno da se na teritoriji RBiH proglašava ratno stanje, koja odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu RBiH“, a koje ratno stanje je trajalo do donošenja Odluke o ukidanju ratnog stanja od 22.12.1995. godine³². Postojanje ratnog stanja u inkriminisanom vrijeme u svojim iskazima saglasno potvrđuju kako svjedoci optužbe, tako i svjedoci odbrane.

167. Takođe, Vijeće nalazi da se u inkriminisanom periodu odvijao oružani sukob između snaga VRS sa jedne strane i pripadnika ARBiH na drugoj strani, a što proizilazi iz činjenice da su optuženi, kako utvrđuju u svojim iskazima, saglasno iskazima svjedoka Jasmina Dedića i Dževada Hrnjice, njihovih saboraca u inkriminisanom vrijeme, neposredno prije inkriminisanog događaja došli iz komande na Sokocu kako bi proslavili prvi maj, te da su bili pripadnici ARBiH u inkriminisanom vrijeme.

168. Pritom, Vijeće nalazi da je u vrijeme dešavanja inkriminisanog događaja ratno stanje na teritoriju BiH trajalo skoro dvije godine, iz koje činjenice, posmatrano u vezi sa naprijed navedenim, nesumnjivo proizilazi i postojanje oružanog sukoba u to vrijeme, pri čemu ni odbrane optuženih nisu osporavale takvo stanje stvari. S tim u vezi, Vijeće podsjeća da za primjenu normi međunarodnog humanitarnog prava nije neophodno, da su se stvarna borbena dejstva odigrala na tačno određenoj lokaciji, zbog čega se Vijeće nije ni ograničavalo samo na ustanovljavanje postojanja oružanog sukoba na širem području bihačke regije.

³⁰ *Tužilac protiv Duška Tadića*, predmet br. IT-94-1-AR-72, Rješenje o interlokutornom prigovoru odbrane na nadležnost od 2.10. 1995. (Rješenje o nadležnosti u predmetu Tadić), odjeljak 137; Presuda žalbenog Vijeća u predmetu *Čelebići* odjeljak 140. i 150

³¹ Dokaz T-32

³² Dokaz T-33

169. Sljedom navedenog, Vijeće je zaključilo da je tokom 1994. godine bilo ratno stanje u BiH, te da je postojao oružani sukob između pripadnika VRS i ARBiH.

4. Djelo počinioca mora biti povezano sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom

170. Sljedeći opći element postojanja predmetnog krivičnog djela zahtijeva postojanje *nexusa* radnji optuženog sa ratom, oružanim sukobom, odnosno da djelo počinioca mora biti u vezi sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom. Da bi se utvrdilo postojanje navedenog elementa, neophodno je bilo sagledati status optuženih u inkriminisanoj periodu, te postojanje uzajamnosti i zavisnosti izvršenja djela u odnosu na postojanje ranije obrazloženog oružanog sukoba, na širem području bihaćke regije.

171. U konkretnom slučaju Vijeće je ispitalo „*da li je postojanje oružanog sukoba u znatnoj mjeri utjecalo na sposobnost počinioca da počinji zločin, njegovu odluku da ga počinji, način počinjenja zločina ili cij sa kojim je počinjen*“³³.

172. Ovaj uslov je ispunjen ako je „*zločin počinjen kao podrška ili barem pod izgovorom situacije koja je proistekla iz oružanog sukoba*“³⁴.

173. U tom smislu, u predmetu *Dragojub Kunarac i dr.*, je po ovom pitanju zauzet sljedeći stav:

„...Humanitarno pravo primjenjuje se i daje na čitavoj teritoriji pod kontrolom jedne od strana, nezavisno od toga da li se konkretne borbe vode na mjestu na kojem su se odigrali dotični događaji. Stoga je dovoljno to što su zločini bili u tješnoj vezi s neprijateljstvima koja su trajala na drugim djelovima teritorije pod kontrolom strana u sukobu. Uslov da dato djelo bude u tješnoj vezi sa oružanim sukobom zadovoljen je ukoliko su, kao u ovom slučaju, zločini počinjeni kao posljedica borbi, a prije prekida

³³ *Tužilac protiv Kunarca i drugih*, predmet broj: IT-96-23 & IT-96-23/1-A presuda 12.06.2002. godine, stav 58

³⁴ MKSJ, presuda Žalbenog vijeća u predmetu *Dragojub Kunarac i dr.*, paragraf 58-59

oružanih aktivnosti na određenom području, te ako su počinjeni radi postizanja nekog cilja ili iskorištavanja situacije nastale usljed borbi³⁵...“

174. Ocjenom provedenih dokaza, Vijeće zaključuje da je djelo optuženih bilo u dovoljnoj mjeri povezano sa ratnim dešavanjem. U tom smislu, Vijeće je posebno uzelo u obzir poziciju optuženih u vojnoj strukturi – tj. da su u inkriminisano vrijeme bili pripadnici izviđačko-diverzantskog voda 501. brigade V. korpusa ARBiH, što su optuženi utvrdili u svojim iskazima na pretresu, kao i iskazima u fazi istrage³⁶, a koju su činjenicu saglasno potvrdili i njihovi saborci u inkriminisano vrijeme, svjedoci odbrane Dževad Hrnjica i Jasmin Dedić.

175. Nadalje, u matičnim i jediničnim kartonima, koji su za optužene dostavljeni u prilogu dokaza T-24, odnosno obrazaca Vob-3 je jasno naznačeno da su optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić bili vojni obveznici u navedenom periodu, te da su bili raspoređeni u VJ 5041 Bihać u inkriminisanoj periodu, što važi i za svjedoke odbrane Dževada Hrnjicu i Jasmina Dedića.

176. Stoga, s obzirom da je na osnovu naprijed izloženih dokaza utvrđeno angažovanje optuženih u inkriminisano vrijeme u svojstvu pripadnika izviđačko-diverzantskog voda 501. brigade V. korpusa ARBiH ne može biti sumnje u pogledu znanja optuženih o postojanju ratnog stanja, te oružanog sukoba između ARBiH i VRS, kao i činjenice da su oni učestvovali u njemu. Osim toga, provedeni dokazi ne ostavljaju mjesta sumnji da je optuženi bili potpuno svjesni postojanja oružanog sukoba i okolnosti pod kojima se inkriminisani događaj desio, pa su prema ocjeni ovog Vijeća, usljed postojanja ovih okolnosti, optuženi radnjama opisanim u izreci presude iskoristili svoj položaj i nemoć oštećene, pripadnice „druge strane“ da bi izvršili predmetno krivično djelo, a što posebno proizilazi i iz činjenice da iz izvedenih dokaza proizilazi da su optuženi u vrijeme izvršenja radnji navedenih izrekom presude nosili uniforme, te bili naoružani, iz čega jasno proizilazi da su sve radnje poduzimali pod okriljem i u vezi sa oružanim sukobom, a što će detaljnije biti obrazloženo u dijelu presude koji se tiče pojedinačne inkriminacije u osnovi zločina.

³⁵ MKSJ, presuda Pretresnog vijeća u predmetu *Dragojub Kunarac i dr.*, paragraf 568

³⁶ Dokazi T-2, T-3

177. Pritom, Vijeće nalazi da je na strani optuženih egzistirala ne samo svijest o oružanom sukobu između pripadnika ARBiH i VRS, već i o srpskoj etničkoj pripadnosti oštećene "D-1", svojstvo koje je, pri postojećim okolnostima, bilo od značaja da ista od strane optuženih, kao izvršioca djela, bude opredijeljena kao žrtva.

5. Pojedinačna inkriminacija u osnovi zločina

178. Sljedeći uslov koji mora biti ispunjen da bi se osoba oglasila krivom za počinjenje krivičnog djela iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, jeste da su ispunjeni elementi neke od pojedinačnih inkriminacija u osnovi zločina.

179. Imajući u vidu da se optuženi potvrđenom optužnicom terete da su, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme rata i oružanog sukoba, prisilili oštećenu na seksualni odnos, na koji način su izvršili silovanje nad oštećenom, a da pritom odredba člana 142. stav 1. KZ SFRJ u sebi ne sadrži definiciju silovanja kao elementa djela u osnovi zločina, Vijeće smatra neophodnim izložiti relevantne stavove sudske prakse, kao i odredbe međunarodnog prava koji se tiču inkriminacije silovanja.

(a) Definicija i elementi silovanja kroz sudsku praksu i međunarodno običajno pravo

180. U pogledu pojma „silovanja“ u okviru međunarodnog humanitarnog prava, silovanje je u doba rata zabranjeno ugovornim pravom: Ženevskim konvencijama iz 1949, Dopunskim protokolom I iz 1977. godine i Dopunskim protokolom II iz 1977. godine. Ostali teški seksualni delikti izričito su ili implicitno zabranjeni raznim drugim odredbama istih konvencija.

181. Zabrana silovanja i teškog seksualnog nasrtaja u toku oružanog sukoba prerasla je u međunarodno običajno pravo. Ona se postepeno iskristalizovala iz izričite zabrane silovanja iz člana 44. Lieberovog kodeksa i općih odredbi sadržanih u članu 46. Pravilnika u aneksu IV Haške konvencije, koje valja tumačiti zajedno sa "Martensovom klauzulom", koja je navedena u preambuli te Konvencije. Iako Njimečki sud nije posebno krivično gonio za silovanje i seksualni nasrtaj, silovanje je kvalifikovano kao zločin protiv čovječnosti prema članu II (1)(c) Zakona broj 10 Kontrolnog savjeta.

(10). Stoga, ne može se osporiti da silovanje i drugi teški seksualni delikti u oružanom sukobu povlače krivičnu odgovornost počinitelja.

182. Nadalje, u okviru međunarodnog prava o ljudskim pravima nijedan međunarodni instrument o ljudskim pravima izričito ne zabranjuje silovanje ili druge teške seksualne delikte. Ipak, ta su krivična djela implicitno zabranjena odredbama koje štite tjelesni integritet, koje su sadržane u svim relevantnim međunarodnim sporazumima. Pravo na tjelesni integritet je fundamentalno pravo koje se odražava u nacionalnom zakonodavstvu, te je stoga nesumnjivo dio međunarodnog običajnog prava.

183. U međunarodnom pravu nema definicije silovanja. Međutim, iz odredaba međunarodnih sporazuma moguće je razaznati neke opće indikacije. Posebno treba obratiti pažnju na činjenicu da i član 27. IV Ženevske konvencije, član 76. (1) Dopunskog protokola I i član 4. (2)(e) Dopunskog protokola II, koji zabranjuju silovanje i „bilo koji oblik nedoličnog nasrtaja“ na žene. Opravdan je zaključak da međunarodno pravo time što izričito zabranjuje silovanje kao i uopćeno ostale oblike seksualnog zlostavljanja, silovanje smatra najtežim oblikom seksualnog delikta. To je, između ostalog, potvrđeno članom 5. Statuta Međunarodnog suda, koji izričito pominje silovanje, dok su ostali, manje teški vidovi seksualnog delikta implicitno obuhvaćeni pojmom „drugih nečovječnih djela“ iz člana 5(i).

184. Relevantna sudska praksa MKSJ i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (MKTR) takođe govori o silovanju.

185. Tako MSKJ u predmetu Kunarac, Kovač i Vuković, (Žalbeno Vijeće), 12.06.2002. godine, paragrafi 127.-132. navodi: *“Actus reus krivičnog djela silovanja prema međunarodnom pravu čini seksualna penetracija, bez obzira koliko neznatna: (a) vagine ili anusa žrtve penisom počinioca ili bilo kojim drugim predmetom kojim se počinitelj poslužio; ili (b) usta žrtve penisom počinioca; kada do takve seksualne penetracije dođe bez pristanka žrtve”*.

186. S tim u vezi, u presudi pretresnog vijeća MKSJ u predmetu Kunarac se element prisiljavanja definiše kao situacija u kojoj se *“seksualna penetracija desi bez pristanka*

žrtve. Pristankom u ovu svrhu smatra se pristanak dat dobrovoljno, kao rezultat slobodne volje žrtve, razmotren u kontekstu okolnosti koje su vladale³⁷). Osim toga, u presudi žalbenog vijeća MKSJ u istom predmetu se zaključuje: „Suviše usko fokusiranje na silu ili prijetnju silom moglo bi omogućiti počiniocima izbjegavanje odgovornosti za seksualnu aktivnost na koju druga strana nije dala pristanak, a koja se desila korištenjem nasilnih okolnosti bez oslanjanja na fizičku silu³⁸.“)

187. Nadalje, u predmetu *MKSJ-a Kvočka i dr.*, (Pretno Vijeće), 2.12.2001- godine, paragrafi 175. i 180., silovanje je definisano kao "fizički nasrtaj seksualne prirode, počinjen nad nekom osobom u okolnostima prisile".

188. U predmetu *Furundžija* pretno Vijeće MKSJ je iznijelo mišljenje da će seksualna penetracija predstavljati silovanje ukoliko do nje nije došlo uz istinsku volju ili pristanak žrtve. Relevantnost ne samo sile, prijetnje silom i prinude, nego i odsustva pristanka ili voljnog sudjelovanja je obrazložena u predmetu *Kunarac*, gdje je zapaženo sljedeće: „u svim jurisdikcijama koje je Pretno Vijeće razmotrilo, nužan je element sile, prinude, prijetnje ili djelovanja bez saglasnosti žrtve: upotreba sile ima široko tumačenje i obuhvata dovođenje žrtve u bespomoćno stanje³⁹. Kao i mučenje, silovanje se koristi za ciljeve kao što su: zastrašivanje, degradacija, ponižavanje, diskriminacija, kažnjavanje, kontrola ili uništenje osobe⁴⁰. U istom predmetu su ustanovljeni sljedeći faktori koji moraju (alternativno, a ne kumulativno) biti ispunjeni da bi postojalo krivično djelo silovanja:

„-seksualna aktivnost praćena je silom ili prijetnjom silom, koja je upućena žrtvi ili nekakoj trećoj osobi;

-seksualna aktivnost praćena je silom ili različitim drugim specificiranim okolnostima koje su žrtvu učinile osobito ranjivom ili su je učinile nesposobnom da izrazi informirano odbijanje; ili

-do seksualne aktivnosti dolazi bez pristanka žrtve“.

³⁷ Paragraf 40.

³⁸ Paragrafi 127.- 133.

189. **Mens rea** koja se zahtijeva za zločin silovanja je namjera da se izvrši seksualna penetracija, uz znanje da se to dešava bez saglasnosti žrtve.⁴¹

190. Svaka od definicija krivičnog djela silovanja koju su utvrdili međunarodni sudovi oslovljava, bilo eksplicitno ili implicitno, pitanje da li je neophodna seksualna penetracija učinjena bez pristanka. Definicije u predmetima *Akayesu i Furundžija* eksplicitno ne navode nepostojanje pristanka kao bitno obilježje silovanja. Umjesto toga, definicije se fokusiraju na faktore koji mogu značiti da je seksualna penetracija učinjena bez saglasnosti. U predmetu *Akayesu* govori se o „prisilnim okolnostima”, objašnjavajući da ne samo fizička sila, nego i razni drugi faktori mogu predstavljati prisilne okolnosti uključujući „[p]rijetnje, zastrašivanje, iznuđivanje i druge oblike prisile koja koristi strah ili očaj”.⁴² U presudi se također objašnjava da prinuda može biti svojstvena određenim okolnostima, kao što je naprimjer oružani sukob ili prisustvo vojske.⁴³

191. U predmetu *Furundžija*, faktori za koje se smatralo da su značili da je seksualna penetracija učinjena bez saglasnosti uključuju „prinudu ili silu ili prijetnju upotrebe sile protiv žrtve ili trećeg lica”.⁴⁴ Iako je apelaciono vijeće u predmetu *Kunarac* dodalo element nepristajanja žrtve definiciji silovanja, ono je naglasilo da u većini slučajeva koji uključuju ratni zločin ili zločin protiv čovječnosti, okolnosti će skoro uvijek biti prisilne, te na taj način isključivati mogućnost pristanka.⁴⁵ U predmetu *Kunarac* također

³⁹ Vidjeti predmet *Kunarac i dr.*, presuda Pretresnog Vijeća MKSJ, paragraf 440

⁴⁰ Vidjeti predmet *Furundžija*, presuda Pretresnog Vijeća MKSJ, paragraf 176

⁴¹ Presuda Pretresnog Vijeća u predmetu *Furundžija* (decembar 1998.) paragraf 185; presuda Pretresnog Vijeća u predmetu *Kunarac i drugi* (februar 2001), paragraf 460

⁴² *Akayesu* pvostepena presuda, paragraf 688

⁴³ *Akayesu* pvostepena presuda, paragraf 688; Čelebići, prvostepena presuda, paragraf 495

⁴⁴ *Furundžija* pvostepena presuda, paragraf 185.

⁴⁵ Tužilac protiv *Kunarca i dr.*, predmet broj IT-96-23&23/1, drugostepena presuda (12. juni 2002.) , paragraf 130. Vidjeti također *Kunarac*, drugostepena presuda, paragraf 129 (u kojem ne odstupa od ranije prakse Tribunala, nego se pokušava pojasniti veza koja postoji između primjene sile i pristanka; naime, da primjena sile ili prijetnja silom nije bitno obilježje silovanja, već predstavlja dokaz odsustva pristanka žrtve). Vidjeti također Tužilac protiv *Gacumbitsija*, predmet broj ICTR-2001-64, drugostepena presuda (7. juli 2007.), paragraf 155, u kojoj se daje dalje objašnjenje definicije iz predmeta *Kunarac*, zaključujući da „Tužilaštvo može dokazati nepostojanje pristanka žrtve tako što dokaže postojanje prisilnih okolnosti u kojima smislen pristanak žrtve nije moguć”.

je pojašnjeno da ne postoji zahtjev za dokazivanjem pružanja otpora žrtve da bi se dokazalo nepostojanje pristanka žrtve.⁴⁶

(b) **Zaključak Vijeća o krivici optuženih za silovanje oštećene**

192. U ovom dijelu, a slijedom naprijed navedenih definicija i bitnih elemenata djela u osnovi zločina, Vijeće će dati odgovor na sljedeće bitne aspekte silovanja oštećene, i to na pitanje- da li je oštećena uopće silovana inkriminisane prilike na poljani Ceravci i da li je oštećena silovana od strane optuženih.

193. Uvjerenje Vijeća o krivici optuženih za silovanje svjedokinje „D-1“, na način kako je to činjenično opisano u izreci presude, utemeljeno je prvenstveno na iskazu ove svjedokinje, koja je ujedno i oštećena krivičnim djelom, a čiji iskaz Vijeće nalazi detaljnim i uvjerljivim, te potkrepljenim iskazima svjedoka optužbe Bore Borčića u pogledu odlučnih činjenica, kao i posredno iskazom svjedoka Mirka Hajdukovića, te i medicinskom dokumentacijom. Manje razlike u iskazima oštećene, koje su odbrane optuženih potencirale u toku postupka, kao i u završnoj riječi, Vijeće ne nalazi odlučnim za donošenje drugačije odluke u konkretnom slučaju, s obzirom da se ne radi o odlučnim činjenicama, kako će to dalje biti obrazloženo.

194. U tom smislu, svjedokinja „D-1“ je prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom na iskren i uvjerljiv način opisala događaj silovanja od strane optuženih na poljani Ceravci, koji je uslijedio nakon što je oštećena od strane optuženih i drugih lica, zajedno sa svjedokom Borom Borčićem izvedena iz svoje porodične kuće, u kojoj su prethodno optuženi zajedno sa Jasminom Dedićem, Ibrahimom Hamzićem i Dževadom Hrnjicom na štetu oštećene izvršili krivično djelo nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. KZ R BiH, a preminuli Ibrahim Hamzić i krivično djelo razbojništvo iz člana 150. KZ-a RBiH, za koja krivična djela su presudom u broj: od godine pravosnažno i osuđeni, te su im izrečene kazne zatvora⁴⁷.

⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu Kunarac, paragraf 128 (u kojem žalbeno vijeće ističe da žalioци „ne samo da griješe u pogledu primjene prava nego i izriču besmislicu u pogledu činjenica)

⁴⁷ Dio dokaza T-29- Presuda u broj: od godine

195. S obzirom da je za potpuno razumijevanje konteksta, odnosno hronologije događaja u kojima se odigralo silovanje oštećene na poljani Ceravci potrebno izložiti i krivičnoppravne događaje koji su se prethodno odigrali, a za koje su optuženi, zajedno sa Jasminom Dedićem, Ibrahimom Hamzićem i Dževadom Hrnjicom pravosnažno osuđeni, Vijeće na ovom mjestu nalazi potrebnim izložiti iste.

(c) Dolazak optuženih, zajedno sa Jasminom Dedićem, Ibrahimom Hamzićem i Dževadom Hrnjicom u kuću oštećene 01.05.1994. godine

196. U ovom kontekstu, Vijeće na prvom mjestu nalazi da su pravosnažnom presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću broj: IK-225/94 od 08.06.1994. godine⁴⁸ optuženi Adil Vojić, Bekir Mešić, Jasmin Dedić, Ibrahim Hamzić i Dževad Hrnjica oglašeni krivim da su radnjama opisanim u izreci osuđujućeg dijela presude na štetu oštećene izvršili krivično djelo nasilničkog ponašanja iz člana 204. stav 2. KZ R BiH, a preminuli Ibrahim Hamzić i krivično djelo razbojništvo iz člana 150. KZ-a RBiH, za koja krivična djela su im izrečene sljedeće kazne: Adilu Vojiću kazna zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine, Bekiru Mešiću kazna zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine i 6 (šest) mjeseci, Ibrahimu Hamziću kazna zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine, Jasminu Dediću kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci, te Dževadu Hrnjici kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine. Istovremeno su ovom presudom optuženi Adil Vojić, Bekir Mešić, Ibrahim Hamzić, Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica oslobođeni optužbe da su radnjama opisanim u izreci oslobađajućeg dijela presude počinili krivično djelo Teška krađa iz člana 148. stav 2. KZ RBiH.

197. Konkretno, optuženi Adil Vojić, Bekir Mešić, Ibrahim Hamzić, Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica su oglašeni krivim što su: „*dana 01.05.1994. godine naoružani sa AP sa pripadajućom municijom došli pred kuću Borčić Bore u Bihaću ul. R. Lopaškića br. 1, tu se na ulazu u kuću predstavili kao policija naredivši Borčić Bori da se obuče i pođe sa njima, pa su po izlasku iz kuće udarali Borčića sa šakama i kundakom puške po glavi da bi mu potom štrikom vezali ruke i preteći mu oružjem naredili da ih vodi kući oštećene „D-*

⁴⁸ Dio dokaza T-29

1⁴⁹, a koja se nalazi u⁵⁰, i da je zove, inače će pucati u njega na što je ovaj pozvao oštećenu „D-1“, ali pošto se niko nije javljao, optuženi su počeli da pucaju po prozoru, a zatim su nasilno otvorili i provalili ulazna vrata i to na spratu kuće, po ulasku u kuću su nogama i rukama pretukli oštećenu „D-1“, njenog sina⁵¹ i Borčić Boru, nanoseći im više tjelesnih povreda, prijavivajući oštećenu „D-1“ i Boru na intimni odnos, što im nije pošlo za rukom, preteći Bori da će ga zaklati. Nakon toga su pod prjetnjom oružjem odveli oštećenu „D-1“ do kraja ulice R. Lopašića, gdje ih je čuvao Dževad Hrnjica, a ostala četvorica su otišla do kuće Hajduković Mirka u ul. Ž. Fažizma 147, sa namjerom da i njega povedu kao oštećenu „D-1“ i Boru, pa su se po dolasku pred Mirkovu kuću ponovo predstavili kao policajci, lupajući po vratima, tražeći da im se otvori i pozivajući Mirka da iziđe napoje, a kada im se nije otvorilo, počeli su da pucaju po kući, pogodivši sa tri strane zidove kuće, ulazna vrata i prozore sa 49 metaka, potom se vratili do Dževada, gdje je čuvao oštećenu „D-1“ i Boru da ne pobjegnu, odveli ih na livadu Ceravci, razdvajali ih, tukli oštećenu „D-1“ rukama i nogama, a Bori stavjali nož pod grlom, prjeteći im da nikome ne smiju pričati o ovom događaju, pa su se potom udajili sa tog mjesta“, čime su počinili krivično djelo Nasilničko ponašanje iz člana 204. stav 2. KZ RBiH. Istom presudom Ibrahim Hamzć je oglašen krivim da je: „nakon što je grupa iz tačke 1. nasilno ušla u kuću oštećene „D-1“ sa ove nasilno skinuo zlatnu narukvicu, ogrlicu, duplu burmu sa privjeskom po sredini, dva prstena i dvije minđuše“, čime je počinio krivično djelo Razbojništvo iz člana 150. KZ RBiH.

198. Iako su u ovom kontekstu branioci optuženih apostrofirali da se, vezano za događaje opisane optužnicom Tužilaštva broj: T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.12.2014. godine, po kojoj se vodio predmetni krivični postupak radi o presuđenoj stvari, imajući u vidu naprijed navedenu presudu u, Vijeće je našlo da se radi o neosnovanim prigovorima, odnosno da u konkretnom slučaju nije primjenjiv princip *ne bis*

⁴⁹ Iako je u ovom kontekstu u izreci presude u oštećena označena imenom i prezimenom, Vijeće je na ovom mjestu označilo pseudonimom koji joj je dodijeljen u ovom krivičnom postupku, zbog zaštite ličnih podataka oštećene, odnosno cijeneći činjenicu da su istoj u ovom krivičnom postupku dodijeljene mjere zaštite

⁵⁰ Iako je u ovom kontekstu u izreci presude u naznačena adresa oštećene, Vijeće je u cilju ostvarivanja svrsishodnosti dodijeljenih mjera zaštite oštećene nije naznačilo.

⁵¹ Iako je u ovom kontekstu u izreci presude u naznačeno ime i prezime sina oštećene, Vijeće ga u cilju ostvarivanja svrsishodnosti dodijeljenih mjera zaštite oštećene nije naznačilo.

in idem, odnosno da se ne radi o *res iudicata*, a za šta će razloge Vijeće izložiti u dijelu presude, koji se odnosi na teze odbrane.

199. Događaje koji su se odigrali oko 22h dana 01.05.1994. godine u porodičnoj kući Bore Borčića, potom u porodičnoj kući oštećene, kao i ispred kuće Mirka Hajdukovića su opisali i ovi svjedoci u svojim iskazima u ovom krivičnom postupku, koje će iskaze Vijeće izložiti u cilju razumijevanja hronologije događanja prije izvršenog silovanja, pritom imajući u vidu da se optuženi za iste događaje i ne terete optužnicom Tužilaštva od 19.12.2014. godine. Pritom, Vijeće primjećuje da se eventualne razlike u iskazima oštećene i svjedoka Borčića na koje odbrane optuženih ukazuju u završnim riječima ne mogu cijeniti na način kako to odbrane čine, s obzirom da se ne radi o odlučnim činjenicama u konkretnom predmetu, odnosno da iste okolnosti nisu ni opisane optužnicom Tužilaštva, a da je pritom Vijeće vezano i činjeničnim utvrđenjem pravosnažne presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, u odnosu na događaje koji su prethodili silovanju na poljani Ceravci.

200. Tako je svjedok Boro Borčić, koji je prema vlastitom kazivanju u Bihaću bio nastanjen od rođenja, te je bio komšija oštećene, na zapisnik od 06.09.2011. godine⁵², izjavio da su dana 01.05.1994. godine oko 22-23 sata na vrata njegove kuće u prizemlju pokucala pet uniformisanih naoružanih lica, koja su glasno tražila da se otvore vrata, predstavljajući se kao policija. Potom je sa sprata kuće izašla stanarka Vesna, koja im je otvorila vrata, nakon čega su ta lica ušla u kuću i zaprijetila da će svjedoku „*jebati majku četničku*“. U kuću svjedoka su ušla trojica lica, od kojih je svjedok prepoznao optužene Adila Vojića i Bekira Mešića, koje je otprije poznavao, dok treće lice nije prepoznao, kao ni dvojicu koja su čekala u dvorištu kuće.

201. Činjenica da svjedok Boro Borčić na zapisnik od 26.04.2012. godine⁵³ navodi da su na sprat kuće ušla dvojica naoružanih vojnika, a ne trojica, nije ni odlučna u konkretnom predmetu, s obzirom da se optuženi i ne terete za navedene radnje optužnicom Tužilaštva, imajući u vidu da su za iste radnje odgovarali u postupku koji se

⁵² Dio dokaza T-34- Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Služba za otkrivanje ratnih zločina MUP-a R Srbije 03/4-3-1 broj 230-5467/11 od 06.09.2011. godine

⁵³ Dio dokaza T-34- Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 26.04.2012. godine

vodi pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću. Pritom, Vijeće cijeni da iste razlike ne dovode u pitanje istinitost kazivanja ovog svjedoka, imajući u vidu perifernu devijantnost istog iskaza u pogledu te činjenice, kao i protek vremena od inkriminiranih događaja. Međutim, i pored toga Vijeće primjećuje da i u iskazu od 06.09.2011. godine, kao i u iskazu od 26.04.2012. godine svjedok Boro Borčić navodi da su u njegovu kuću te prilike ušli optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić, što govori u prilog kontinuiteta njegovog kazivanja.

202. Pored toga, u iskazu od 26.04.2012. godine, koji je u mnogome detaljniji od iskaza od 06.09.2011. godine, odnosno prožet je sa više detalja, imajući u vidu da se isti sastoji i od pitanja ispitivača i odgovora svjedoka, na koji se iskaz stoga Vijeće u većoj mjeri oslonilo pri utvrđivanju odlučnih činjenica, svjedok Boro Borčić dodaje da su ta lica imala maskirne uniforme na sebi, kao i da je po ulasku u njegovu sobu optuženi Mešić rekao „*takvi mi trebaju*“.

203. Nakon što je izveden iz kuće, svjedok Boro Borčić na zapisnike od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine opisuje zlostavljanje koje je potom uslijedilo, navodeći da ga je Bekir Mešić udario kundakom u glavu, usljed čega je pao na zemlju, pri čemu se navedeni iskazi dalje razlikuju u pogledu identiteta lica koja su ga dalje udarala. Tako na zapisnik od 06.09.2011. godine svjedok navodi da su svi počeli da ga tuku uz psovke i prijetnje, nakon čega su ga tri vojnika, koje nije poznao, vezali telefonskim kablom, dok u iskazu od 26.04.2012. godine svjedok navodi da su ga ispred njegove kuće tukla samo dvojica optuženih u ovom predmetu, a da su mu poslije tuče svezali ruke telefonskim kablom. Imajući u vidu da se optuženi za iste radnje i ne terete optužnicom Tužilaštva, Vijeće nije našlo potrebnim na detaljniji način razmatrati navedene razlike, posebno s obzirom da se ne radi o odlučnim činjenicama u konkretnom predmetu, ali i cijeneći da nije razumno očekivati da se žrtve, poslije proteka dužeg vremena od inkriminiranih događaja, sjećaju svakog pojedinačnog elementa kompliciranog i traumatičnog redoslijeda događaja.

204. U daljem izlaganju svjedok Boro Borčić na zapisnike od 06.09.2011. i 26.04.2012. godine saglasno navodi da je nakon što su mu svezali ruke, optuženi Bekir Mešić rekao da idu da skupljaju ostale Srbe, pa su ga natjerali da pozove oštećenu, što je i učinio, dozivajući je više puta da otvori vrata. Budući da oštećena nije otvarala vrata, optuženi Mešić i Vojić su upotrebom fizičke sile, odnosno kako svjedok precizira u iskazu

od 26.04.2012. godine, udarcima čizama, razvalili vrata i ušli u kuću, pri čemu svjedok navodi da je oštećena živjela na spratu kuće, a u prizemlju su živjele njena majka i baba, za koje vrijeme je on s trojicom naoružanih vojnika stajao ispred tih stepenica, da bi ga kasnije nakon nekih 20-tak minuta jedan od trojice vojnika i to najmlađi svezanog odveo na sprat, gdje su prethodno ušli optuženi. Za razliku od toga, u iskazu od 06.09.2011. godine, svjedok Boro Borčić opisuje da je i on, nakon što su optuženi upotrebom fizičke sile razvalili vrata i ušli u kuću, ušao na sprat, dok su ostala trojica ostala u dvorištu kuće.

205. Saglasno navodima svjedoka Bore Borčića u najvećem dijelu, oštećena je u iskazu na pretresu održanom 15.04.2015. godine navela da je u večernjim satima dana 01.05.1994. godine legla u krevet, kao i njen sin, te da se kod njenog prvog komšije, Bore Borčića, čula neka galama i vika. Nakon nekog vremena, kako oštećena navodi, začuo se Borin glas, koji je lupao na vrata i govorio oštećenoj da otvori vrata. Prema vlastitom kazivanju, oštećena je krenula prema vratima, a u tom momentu se čulo rafalno pucanje u dvorištu, neko je udario u vrata, te su ih izbili, pa je Boro ubačen u kuću, sav krvav. Stoga, imajući u vidu da oštećena na pretresu opisuje kako je Boro ubačen u kuću po izbijanju vrata (što je saglasno navela i u iskazu od 26.10.2010. godine⁵⁴), Vijeće je poklonilo vjeru iskazu svjedoka Boro Borčića od 06.09.2011. godine u dijelu da je isti odmah ušao na sprat kuće oštećene, pri čemu Vijeće podsjeća da se ne radi o odlučnoj činjenici u konkretnom predmetu.

206. Te prilike u kući oštećene su, kako to ista opisuje na pretresu, osim Bore, bila pet lica, među kojima oštećena navodi: Adila Vojić, Bekira Mešić, Jasmina (kome tada nije znala prezime) i „Baju“, a koja imena je oštećena čula kad su ta lica trebala da krenu iz njene spavaće sobe. Ta lica su, prema navodima oštećene, bila naoružana puškama i nosili su vojne uniforme.

207. Dalja dešavanja u kući oštećene opisuju i sama oštećena, kao i svjedok Boro Borčić.

208. U tom smislu oštećena na pretresu navodi da se nakon ulaska tih lica u njenu kuću sve dešavalo brzo, te da su njenog sina bacili na pod, odnosno „dole u kuhinju“, te

⁵⁴ Dokaz O-1-1

da su ga tukli nogama i kundacima od puške. Prema navodima oštećene, nastala je gužva u hodniku, tu su Boru prisiljavali na spolni odnos sa njom, što oštećena detaljnije opisuje u iskazu od 26.10.2010. godine⁵⁵, navodeći da su vojnici pridigli Boru nakon što su ga ubacili u kuću, te da su počeli da ga guraju prema njoj, pa je osjetila udarce po glavi i nogama, a spavaćica joj je bila isparana.

209. Saglasno navodima oštećene o činjenici da je svjedok Boro Borčić bio prisiljavan te prilike na seksualni odnos s njom, svjedok Boro Borčić na zapisnik od 06.09.2011. godine opisuje da su mu bile vezane ruke, te da su mu gaće i pantalone skinuli optuženi, gurajući ga prema goloj oštećenoj, koja je sjedila u hodniku kuće, te su primoravali oštećenu na seksualni odnos sa svjedokom, do čega nije došlo, jer se oštećena branila, a svjedok to nije htio. Pritom, svjedok na zapisnik od 06.04.2012. godine precizira da mu je optuženi Mešić rekao da mora dati svoj spolni organ oštećenoj da ga „puši“, nakon čega mu je jedan od njih spustio pantalone i donji veš, a zatim su oštećenoj naredili da stavi spolni organ svjedoka u usta i da ga nadražuje rukama. Sve ovo je slušao sin oštećene, koji je, prema kazivanju svjedoka, plakao i cvilio u svojoj sobi.

210. U daljem izlaganju oštećena na pretresu ustvrđuje da su njenog sina inkriminisane prilike prisiljavali da „pravi Karadžića i da govori molitvu kuluvalahu i rabijesir“, što saglasno navodi i na zapisnik od 26.10.2010. godine. Te prilike oštećenu su tukli Adil, Bekir, Jasmin i „Baja“, dok za peto lice oštećena navodi da se ne sjeća, ističući da od toga ima ozljede na ramenima, kao i ožiljak od cigarete na prsima.

211. Imajući u vidu da je svjedok Boro Borčić, prema vlastitom kazivanju na zapisnike od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine, nakon što je prisiljavan na seksualni odnos sa oštećenom, bio izveden iz kuće oštećene i čuvan od strane vojnika, Vijeće će dalji slijed događanja izložiti na temelju iskaza oštećene, koja je i dalje bila prisutna u kući u to vrijeme.

212. Tako oštećena u iskazu na pretresu dalje utvrđuje da ni sama više ne zna šta se dalje dešavalo, ali da je u jednom trenutku bila na krevetu, „pocijepana“, te je „Baja bio na njoj“, na osnovu čega je zaključila da je „Baja“ silovao. U jednom trenutku neko je

⁵⁵ Ibid

rekao „dosta je Baja“, dok je za to vrijeme sin svjedokinje u tom momentu bio na kuhinjskom podu vezan. Prema navodima oštećene, u jednom trenutku je došao Jasmin sa maramom na glavi i nastavio da je tuče, te je „Baja“ potom prisilio da skine lančić s vrata i prsten, pa su je potom podigli i odveli do hodnika, gdje su doveli i njenog sina, te su je tjerali da dira spolni organ svog sina, kome su u tom trenutku bile svučene ljetne havajske hlače koje je nosio. Oštećena u iskazu nije mogla utvrditi ko je na to primoravao, ali je navela da je sin vikao da to ne rade, odnosno da ga ubiju, što je i ona govorila, pa su njenog sina ponovo vratili u kuhinju.

213. Iako svjedok Boro Borčić nije prisustvovao toj radnji, odnosno prisiljavanju oštećene na seksualni odnos s njenim sinom, imajući u vidu da je za to vrijeme bio u dvorištu, isti u iskazu od 06.09.2011. godine navodi da je čuo da Mešić i Vojić prijete oštećenoj „da će sada sinu da puši“, a što u odlučnom dijelu korespondira navodima oštećene. Pritom, Vijeće cijeni da prisiljavanje oštećene na seksualni odnos sa sinom u njenoj kući te prilike nije ni bio predmet ovog krivičnog postupka, već je isti navod izložen u cilju razumijevanja hronologije događaja koji su prethodili događaju za koji se optuženi terete. Stoga, Vijeće ne nalazi potrebnim dalje analizirati navode odbrane, kojima se tvrdi da iskaz oštećene u ovom dijelu nije potkrijepljen iskazom njenog sina⁵⁶, posebno imajući u vidu da isti iskaz, usljed razloga izloženih u prethodnom obrazloženju ove presude, nije cijeno prilikom odlučivanja.

214. Opisujući trajanje tog događaja, oštećena navodi da je to trajalo nekoliko sati, odnosno da je i ponoć prošla, te da su joj rekli, pri čemu se ne sjeća ko tačno, da se oprost sa sinom, jer ga neće više nikad vidjeti. Među tim licima je, kako oštećena opisuje, bilo i jedno mlađe lice, koje bi svjedokinja prepoznala ako bi bila slika tog lica iz tog perioda, a koje lice je u kuhinji čuvalo njenog sina. Oštećena je, kako opisuje, stala na vrata u hodniku, nije mogla vidjeti sina, jer je imala podljeve na očima, plakala je, gubila je svijest više puta i molila da ne ide, govoreći da ne zna ništa. U jednom trenutku, kada su je vukli niz stepenice, oštećena je, kako opisuje, osjetila bol, pri čemu se ne može sjetiti ko je vukao niz stepenice, ali zna da su joj ostali ožiljci. Ta lica su joj obukli i

⁵⁶ Dokaz 0-1-9/0-2-8

farmerice, koje su već bile u sobi, a u gornjem dijelu oštećena je imala spavaćicu. Nakon toga su je odveli uz ulicu prema Ceravcima, te su došli do kuće Ahmeta Halilovića.

215. Saglasno navodima oštećene, svjedok Boro Borčić na iskaz od 06.09.2011. godine opisuje kako su nakon zlostavljanja oštećene istu izveli obučenu, pri čemu svjedok nije bio siguran da li je oštećena tada imala spavaćicu ili ogrtač, ali je potvrdio da je sin oštećene ostao kod kuće.

216. Oštećena i svjedok Boro Borčić na zapisnike od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine potom saglasno opisuju kako su ta lica otišla do kuće Mirka Hajdukovića, odnosno do sljedeće „srpske kuće“ (kako svjedok Boro Borčić opisuje na zapisnik od 06.04.2012. godine), gdje su se, kako oštećena opisuje čuli rafali i pucnjava. Kako oštećena dalje opisuje Boro je u jednom trenutku rekao tom licu, Nedžadu ili Dževadu, čije je ime saznala u postupku pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, a koje ih je lice čuvalo ispod balkona kuće Ahmeta Halilovića, da ih pusti, ali je to lice reklo da bi ga ubili, kad bi ih pustio.

217. Svjedok Boro Borčić na zapisnik od 06.09.2011. godine opisuje da su ta lica pokušala da razvale ulazna vrata na kući Mirka Hajdukovića, pri čemu svjedok na zapisnik od 06.04.2012. godine dodaje da su od Mirka tražili da otvori vrata, ali je tog trenutka glavnom ulicom prošla vojna policija, zbog čega su oni odustali od te nakane, jer su se prema mišljenju svjedoka uplašili što su pobjegli sa vojnog položaja.

218. Da su određena lica te večeri došla do njegove kuće, te na nasilan način tražili da se otvore vrata potvrđuje u svom iskazu i svjedok Mirko Hajduković⁵⁷. Tako svjedok navodi da su određena lica, koje on ne poznaje, nakon što su Boru i sina oštećene odveli iz kuće oštećene, došli do njegove kuće. Prema kazivanju svjedoka, nije htio otvoriti vrata, pri čemu mu je kod kuće bio sekretar opštine Krupa sa ženom i djetetom, pa je taj čovjek krenuo da otvori vrata, nakon čega je svjedok čuo da se ispaljuje rafal kroz vrata. U jednom trenutku su se taj čovjek i svjedok sa djetetom uputili na sprat i gledali odozgo, pa su vidjeli da nema nikoga i da se ne puca, po čemu je svjedok zaključio da je naišla

⁵⁷ Dio dokaza T-36- Zapisnik o ispitivanju svjedoka Mirka Hajdukovića, Viši sud u Beogradu broj Pom.lk.2.Po.2.40/12 od 10.07.2012. godine

patrola, te da su ta lica stoga pobjegla. Prema navodima svjedoka, tim licima je valjda komandant naredio da „jedno pet Srba isprebjaju i vajda ih ubiju“.

219. Da su oštećena i Boro Borčić potom od strane istih lica odvedeni do poljane Ceravci u svojim iskazima saglasno su potvrdili kako oštećena, tako i Boro Borčić na zapisnike od 06.09.2011. godine i 23.04.2012. godine, a koja poljana je udaljena oko 500m od njihovih porodičnih kuća.

220. Pritom je oštećena prilikom neposrednog saslušanja na pretresu, saglasno navodima na zapisnik od 26.10.2010. godine, navela da su im tom prilikom, dok su ih vodili na poljanu, rekli da ih „vode na razmjenu“, dok je svjedok Boro Borčić na zapisnik od 26.04.2012. godine naveo da je jedan od lica koji su vodili oštećenu iza njega rekao „idemo sad na redaljku“. U odnosu na ovaj navod, Vijeće je poklonilo vjeru iskazu oštećene, imajući u vidu i da je ista neposredno saslušana na glavnom pretresu, kojom prilikom je na izričit upit potvrdila da je rečeno da ih „vode na razmjenu“, a ne na redaljku, zbog čega je Vijeće izvršilo intervenciju u činjeničnom opisu izreke presude, u odnosu na navode potvrđene optužnice u tom pogledu, pritom nalazeći da se ne radi o razlici koja bi dovela u pitanje istinitost kazivanja svjedoka Bore Borčića.

221. Da su po dolasku na poljanu Ceravci oštećena i Boro Borčić razdvojeni saglasno u svojim iskazima potvrđuju kako oštećena, tako i svjedok Boro Borčić u iskazima od 06.09.2011. i 23.04.2012. godine. U tom smislu, oštećena prilikom neposrednog saslušanja na pretresu opisuje da su ih po dolasku na poljanu odvojili, na način da je Boro odvojen na desnu stranu, pri čemu se ne sjeća koliko je daleko Boro odvojen od nje, što Vijeće nalazi i razumljivim, imajući u vidu silovanje koje je uslijedilo nakon dolaska na poljanu. S tim u vezi, svjedok Boro Borčić u iskazima od 06.09.2011. godine i 23.04.2012. godine saglasno opisuje kako je od strane jednog mladog vojnika, koji ga je čuvao, bio odveden u stranu, nekih desetak metara, pri čemu mu je vojnik koji ga je čuvao rekao da gleda u pravcu muslimanskog groblja.

d) Silovanje oštećene od strane optuženih na poljani zvanoj Ceravci

222. Vijeće nalazi da je po dolasku na poljanu Ceravci uslijedilo i silovanje oštećene, što u svojim iskazima potvrđuju kako sama oštećena, tako i posredno svjedok Boro

Borčić.

223. Da je silovanje oštećene na poljani Ceravci preduzeto u noći 01.05. na 02.05.1994. godine oko 24,00 časova proizilazi prije svega iz činjenice da su prethodno prema oštećenoj, njenom sinu i svjedoku Bori Borčić preduzete protivpravne radnje za koje su optuženi, zajedno sa drugim licima, pravosnažno osuđeni presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću od 08.06.1994. godine, a u izreci koje presude⁵⁸ je naznačeno da su navedene radnje započele dana 01.05.1994. godine oko 22,00 sata. Ovo utvrđenje iz presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, Vijeće je posmatralo u vezi sa kazivanjem oštećene na pretresu u dijelu u kojem ista navodi da se inkriminirani događaj odigrao 01.05. na 02.05.1994. godine, a da je prethodno zlostavljanje u njenoj kući „dugo trajalo“, odnosno da je „i ponoć prošla“, te kazivanjem svjedoka Bore Borčića na zapisnik od 26.04.2012. godine, u dijelu u kojem isti navodi da je zlostavljan ispred svoje kuće nekih 10-15 minuta, nakon čega je odveden pred kuću oštećene, te da je zlostavljanje oštećene u kući, kome je on prisustvovao trajalo oko 20 minuta, te da su se, nakon što su krenuli od kuće Mirka Hajdukovića 10-15 minuta kretali do poljane, u pratnji naoružanih lica. Pritom, Vijeće je pri odlučivanju imalo u vidu da se oštećena i u iskazu u fazi istrage, na zapisnik od 26.10.2010. godine⁵⁹ jasno odredila da se sjeća da je već bila prošla ponoć, ili negdje oko ponoći, kada su je njih petorica doveli do livade-njive Ceravci.

224. Ocjenom izvedenih dokaza Vijeće nalazi da je silovanje oštećene pomenute prilike preduzeto na način da su oštećenu po dolasku na poljanu i odvajanju od Bore Borčića, oborili na zemlju, zatim joj skinuli – strgnuli farmerke i donji veš, primoravajući je da ruke drži iznad glave u ležećem položaju, da se ne pomjera i da ne progovara, nakon čega su optuženi Bekir Mešić i Adil Vojić i još jedno lice, naizmjenično vršili njeno silovanje, a pritom je oštećena svo vrijeme jaukala i govorila: „Nemojte me silovati“, dok je Dževad Hrnjica na udaljenosti oko deset metara čuvao Boru, te ga upozoravao da šuti, jer su ih tu doveli da ih ubiju, a da su zatim pozvali Boru da dođe, pa kad je on to učinio, optuženi Bekir Mešić ga je tjerao na seksualni odnos sa

⁵⁸ Dio dokaza T-29

⁵⁹ **O1-1** – Zapisnik o saslušanju svjedoka, Tužilaštvo BiH broj KTA-RZ-185/07 od 26.10.2010. godine

oštećenom „D-1“, koja je ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, izgovarajući riječi: „Hajde sada ti nastavi, ti si na redu“, istovremeno zadajući mu snažan udarac čizmom sa desne strane u predjelu rebara, usljed čega je Boro pao na zemlju.

225. Imajući u vidu da je oštećena u iskazu iz istrage od 26.10.2010. godine⁶⁰ na sveobuhvatniji način objasnila detalje nakon dolaska na poljanu, a prije preduzetog silovanja, Vijeće se u tom smislu oslonilo na ovaj iskaz oštećene, a što potvrđuje tezu da oštećena kontinuirano na isti način u pogledu odlučnih činjenica oko ovog krivičnog djela ostaje konzistentna.

226. Tako je oštećena u iskazu od 26.10.2010. godine navela da je po dolasku na livadu Ceravci, Boro bio udaljen od nje nekoliko metara, a da je ona bila oborena na zemlju, gdje su je dvojica držali za noge, jedan za jednu, drugi za drugu, te strgali farmerice sa nje, kao i donji veš. U daljem iskazu oštećena je navela da misli, ali nije sigurna da je Ibrahim Hamzić tada rekao da je već silovao u kući i da nema potrebe da to radi ponovo. Kako oštećena iskreno opisuje, tom prilikom nije smjela zvati u pomoć, jer su joj bila usta zatvorena, ako i bi pustila glas udarali bi je nogama.

227. Nakon toga su od strane optuženih Adila Vojića i Bekira Mešića, te trećeg lica, kako to ovo Vijeće nalazi, preduzete radnje silovanja nad oštećenom.

228. U tom smislu oštećena prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom navodi da je potom optuženi Adil Vojić „odradio šta je odradio“, što se odnosi na to da je prvi započeo sa silovanjem na poljani.

229. U iskazu oštećena slikovito opisuje mnoge detalje koji su i opredijelili ovo Vijeće da istom iskazu pokloni vjeru, imajući u vidu i konzistentnost i ubjedljivost njenog kazivanja. Tako oštećena navodi:

„ Poslije bilo je ono ko me je drž'o za ruke, kako, za noge, šta je bilo, ono, bila se otimala, ali to ne, to ne vrijedi, mislim to nije, nema svrhe da se ja mogu boriti, čak bila je malo i rosna zemlja i malo i doli kiše, to je već. Bila sam, znam da sam bila mokra. Vojić Adil je prvi to odradio gore“.

230. Silovanju su, kako optužena opisuje u iskazu na pretresu, bili prisutni i optuženi Bekir Mešić, te treće lice, koji su je takođe silovali, te je samo „Baja“ nije silovao na tom mjestu.

231. U prilog kontinuiranosti i konzistentnosti kazivanja oštećene govori i činjenica da ista i u fazi istrage, odnosno u iskazu iz Tužilaštva od 26.10.2010. godine⁶¹ navela da se sjeća da su je na poljani silovala trojica vojnika. Iako je oštećena u ovom iskazu navela da ne može sa sigurnošću potvrditi o kojim se vojnicima radi, precizirala je da se 99% radi o Bekiru Mešiću, Adilu Vojiću, zvanom „Čule“, te da za trećeg ne može potvrditi, pri čemu je sama oštećena prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom navela da je sigurna da je tom prilikom silovao i optuženi Bekir Mešić.

232. Budući da su je te prilike na livadi silovala trojica lica, a imajući u vidu i ranije preduzete događaje prema oštećenoj, Vijeće nalazi sasvim razumljivim objašnjenje oštećene na pretresu da ne zna kojim se redoslijedom odvijalo njeno silovanje, što oštećena iskreno opisuje na sljedeći način: *„ovi su, kako je, kako je bilo po redu, me, ja samo osjetila sam teret na sebi, kako je to se dešavalo, tad sam isto, ono sam bila totalno“*, a što se odnosi na činjenicu da je oštećena kako je to navela u iskazu od 26.10.2010. godine u jednom trenutku izgubila i svijest. Činjenica da je oštećena u iskazu od 18.02.2014. godine navela da je prvo silovana od strane Adila Vojića, potom od strane Bekira Mešića, a onda od strane trećeg lica, odnosno da je u ovom iskazu opisala redoslijed silovanja od strane tih lica, ne dovodi u pitanje istinitost njenog kazivanja, niti ispunjenost odlučnih činjenica u konkretnom predmetu u odnosu na ovu inkriminaciju, s obzirom da je nesumnjivo da oštećena saglasno u svim iskazima identifikuje tri lica koja su je silovala, a među kojim licima oštećena svaki put navodi optužene.

233. Iako je odbrana prvooptuženog osporavala istinitost kazivanja oštećene, navodeći, između ostalog, da je oštećena bila nedosljedna u pogledu identificiranja lica koje je bilo iznad njene glave u trenutku kad je silovana, a koje je udaralo nožem oko nje na zemlji, Vijeće iz sadržaja kazivanja oštećene nalazi upravo suprotno, pri čemu Vijeće primjećuje

⁶⁰ 0-1-1- Zapisnik o saslušanju svjedoka-oštećene „D-1“, Tužilaštvo BiH broj KTA-RZ-185/07 od 26.10.2010. godine

⁶¹ Dokaz 0-1-1

da ovaj detalj nije ni opisan potvrđenom optužnicom, pa se stoga ne radi o odlučnoj činjenici u konkretnom predmetu.

234. Međutim, i pored toga, Vijeće cijeni da je oštećena prilikom neposrednog saslušanja na glavnom pretresu navela da je te prilike optuženi Adil Vojić imao nož, kojim je udarao od zemlju, a koji je nož prethodno korišten i prilikom „paranja“ zida u njenoj porodičnoj kući, te da su je tukli nogama, ali je bilo i šamara, pri čemu je optužena potvrdila tačnost navoda iz iskaza od 18.02.2014. godine⁶², u kojem je navela da je za vrijeme dok je silovana od strane Bekira Mešića, koji je silovao poslije Adila Vojića na Ceravcima, Adil udarao nožem u zemlju pored njene glave, kako bi je ušutkao da ne vrišti i ne jauče, te da je bila primorana da ruke drži iznad glave u ležećem položaju i da ne smije da progovori i da se pomjera. Stoga, činjenica da je oštećena u iskazu od 26.10.2010. godine⁶³ navela da se sjeća da je jedno od tih lica bilo iznad njene glave inkriminisane prilike na poljani i da je udaralo nožem oko nje po zemlji ne dovodi u pitanje istinitost kazivanja oštećene, posebno imajući u vidu da se ovaj zapisnik o saslušanju oštećene ne sastoji od pitanja i odgovora, nego da je tekstualno unesena izjava oštećene, pa da oštećena u tom smislu nije ni pitana da precizira identitet lica koje je udaralo nožem u zemlju za vrijeme dok je silovana. Osim toga, Vijeće nalazi sasvim razumljivim objašnjenje oštećene na glavnom pretresu u tom kontekstu, u dijelu u kojem oštećena navodi da je tačno ono što je rekla na pretresu (u pogledu činjenice da je Adil Vojić udarao nožem pored njene glave), dodajući: „... vjerujte mi da me i sad dođu neke slike pred oči kcje ja... .. kcje su mi bile totalno izgubjene. A nekih deta:ja da se izgubim one što se trebam da se sjetim. Vjerujte da se sad sjetim... nekog deta:ja kcje, kcje, kcje se nikad nisam sjećala do sada. Ja, i sad na momente mi dođe ne, neka slika kcje, kcju sam bila izgubila. Ali ja bi najvolila da sam sve zaboravila, da ništa, da, jednostavno da ništa nemam“.

235. Iz iskaza oštećene proizilazi da je prilikom izvršenog silovanja na poljani Ceravci trpila velike bolove i strah, što na pretresu iskreno opisuje riječima: „Ja iskreno da Vama kažem ja ne znam kako sam se osjećala, ni od straha ni od bola, jednostavno ja sam

⁶² **T-1** – Zapisnik o saslušanju svjedoka, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11od 18.02.2014. godine

⁶³ Dokaz 0-1-1

osje, (nejasno) osjećala sam da, da nije tijelo moje, komplet i kako da Vam kažem, kako bi se osjećali. Ja ne mogu to reći kako sam se ja osjećala“, pa na pitanje tužioca da li je imala bolove odgovara: „A kako neću imati bolove, kako neću imati bolove, pet ljudi, četiri čovjeka da vas miluju bilo bi bolova, a nekamo li da“.

236. Zaključak o tome da je oštećena silovana inkriminisane prilike na poljani zvanj Ceravci, proizilazi osim iz iskaza oštećene, kako je naprijed navedeno, i iskaza svjedoka Bore Borčića, datih na zapisnike od 26.04.2012. godine i 06.09.2011. godine. Iako svjedok Boro Borčić u iskazu od 26.04.2012. godine iskreno navodi da je tu noć padala kiša, te da je bio mrak, kao i da mu je vojnik koji ga je čuvao rekao da gleda u pravcu muslimanskog groblja, tako da nije mogao vidjeti koje su radnje ta lica preduzimala prema oštećenoj, svjedok u istom iskazu iznosi niz okolnosti na osnovu kojih je zaključio da je oštećena silovana. Tako svjedok navodi da je te prilike čuo riječi oštećene „nemojte me silovati“, što je oštećena govorila mnogo puta i jaukala je sve vrijeme, pri čemu je osim jaukanja i molbi oštećene čuo povremeno nerazgovijetne riječi tih lica i druge glasove, što je sve vremenski trajalo između 40 minuta do jednog sata. Svjedok u navedenom iskazu slikovito opisuje te okolnosti na sljedeći način:

„Nisam gledao u tom pravcu, ali sam po jaukanju oštećene „D-1“⁶⁴, izgovorenim njenim riječima, njihovim glasovima zaključio da su je silovali. Još jednom napominjem da je to trajalo blizu sat vremena i da je po mom prilasku do nje ona ležala na leđima u lokvi vode polugola“.

237. Pritom je i na zapisnik od 06.09.2011. godine⁶⁵ svjedok Boro Borčić, saglasno iskazu od 26.04.2012. godine, izjavio da su, za vrijeme dok ga je vojnik čuvao, sve vrijeme prijetili oštećenoj, a da je oštećena stalno zapomagala i molila da je ne siluju i ne ubiju, te da je to ne rade, a što govori u prilog konzistentnosti i istinitosti kazivanja ovog svjedoka.

238. Da je te prilike Dževad Hrnjica na udaljenosti oko deset metara čuvao svjedoka Boro Borčića, te ga upozoravao da šuti, jer su ih tu doveli da ih ubiju, Vijeće zaključuje na

⁶⁴ U ovom kontekstu je ime oštećene naznačeno u zapisniku zamijenjeno sa pseudonimom koji joj je dodijeljen u ovom krivičnom postupku

⁶⁵ Dio dokaza T-34- Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Služba za otkrivanje ratnih zločina MUP-a R Srbije 03/4-3-1 broj 230-5467/11 od 06.09.2011. godine

osnovu dijela kazivanja ovog svjedoka na zapisnik od 26.04.2012. godine⁶⁶, u kome svjedok navodi da mu je vojnik koji ga je čuvao te prilike rekao: „*Boro, Bog te jeb'o samo šuti, vidiš da hoće da vas ubiju, zato su vas doveli ovcje*“. Na pitanje tužioca kako je tom vojniku bilo poznato ime svjedoka, svjedok navodi da je taj mladi vojnik živio u njegovoj ulici, otprilike deseta kuće od kuće svjedoka, te da je bio puno mlađi od njega, kao i da je poznavao tog vojnika kao dijete, pa misli da je zbog toga taj vojnik htio da mu pomogne. I oštećena u svom iskazu na glavnom pretresu, saglasno iskazu od 18.02.2014. godine navodi da je Dževad Hrnjica te prilike čuvao Boru na livadi, za vrijeme dok su je silovali.

239. Zaključak o tome da je svjedok Boro Borčić nakon izvršenog silovanja nad oštećenom od strane optuženih i trećeg lica pozvan da dođe, a da je potom od strane optuženog Bekira Mešića riječima „*Hajde sada ti nastavi, ti si na redu*“, prisiljavan na seksualni odnos sa oštećenom, koja je ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, pri čemu mu je zadan snažan udarac čizmom sa desne strane u predjelu rebara, usljed čega je Boro pao na zemlju, Vijeće izvodi na osnovu saglasnih iskaza svjedoka Bore Borčića na zapisnike od 06.09.2011. i 26.04.2012. godine, pri čemu Vijeće cijeni da se svjedok Boro Borčić na navedenu okolnost detaljnije izjasnio u iskazu od 26.04.2012. godine, zbog čega će Vijeće izložiti dio tog iskaza na tu okolnost.

240. U tom smislu, svjedok Boro Borčić je na zapisnik od 26.04.2012. godine naveo da je u jednom trenutku mladi vojnik koji ga je čuvao rekao „*Boro zovu te da dođeš*“ i tad ga je sproveo do oštećene i ostalih lica, pri čemu je vidio da oštećena leži u lokvi vode, bez svijesti, te da joj je donji tijela bez odjeće. Potom je, kako svjedok opisuje u ovom iskazu, optuženi Bekir Mešić rekao svjedoku „*ajde sada ti nastavi, ti si sad na redu*“, što se odnosilo na to da dovrši započeto silovanje, udarajući ga nakon toga snažno čizmom po desnoj strani rebara, od koje je siline udaraca svjedok pao na zemlju.

241. Iako oštećena nije opisala da je te prilike na poljani nakon izvršenog silovanja od strane optuženih i trećeg lica Boro Borčić prisiljavan da je siluje, odnosno iako je na izričit upit na pretresu navela da na poljani Ceravci niko nije prisiljavao Boru da je siluje, već da su to radili u njenoj kući, Vijeće cijeni da ista nije ni bila u mogućnosti da to percipira

⁶⁶ Dio dokaza T-34- Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 26.04.2012. godine

nakon izvršenog silovanja od strane tri lica na livadi, prihvatajući njene navode da je u jednom trenutku gubila svijest, da ne zna da li je i dalje bila silovana, kao i da je osjećala velike bolove i strah, imajući u vidu i broj lica koji su je silovali te prilike, ali i činjenicu da je, kako to ovo Vijeće nalazi, u svojoj porodičnoj kući morala ostaviti sina, za koga je strahovala. Stoga se u odnosu na ovo činjenično utvrđenje Vijeće oslonilo na iskaz svjedoka Bore Borčića, imajući u vidu da isti iskaz, posmatrano u međusobnoj interakciji sa iskazom oštećene, jasno i potpuno objašnjava na koji se način inkriminirani događaj odigrao, te ulogu samih optuženih u istom krivičnompravnom događaju.

242. Ocjenom provedenih dokaza u toku ovog postupka, Vijeće nalazi da se tada u blizini poljane pojavila policija sa upaljenim rotacionim svjetlom, zbog čega su optuženi i druga prisutna lica pobjegli sa mjesta događaja, dok je svjedok Boro Borčić oštećenu uspio dovesti do kuće, odakle su od strane policije preveženi u bolnicu u Bihaću.

243. U tom smislu, svjedok Boro Borčić je saglasno na zapisnike od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine naveo da se, u trenutku kada je pao na zemlju od udaraca optuženog Bekira Mešića, koji ga je prethodno prisiljavao na silovanje oštećene, na udaljenosti od nekih 100 metara pojavila policija sa upaljenim rotacionim svjetlima, zbog čega su se ta lica razbježala u različitim pravcima, neki prema bolnici, a neki prema groblju. Prema navodima svjedoka iz iskaza od 26.04.2012. godine, policija nije dolazila do njih na ovu poljanu, pa pretpostavlja da ih nisu vidjeli.

244. Na ovu okolnost oštećena prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom⁶⁷ navodi da su joj nakon preduzetog silovanja, rekli da ustane i da krene kući i da: „*ne smije nikom ni riječi reći, ako slučajno da, progovorim da onda, da onda, da će onda biti kraj, da, da neću ići za razmjenu, ali da ne, u kom slučaju ja ne smijem nikom reći za taj slučaj što se desio i da idem kući i da, da moram to da općutim*“, te da su i Bori rekli da ide kući, a da je policija došla tek kasnije, kada su Boro i ona došli do njene kuće. S tim u vezi, u iskazu iz faze istrage od 26.10.2010. godine oštećena navodi da se sjeća da je u momentu kad je došla svijesti Boro pridržavao i da su se polako kretali ulicom nazad prema kući, držeći se svo vrijeme za ogradu.

⁶⁷ Dana 15.04.2015. godine

245. Iako se iskazi oštećene i Bore Borčića na ovu okolnost razlikuju u smislu da oštećena na pretresu navodi da su joj nakon preduzetog silovanja rekli da ide kući, kao i Bori, te da se policija nije pojavljivala dok su bili na livadi, te u iskazu od 26.10.2010. godine ne opisuje ovaj momenat, a da svjedok Boro Borčić navodi da su se prisutna lica razbježala zbog blizine pojavljivanja policije sa upaljenim rotacionim svjetlima, Vijeće nalazi da se radi o perifernoj razlici, koja ne dovodi u pitanje ispunjenost odlučnih činjenica u konkretnom predmetu, niti istinitost kazivanja oštećene, kao ni svjedoka Bore Borčića.

246. Naime, iz saglasnih iskaza oštećene i Bore Borčića proizilazi da je poljana zvana Ceravci od njihovih porodičnih kuća bila udaljena nekih 500 m, dakle u neposrednoj blizini, što znači da je sasvim moguće da je policijsko vozilo s upaljenim rotacionim svjetlima prolazilo blizu poljane, a da je potom došlo do njihovih kuća. Ovo posebno imajući u vidu i navod iz iskaza svjedoka Bore Borčića od 26.04.2012. godine, u dijelu u kojem isti navodi da su po dolasku do kuće oštećene zatekli vojnu policiju, kao i da je shvatio da su oni već od nekoga obaviješteni šta se sa njima dešavalo, a što saglasno navodi i oštećena u svom iskazu na pretresu, u smislu da su po dolasku do kuće vidjeli da su tu već pripadnici korpusne policije, kojima je neko javio šta se dogodilo.

247. Pored toga, oštećena i svjedok Boro Borčić na zapisnike od 06.09.2011. godine i 26.04.2012. godine saglasno opisuju da je Boro Borčić oštećenu vodio putem do njene kuće, pri čemu je oštećena, kako to svjedok Boro Borčić opisuje na zapisnik od 26.04.2012. godine otežano hodala, plakala i pitala za sina, te mu je djelovala iscrpljeno i bez snage, dok je i sama oštećena u iskazu na pretresu navela da je Boro vodio ispod ruke, te da se pritom oslanjala uz ograde kuća.

248. Po dolasku do kuće oštećene su, kako svjedok Boro Borčić opisuje na zapisnik od 26.04.2012. godine, zatekli vojnu policiju, kojoj su ispričali šta se desilo, te svjedok dodaje da je rekao policiji da je oštećena silovana, nakon čega su odveženi u glavnu bolnicu u Bihaću. Pritom je svjedok na zapisnik od 26.04.2012. godine naveo da ga je te prilike pregledao doktor, koji je htio da mu stavi kopče na posjekotinu na desnoj sljepoočnici, što je on odbio, te se skupa sa vojnom policijom vratio kući, dok je oštećena ostala u bolnici, te svjedoku nije poznato koliko je zadržana.

249. Sama oštećena u daljem iskazu, saglasno iskazu svjedoka Bore Borčića, navodi da su po dolasku do kuće zatekli pripadnike korpusne policije, koji su joj govorili da se ne boji i da se smiri, pri čemu je tog trenutka oštećena, prema vlastitom kazivanju, vikala „gdje mi je sin“, a što govori o tome da je oštećena u tom trenutku kao majka jedino bila zainteresirana za sudbinu svog sina.

250. Imajući u vidu brutalnost događaja koje je oštećena prethodno doživjela, koja je sasvim izvan uobičajenog ljudskog iskustva, te činjenicu da je kao majka bila zabrinuta za svoje dijete, Vijeće nalazi sasvim prirodnim objašnjenje oštećene o daljim događajima, odnosno o boravku u bolnici. Tako oštećena u tom smislu iskreno navodi:

„Kad sam kasnije došla, kad sam došla sebi vidjela sam da sam u prostoriji, da sam u prostoriji, da sam na ginekološkom stolu i da sam sva, ono, mokra i šta ja znam, sve šta je. Kasnije kad sam došla kući vidjela sam da su tragovi rivanola, joda i osjetila sam to i ja sam neobraćajući pažnju na to tražila sam, ovaj, pitala sam ove, kad sam došla sebi pitala sam gdje mi je sin, oni su vikali kao tu je, živ je, oni su njega prije odvezli u bolnicu neg' što sam valjda ja došla, ja mislim da su, ne znam, to ne mogu vam reći. Pa su mi, ovaj, pa su ga oni njega doveli tu poslije tog ispiranja i toga svega. Kad sam izašla na hodnik onda su oni njega dovezli, on je, doveli su ga, ali on je bio sav zamotan i tako. I on je vik'o mama ja sam, živ sam, u tom smislu, kao da, ali ja nisam mogla da ga vidim, jer je bio, zamotan je bio, ali nisam vjerovala da je to on dok on nije čvrsto me stish'o i vik'o mama ja sam, ja sam, ja sam. I ta hitna je vo, znam da je bio Vule neki, ne, dovez'o je ta hitna i on je vik'o komšinicice ne boj se, jeste, tvoj je sin, živ je, i u tom, eto tako, u tom trenutku“.

251. Pritom oštećena u daljem izlaganju, na pitanje branioca prvooptuženog, potvrđuje da je po dolasku u bolnicu rekla doktoru šta se desilo, te da su je pregledali u smislu da li ima lomova i poslali na odjeljenje ginekologije, pri čemu i sama navodi „*ja kad sam došla u bolnicu, kad su me dovezli, ja tog momenta ne sjećam se ničeg, samo se sjećam kad sam se budila osjetila sam ne, neku vlažnost, tad sam bila na stolu za ispiranje na ginekologiji*“. Oštećena je u iskazu dalje ustvrdila da ne posjeduje medicinsku dokumentaciju o prijemu u bolnicu te prilike, te da su joj na suđenju pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću rekli „*kao da to nije ni potrebno meni*“, te „*biće ponovo suđerje kao kroz neko vrijeme*“, pri čemu je tražila dokumentaciju od direktora bolnice prvo usmeno, a potom i pismeno, pa je dobila odgovor da 2004. godine nije ležala u bolnici, iako je njoj trebao podatak za 1994. godinu, pri čemu je potvrdila da je dokaze da se obraćala bolnici tim povodom predala stručnom saradniku prilikom saslušanja u

Tužilaštvu BiH, a što i proizilazi iz sadržaja dokaza 0-1-1⁶⁸.

252. Potvrdu istinitosti kazivanja oštećene i u ovom pogledu, odnosno činjenično utvrđenje da je ista noću 01.05. na 02.05.1994. godine primljena u bolnicu Bihaću potvrđuje i medicinska dokumentacija⁶⁹ Kantonalne bolnice „Dr. Irfan Ljubijankić“ u Bihaću, odnosno izvod iz prijemnog protokola u kome je pod rednim brojem 1940. dana 02.05.1994. godine evidentirana oštećena, pri čemu je u koloni naznačeno da je ista pretučena od strane grupe „vojnika“, kao i da je silovana od strane iste grupe, te je dalje naznačena dijagnoza oštećene i napomena: „a.d. ginekologu 203001, 216003“. Nadalje, u istom dokumentu su pod rednim brojevima 2942. i 2943. evidentirani i sin oštećene, te svjedok Boro Borčić, što potvrđuje navode ovog svjedoka da je te večeri odvežen u bolnicu sa oštećenom.

253. Na okolnost privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije Kantonalne bolnice „Dr. Irfan Ljubijankić“ u Bihaću, vezanih za medicinsku dokumentaciju oštećene od inkriminisanog događaja, je saslušan i svjedok Slaviša Lučić, stručni saradnik-istražilac, zaposlen u Tužilaštvu, a koji je u ovom predmetu, između ostalog, učestvovao i u izvršenju naredbe ovog Suda od 20.02.2013. godine o privremenom oduzimanju predmeta, te je sastavio službene zabilješke povodom postupanja po toj naredbi, odnosno povodom analize privremeno oduzetih predmeta po toj naredbi⁷⁰. Iako je odbrana prvooptuženog s tim u vezi u završnoj riječi apostrofirala da je iz sadržaja službene zabilješke ovog svjedoka od 11.03.2013. godine (T-9) vidljivo da je izvršen djelimičan uvid u protokole: pregledane pacijente za 1994. godinu, knjigu prijemne ginekološke ambulante i knjigu protokola konzilijarnih pregleda, te da u istima nisu pronađeni podaci relevantni za ovaj predmet, iz čega kako odbrana zaključuje da oštećena nije primljena, niti je ležala na odjelu ginekologije, što bi bilo logično da je silovana, Vijeće nalazi da se ne može složiti sa takvim paušalnim zaključkom.

⁶⁸ Zapisnik o saslušanju svjedoka, Tužilaštvo BiH broj KTA-RZ-185/07 od 26.10.2010. godine

⁶⁹ T-10 – Izvod iz Protokola Hirurške prijemne ambulante za lice Borčić Bora i oštećenu

⁷⁰ T-9 – Službena zabilješka istražitelja Slaviše Lučić broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od dana 11.03.2013. godine sačinjena povodom postupanja po Naredbi Suda BiH, dio dokaza T-13- Službena zabilješka istražitelja Slaviše Lučića, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.04.2013. godine

254. Naime, iz sadržaja iste službene zabilješke je vidljivo da su povodom postupanja po naredbi ovog Suda broj: S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine privremeno oduzeti Protokol Kiruške prijemne ambulante od 20.02.-25.07.1994. godine, Protokol ležećih pacijenata Odjela kirurgije za 1993., 1994., 1995. godinu i Protokol ležećih pacijenata Ginekologije i rodilišta za 1993.-1996. godinu, dok iz sadržaja službene zabilješke od 19.04.2013. godine (dio dokaza T-13) proizilazi da je nakon analize privremeno oduzetih predmeta zaključeno da su za dalju istragu relevantni samo Protokol Kiruške prijemne ambulante od 20.02.-25.07.1994. godine, te da ostala dva protokola nisu relevantna za predmet, a što je svjedok neposredno potvrdio na pretresu, navodeći da je o tome izvijestio tužioca, s kojim je zajednički izvršio uvid u privremeno oduzetu dokumentaciju, a da je donošenje konačne odluke bilo na tužiocu. Stoga, iz navedenog nije moguće izvesti zaključak do kojeg je došla odbrana prvooptuženog, jer je iz sadržaja dokaza T-10 moguće zaključiti da je oštećena dana 02.05.1994. godine evidentirana u protokolu kiruške prijemne ambulante, te da je upućena ginekologu nakon prijema, što je i sama potvrdila, pri čemu Vijeće cijeni da je sasvim moguće da Protokol ležećih pacijenata Ginekologije i rodilišta za 1993—1996. godinu nije bio relevantan za taj predmet, jer oštećena nije ni bila ležeći pacijent, te je već bila evidentirana u drugom protokolu iste bolnice.

255. Dodatno, na istinitost i konzistentnost kazivanja oštećene, osim naprijed navedenog, ukazuje i činjenica da je ista odmah nakon izvršenja krivičnog djela u iskazu od 02.05.1994. godine⁷¹ tvrdila da je silovana na poljani Ceravci od strane lica koja su prethodno preduzela protivpravne radnje u njenoj kući, a nakon što je razdvojena od strane Bore Borčića, koji je s njom bio poveden na livadu, što je isti i potvrdio u svom iskazu.

256. Tako je u ovom zapisniku, sačinjenom na osnovu člana 151. stav 2. tadašnjeg ZKP-a, na okolnost „silovanja i tuče od strane više lica dana 02.05.1994. godine“, oštećena nakon opisivanja događaja od 01.05.1994. godine, za koje su optuženi pravosnažno osuđeni, zajedno sa drugim licima, navela da su lica koja su bila u njenoj kući („Baja“, Bekir, „Čule“ i još par njih) nju i svjedoka Boru Borčića izveli iz njene

porodične kuće prema poljani Ceravci, za vrijeme kojeg sprovođenja su držali puške i uperili ih u njih. Na pola puta prema poljani Ceravci, kako oštećena opisuje u ovom iskazu, jedan momak je ostao s njom i Borom, a ostali su otišli po Mirka, te su nakon kraćeg vremena došli svi bez Mirka i krenuli su prema polju. Po dolasku na polje, razdvojili su oštećenu od Bore, te su oštećenoj skinuli hlače i počeli je tući i silovati jedan po jedan, pri čemu momak koji je bio s njom i Borom nije htio da ga siluje, ali „su ga oni primoravali“.

257. Iako je iz ove izjave vidljivo da ista sadrži manje detalja nego iskazi koji su prikupljeni u Tužilaštvu BiH, odnosno iskaz oštećene na pretresu, Vijeće nalazi da je oštećena iskaz davala neposredno nakon inkriminisanog događaja, kada je bila u posebnom psihičkom stanju, te još u velikoj mjeri trpila bolove usljed navedenog događaja, što oštećena i sama opisuje. Pritom, Vijeće cijeni prihvatljivim i razumljivim objašnjenje oštećene na pretresu održanom dana 30.12.2015. godine, na kome je oštećena navela da je kratko opisala silovanje u tom iskazu, što vlastitim riječima opisuje: „što kraće to bolje“, a što se odnosi na činjenicu da u pojedinim dijelovima tog iskaza oštećena bježi od detaljnog opisa, što nije neuobičajeno za žrtve nasilja seksualne prirode. Pored toga, nezanemarljiva je činjenica da je oštećena ovaj iskaz davala u ratu, kada se bojala za vlastitu sigurnost, kao i sigurnost svog djeteta, a posebno imajući u vidu da je isti iskaz dat pred ovlaštenim službenim licem vojne policije, odnosno sačinjen je od strane 5. korpusa bataljona vojne policije ARBiH, dakle dat je pred pripadnicima istog korpusa ARBiH kome su i optuženi pripadali u to vrijeme, čega je oštećena zasigurno bilo svjesna prilikom davanja tog iskaza.

258. Međutim, ono što je bitno je da oštećena i u ovom iskazu, uprkos svim navedenim okolnostima (činjenici da je silovanje izvršeno neposredno prije davanja iskaza, da je pretpila velike bolove i strah, da je odvojena od svog djeteta, da daje iskaz pripadnicima istog korpusa ARBiH) identifikuje optužene kao izvršioce silovanja na poljani Ceravci, što je oštećena neposredno potvrdila i na glavnom pretresu održanom dana 30.12.2015. godine, navodeći, na pitanje tužioca, da je lice koje je u ovom iskazu oslovila kao Bekir

⁷¹ Zapisnik o ispitivanju oštećene, Armija oružanih snaga R BiH, 5.Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-2-64-10/94 od 02.05.1994. godine;

optuženi Bekir Mešić, a da je lice koje je oslovila s nadimkom „Čule“ u ovom iskazu optuženi Adil Vojić.

259. Pritom, Vijeće naglašava, kako je već naprijed navedeno, da je veći značaj pri utvrđivanju odlučnih činjenica u ovom predmetu pridalo neposrednom kazivanju oštećene na pretresu, odnosno zapisnicima o saslušanju oštećene, prikupljenim u Tužilaštvu, kojom prilikom je oštećena prije saslušanja u skladu sa relevantnim odredbama ZKP-a BiH poučena o svojim pravima i obavezama.

260. Opisujući posljedice silovanja u svom iskazu na pretresu, oštećena navodi da se i danas liječi, te da je u to vrijeme „na svoju ruku“ uzimala apaurine, kao i da je poslije ovog događaja ležala u kući skoro „mjesec i jače dana“, te da nije mogla hodati. Pored toga, oštećena navodi da je od 1996. godine konstantno pod terapijom, koju i danas uzima, te da ima uspostavljenu dijagnozu, pri čemu plastično navodi: „moje traume niko izliječiti više ne može“. Pritom u iskazu oštećena iskreno opisuje i razočarenje i frustraciju koje je osjećala kada je poslije rata primila, na vlastito traženje, presudu Okružnog vojnog suda u Bihaću, a iz koje je proizlazilo da optuženi nisu osuđeni za silovanje, odnosno da čak nisu ni bili optuženi za silovanje.

261. O posljedicama koje je ovo krivično djelo ostavilo na oštećenu je saslušan i svjedok Slaviša Lučić, stručni saradnik - istražilac u Tužilaštvu BiH, a koji je osim u radnjama vezanim za postupanje po naredbi ovog Suda od 20.02.2013. godine o privremenom oduzimanju predmeta, učestvovao i u istražnim radnjama vezanim za saslušanje oštećene. S tim u vezi, prilikom ocjene iskaza ovog svjedoka, Vijeće je imalo u vidu osnovane prigovore odbrane da je isti svjedok po struci pravnik, te da nije stručno lice u smislu psihologa ili psihijatra koji bi mogao dati stručnu ocjenu psihičkog stanja oštećene. Međutim, ono po čemu je Vijeće našlo iskaz ovog svjedoka relevantnim na ovu okolnost su njegovi opisi emocionalnih reakcija oštećene prilikom preduzimanja istražnih radnji, u smislu da se prilikom njenog saslušanja moglo vidjeti da je ista i dalje potresena ovim djelom, te da je tražila stručnu pomoć odjeljenja za podršku svjedocima, kao i da je prilikom drugog saslušanja za vrijeme vožnje sa pripadnicima SIPA-e iz Bihaća do Banja Luke povraćala tri puta, te su morali stajati, a pomen optuženih je na strani oštećene izazivao reakcije u vidu plača, nervoze i drhtanja, a što po ocjeni ovog Vijeća, posmatrano u vezi sa iskazom oštećene, kao i nalazom vještaka prim.dr. Omera

Ćemalovića (čiji će nalaz, kao i usmeni iskaz biti izložen u pogledu odluke o imovinskopравnom zahtjevu) govori o dubini iposljedica koje je ovo djelo ostavilo na oštećenu. Pritom, Vijeće naglašava da nije našlo relevantnim za odlučivanje navode ovog svjedoka, u dijelu u kojem isti navodi da se najteže posljedice ovog djela u odnosu na oštećenu ogledaju i u tome što je njen sin bio prisiljen da vrši određene bludne radnje nad majkom, nakon čega „se nisu mogli pogledati u oči“, a od kojih posljedica je sin oštećene, prema svjedoku, preminuo, s obzirom da se optuženi potvrđenom optužnicom i ne terete za prisiljavanje oštećene na seksualni odnos sa njenom sinom u njenoj porodičnoj kući.

262. Stoga, ocjenom izvedenih dokaza posmatranih u međusobnoj vezi Vijeće zaključuje da je silovanje oštećene praćeno silom, odnosno upotrebom sile, imajući u vidu prisustvo naoružanih i uniformisanih lica, upotrebu noža prilikom silovanja, kojim je optuženi Adil Vojić udarao pored njene glave, kao i da se radilo o seksualnim odnosima koji nisu bili dobrovoljne prirode, a što proizilazi iz činjenice da je oštećena te prilike oborena na zemlju, da su je za vrijeme silovanja držali za noge, te da je bila primorana da drži ruke iznad glave u ležećem položaju i da je joj bilo zapriječeno da ne smije da progovori, niti da se pomjera, kao i da su je tukli za vrijeme preduzetog silovanja.

263. Vijeće dalje zaključuje da je u konkretnom postupku, ocjenom izvedenih dokaza, utvrđeno da je uz silovatelje, prilikom silovanja na poljani Ceravci, bila prisutna oštećena, dok je na udaljenosti od 10-tak metara bio svjedok Boro Borčić, koga je čuvao Dževad Hrnjica, što po mišljenju ovog Vijeća, sa aspekta kredibiliteta njenog svjedočenja ne umanjuje dokaznu snagu za osudu optuženih po predmetnoj inkriminaciji.

264. Naime, osudu za ovu inkriminaciju Vijeće je uglavnom zasnovalo uglavnom na iskazu svjedokinje- oštećene “D-1”, dovodeći isto svjedočenje u vezu sa iskazima svjedoka Bore Borčića, kao i iskazom svjedoka Mirka Hajdukovića, nalazeći svjedočenje žrtve kredibilnim, te u odlučujućoj mjeri dostatnim za osudu optuženih za predmetnu inkriminaciju.

265. Pritom je Vijeće pri odlučivanju imalo u vidu da prema stavu MKSJ, za utvrđivanje vjerodostojnosti nisu neophodni potkrepljujući dokazi, s obzirom da se silovanje često vrši pred vrlo malo ili pred nijednim svjedokom; priroda ovog djela je takva da su samo

žrtve u mogućnosti da identifikuju počinioce i svjedoče o okolnostima vezanim za silovanje. Osim toga, što se tiče manjih nedosljednosti u iskazu oštećene, ovo Vijeće saglasno stavu MKSJ u predmetu Furundžija, nalazi da od lica koja su preživjela takva traumatična iskustva poput silovanja *“nije razumno očekivati da se sjećaju sitnih detalja događaja kao što su datum ili vrijeme. Takođe nije razumno očekivati da se sjećaju svakog pojedinačnog elementa kompliciranog i traumatičnog redosljeda događaja. U stvari, nedosljednosti mogu pod određenim okolnostima ukazivati na istinitost i na činjenicu da na svjedoke nije uticano.”*

266. Nadalje, Vijeće konstatuje da je u potpravilu 96(i) Pravilnika MKSJ-a predviđeno da nije potrebno dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve. Ovakvo pravilo se slaže sa stanovištem koje je zauzelo Pretresno vijeće u Presudi u predmetu *Tadić*, citiranom u Presudi u predmetu *Akayesu*, da iskazu žrtve seksualnog zlostavljanja pridaje jednaku pretpostavku pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je common law dugo uskraćivao žrtvama seksualnog nasilja. Dakle, u skladu sa praksom MKSJ, svjedočenje žrtava seksualnog zlostavljanja u pravilu nije manje pouzdano od svjedočenja bilo kojeg drugog svjedoka.

267. Pored toga, ne postoji nikakav pravni zahtjev da iskaz jedinog svjedoka o materijalnim činjenicama, kako bi mogao biti prihvaćen kao dokaz, mora da bude potkrijepljen. Važna je pouzdanost i vjerodostojnost koja se tom iskazu pridaje. Osim toga, Vijeće primjećuje, saglasno stavu Apelacionog vijeća ovog Suda da je za utvrđivanje relevantnosti činjenica kao kriterij opredjeljujući kvalitet svjedočenja a ne puki broj dokaza, odnosno: *„da je inherentno pravo suda da utvrđuje činjenice na osnovu principa slobodne ocjene dokaza i u skladu sa dubokim ličnim uvjerenjem svakog od sud.ja. Radi se o široko postavjenom diskrecionom pravu kcje je podložno određenom brnju ograničenja. Međutim, na princip unus testis nullus testis (jedan svjedok nije dovoljan)”⁷² kcji zahtjeva potkrepjivanje svjedočenja jedinog svjedoka neke relevantne*

⁷²V. predmet MKSJ Tužilac protiv *Duška Tadića zv. Dule* pred Pretresnim vijećem, Mišljenje i presuda od: 7 maja 1997., para. 537

činjenice drugim svjedokom, više se ne poziva gotovo ni jedan moderni kontinentalni pravni sistem .⁷³

268. Osim toga, Vijeće podsjeća na praksu u predmetu Miodrag Marković, u kome postupajuće apelaciono vijeće zaključuje da je pretresno vijeće „moglo osuditi optuženog na osnovu izjave oštećene“ , citirajući mišljenje apelacionog vijeća Suda BiH u predmetu Mejakić i dr. da „dokaz koji je zakonit, autentičan i vjerodostojan može biti dovoljan da se optuženi osudi, čak i ako je riječ o iskazu samo jednog svjedoka⁷⁴“ . U prilog ovakvom zaključku ide i stav MKSR) gdje je pretresno vijeće primjenjujući pravilo 96. Pravilnika o postupku i dokazima MKSJ-a i MKSR-a zaključilo „da vijeće može temeljiti svoje zaključke samo na jednom iskazu ukoliko je taj iskaz relevantan i vjerodostojan⁷⁵“ .

269. Navode oštećene u odlučnim činjenicama koje se tiču izvršenog silovanja, te samim tim istinitost njenog kazivanja, osim svjedoka Bore Borčića, potvrđuje i svjedok Mirko Hajduković, kome je oštećena nakon inkriminisanog događaja ispričala da je silovana, pri čemu je i sam svjedok u iskazu govorio o stanju oštećene nakon inkriminisanog događaja, a što je saglasno izvedenim utvrđenjima koja proizilaze iz naprijed navedenih dokaza optužbe.

270. Tako svjedok Mirko Hajduković ⁷⁶ u iskazu navodi da nije htio otvoriti vrata kuće licima koja su lupala i ispalili rafal inkriminisane večeri, jer bi inače i on bio isprebijan, te nije vidio ta lica, niti je te večeri vidio oštećenu, kao ni njenog sina, niti Boru Borčića, već ih je vidio sutradan. Naime, sutradan, kako svjedok u iskazu opisuje, su išli kod

⁷³ Ibidem, para. 536.: “Opći princip koji Pretresno vijeće mora da primjeni na osnovu Pravilnika je princip da se svaki relevantni dokazni materijal probativne vrijednosti može prihvatiti kao dokaz, osim ako potreba da se osigura pravično suđenje uveliko ne preteže nad njegovom probativnom vrijednošću (Potpravila 89(C) i (D). Jedino se pravilo 96(i) bavi pitanjem potkrepljivanja dokaza, i to samo u slučajevima seksualnih napada za koje, kako stoji u pravilu, nije potrebno potkrepljivanje dokaza. Svrha ovog pravila ispravno je navedena u priručniku An Insider’s Guide to the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, autora Morris i Scharf. Tu se objašnjava da navedeno potpravilo iskazu žrtve seksualnog napada daje istu presumpciju pouzdanosti kao i iskazima žrtava drugih zločina, što je common law dugo uskraćivao žrtvama seksualnog napada. Ovo poppravilo, dakle, zasigurno ne opravdava zaključak da se potkrepljivanje dokaza zahtijeva u slučajevima svih drugih zločina osim u slučajevima seksualnih napada. Ispravan zaključak je, zapravo, suprotan.”

⁷⁴ Marković, drugostepena presuda, para. 72, citirana drugostepena presuda Suda BiH u predmetu Mejakić i dr., para 47

⁷⁵ Prvostepena presuda u predmetu Akayesu, para. 134. i 135.

⁷⁶ Dio dokaza T-36- Zapisnik o ispitivanju svjedoka, Viši sud u Beogradu broj Pom.Ik.2.Po.2.40/12 od 10.07.2012. godine

komandanta Petog korpusa, jer je muž oštećene organizovao da idu tamo, a svjedoka su zvali zato što mu je pucano u kuću, te je kasnije dolazila vojna policija radi vršenja uviđaja.

271. Kada su išli u grad do komandanta petog korpusa, što je bilo kilometar i po udaljeno, sa svjedokom je, kako to opisuje, išla i oštećena i njen sin „i taj komšija dečko“, te su oni bili izudarani i „plavi po glavi“. Oštećena je, prema kazivanju svjedoka bila „plava, goje je uštinuo, ugrizao, udario je nogom“, te mu je rekla da je bila silovana. Boro je, prema navodima svjedoka, imao svuda masnice, te je svjedok na njima vidio da su izubijani, da su ih tukli. Kasnije je svjedok čuo da su izvršiooci tog djela bili „ljudi iz armije“, te je čuo da ih je komandant poslao iz armije da „uzmu četiri, pet Srba, da ih izveden vani, da ih isprebija valjda“. Prema mišljenju svjedoka, Boro i oštećena su valjda znali ko su izvršiooci djela nad njima, jer su ti ljudi „valjda bili više puta kod nje“, te mu Boro i oštećena nisu rekli imena lica koja su ih napala to veče.

272. Ocjenom iskaza svjedoka Mirka Hajdukovića, Vijeće cijeni da je isti iznosio posredna saznanja do kojih je došao na iskren i ubjedljiv način, odnosno činjenicu da mu je optužena neposredno nakon događaja rekla da je silovana, kao i da je nakon događaja bila „izudarana i plava“. Pritom, o istinitosti kazivanja ovog svjedoka govori i činjenica da isti u iskazu nije precizirao imena lica koja su vršila protivpravne radnje nad oštećenom i Borom Borčićem, iskreno navodeći da mu to nije poznato, ali da da je kasnije čuo da se radi o ljudima iz armije, koje je navodno komandant poslao, a koja su lica oštećena i Boro Borčić poznavali, zbog čega je Vijeće ovom iskazu i poklonilo vjeru.

273. Iako su odbrane optuženih nastojale da ospore iskaz ovog svjedoka, kroz navode da nije razjašnjeno na koji način je svjedok stupio u kontakt sa advokatom oštećene u Sarajevu, što isti pominje u iskazu, te na koje okolnosti je svjedok razgovarao s tim advokatom, Vijeće nalazi da se ne radi o odlučnim činjenicama u konkretnom predmetu, koje bi osporile istinitost kazivanja oštećene. Naime, u iskazu od 10.07.2012. godine svjedok navodi da mu nije poznato ko je vodio postupak u BiH povodom ovog događaja, dodajući da je „ona kasnije prijavila ovome advokatu iz Sarajevu“ koji ga je advokat pitao o tome, pa je svjedok rekao da „nema šta da kaže“, što se prema ocjeni Vijeća odnosi na pokušaje oštećene da se ovo djelo procesuiru, ali ne o tome da je na svjedoka

uticano, posebno zbog toga što svjedok u iskazu iznosi posredna saznanja, te, kako je naprijed navedeno, kroz cijeli iskaz ne iznosi imena lica koja su počinila silovanje nad oštećenom, navodeći da mu je samo oštećena samo rekla da je silovana, iz čega slijedi da se ne radi o “dogovorenom” iskazu .

(i) Identifikacija optuženih Adila Vojića i Bekira Mešića kao izvršioca djela silovanja

274. Da su upravo optuženi osobe koje su zajedno sa trećim licem upotrebom sile na poljani zvanj Ceravci izvršili silovanje nad oštećenom, nakon što su je prethodno razdvojili od Bore Borčića, koga je držalo drugo lice, proizilazi prije svega iz iskaza same oštećene, posmatrano u vezi sa iskazom svjedoka Bore Borčića, koji nisu dovedeni u pitanje drugim provedenim dokazima.

275. Oštećena je i u fazi istrage, kao i na pretresu, nedvomislno kao izvršioce silovanja na poljani zvanj Ceravci identificirala (između ostalog) optužene Adila Vojića i Bekira Mešića, koje je, prema vlastitom iskazu, poznavala i prije inkriminisanog događaja, imajući u vidu da su se isti u toku 1992. godine doselili u njen komšiluk, te da je bila u dobrim odnosima sa njihovim roditeljima i braćom, kao i da je prije radila u mjesnoj zajednici.

276. Pored toga, oštećena je u iskazu u fazi istrage⁷⁷ iznijela mnogobrojne detalje o identitetu optuženih lica, koji dodatno potkrepljuju zaključak da je iste i prije poznavala. Tako je u odnosu na optuženog Adila Vojića iznijela da je isti imao nadimak „Čule“, da se doselio u njenu ulicu i to u kuću Dušana Lužajića početkom rata, gdje je došao iz Orašca, te da je često viđala u ulici i da ga je poznavala, kao što je poznavala i njegovog brata koga su zvali „Žučo“, njegovu majku Meleću i tetku, koje su živjele s njima. Opisujući optuženog Bekira Mešića u ovom iskazu, oštećena je navela da se isti doselio u njihovu ulicu početkom rata u kuću Ilije Balabana zajedno sa roditeljima, bratom i sestrom, kao i

⁷⁷Dio dokaza T-1-Zapisnik o saslušanju svjedoka-oštećene “D-1”, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11od 18.02.2014. godine

da se ovo lice poput Adila Vojić takođe bahato ponašalo, te su njih dvojica često bili skupa, pri čemu je Bekir Mešić bio visok i srednje građe.

277. Dio kazivanja oštećene na okolnost identifikacije optuženog Adila Vojića u ovom dijelu (da je optuženi Adil Vojić došao iz Orašca, te da se majka ovog optuženog zove Meleća) Vijeće je posmatralo u vezi sa dokazom optužbe T-5⁷⁸, odnosno konkretno kartonom lične karte za Adila Vojića u kome je kao mjesto rođenja naznačen Orašac, a kao ime roditelja Hasan i Meleća.

278. Stoga, iskaz oštećene, posmatrano u vezi sa drugim dokazima, ne ostavlja mjesta drugoj mogućnosti osim one da su optuženi izvršioc i ovog krivičnog djela, a pritom imajući u vidu da je oštećena i u fazi istrage označila optužene kao lica koja su (između ostalog) preduzela protivpravne radnje prema njoj, pri čemu ih je i prepoznala na predocnim fotografijama u Tužilaštvu u fazi istrage⁷⁹, nakon što je prethodno pozvana da ih opiše.

279. Pritom, u pogledu pozitivnog zaključka ovog Vijeća u pogledu identifikacije optuženih kao izvršioca djela, govori i činjenica da su optuženi prije izvršenja djela živjeli u istom naselju kao i oštećena, te je prirodno i logično za pretpostaviti da se stanovnici istog naselja, čije su kuće u neposrednoj blizini, međusobno poznaju.

280. Po ocjeni ovog Vijeća, neosnovani su prigovori odbrane prvooptuženog u pogledu identifikacije optuženih, a kojima je apostrofirano da oštećena usljed psihičkog i fizičkog zlostavljanja koje je pretrpjela prije dolaska na livadu, mraka, kao i činjenice da je gubila svijest, nije mogla sa sigurnošću utvrditi da je optuženi Adil Vojić silovao. Iako je tačno da je oštećena prije dolaska na poljanu Ceravci, gdje je preduzeto silovanje, prethodno bila maltretirana u svojoj porodičnoj kući od strane optuženih i drugih lica, kao i da je, prema vlastitim navodima, bila izudarana i imala podljeve pod očima, Vijeće nalazi da je oštećena usljed blizine lica koja su nad njom preduzimale silovanje na poljani, odnosno optuženih i trećih lica, bila u mogućnosti da iste identifikuje, što je i učinila na pretresu, posebno imajući u vidu da ih je i prije poznavala.

⁷⁸ **T-5** – Kartoni starih ličnih karata na ime Vojić Adil, Mešić Bekir, Hrnjica Dževad, Dedić Jasmin i Hamzić Ibrahim

⁷⁹ Dio dokaza T-1-četiri Foto albuma Tužilaštva, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 09.10.2013. godine

Osim toga, Vijeće cijeni da se radi o detaljima koji su se oštećenju očigledno „urezali“ u pamćenje, odnosno da je u tom trenutku ista bila posebno zainteresirana da prepozna lica koja su nad njom vršila silovanje, a imajući u vidu i njeno iznenađenje zašto dojučerašnje komšije, s kojima je bila u korektnim odnosima, preduzimaju takve brutalne radnje prema njoj, što oštećena u iskazu na pretresu plastično opisuje riječima: „ *Ako je moguće da upitam, pi, pitam iz tog razloga što smo se poznavali u toj ulici i što smo bili i što sam bila sa njihovom, mislim, i oni su pozdravljali i svi, i njihovi roditelji i čak sam jedne prilike pomagala Bekirovima kada su bili bolesni da, zašto su mi baš to morali napraviti? E to me jedino zabrinjava, zato što smo znali se, zato što smo bili u istoj ulici. E to. Jer smo bili, nismo bili u zavadi, nismo bili ništa. A radila sam cijelo vrijeme u mjesnoj i znali su sve o meni*“.

281. Dodatno, i iskazi svjedoka Bore Borčića ne ostavljaju mjesta drugoj mogućnosti od one da su (između ostalog) optuženi izvršioc silovanja nad oštećenom na poljani Ceravci, imajući u vidu da svjedok navodi da ga je čuvalo mlađe lice, za koga je Vijeće na osnovu iskaza oštećene utvrdilo da se radilo o Dževadu Hrnjici, a da su druga lica vršila radnje nad oštećenom, a za koje je radnje svjedok, na osnovu sadržaja izgovorenih riječi, jauka oštećene i činjenici da je po prilasku do oštećene, činjenici da je zatekao istu kako leži na leđima u lokvi vode, polugola, odnosno bez donjeg dijela odjeće, te da mu je optuženi Bekir Mešić te prilike rekao „ajde sada ti nastavi, ti si sad na redu“, zaključio da se radi o silovanju.

282. Pritom iz iskaza svjedoka Bore Borčića nesumnjivo proizilazi da mu je odranije bio poznat identitet optuženih lica, pa je tako isti u iskazu od 26.04.2012. godine naveo da su se u kuće Srba koji su sa njegovom majkom organizovano napustili Bihać doselili Muslimani iz Orašca, od kojih se sjeća Bekira Mešića, koji je došao u kuću Dušana Lužajića (što korespondira i iskazu oštećene), a koje lice je bilo visoko, krupno, crno, kratko ošišano, „negdje starosti“ kao i svjedok, te je isto lice svjedok često sretao u komšiluku i pozdravljali su se, ali se nisu družili. Opisujući optuženog Adila Vojića u ovom iskazu, svjedok je naveo da je isti došao da živi kod svojih rođaka u istoj ulici, i to oko 100m udaljeno od kuće svjedoka, a koje lice je poznavao još iz srednje škole, jer su išli u isti razred, pri čemu je u iskazu od 06.09.2011. godine svjedok naveo da je s Adilom Vojićem zajedno išao u ugostiteljsku školu, te da mu je poznato da je optuženi

porijeklom iz mjesta Orašac kraj Bihać. Te prilike kada je Adil došao u njegovu kuću, kako to svjedok opisuje u iskazu od 06.09.2011. godine, bio je obučen u vojnu uniformu i naoružan automatskim oružjem.

283. Iako je branilac prvooptuženog prigovarao identifikaciji optuženog Adila Vojića od strane svjedoka Bore Borčića, navodeći da nije moguće da je svjedok išao u školu sa Adilom Vojićem, imajući u vidu razliku u njihovim godinama, Vijeće ovaj navod odbrane nije našlo osnovanim za donošenje drugačije odluke. Naime, iako je iz ličnih podataka optuženog Adila Vojića vidljivo da je isti rođen 1971. godine, a da je nasuprot tome svjedok Boro Borčić rođen 1963. godine, što govori o tome da je svjedok Boro Borčić od optuženog Adila Vojića stariji 8 godina, Vijeće istovremeno nalazi da iz ličnih podataka optuženog Adila Vojića proizilazi da je završio ugostiteljsku školu, te da je njegovo zanimanje konobar, a da je prekvalifikovan za molera, dok iz ličnih podataka svjedoka Bore Borčića proizilazi da je isti po zanimanju ugostitelj. Stoga, Vijeće nalazi da u određenoj mjeri, s obzirom na zanimanje u okviru iste ugostiteljske djelatnosti, postoji mogućnost da je na strani svjedoka Bore Borčića došlo do zabune u pogledu činjenice da je sa optuženim išao u isti razred, pri čemu stoji činjenica da su išli u istu srednju školu- srednju ugostiteljsku školu. Međutim, sama ta činjenica ne dovodi u pitanje istinitost kazivanja svjedoka Bore Borčića, kao ni zaključke u pogledu identifikacije optuženog Adila Vojića kao izvršioca djela, posebno imajući u vidu sve ostale detalje koje je ovaj svjedok iznio u svojim iskazima u pogledu identiteta ovog optuženog, kao i saglasnost iskaza ovog svjedoka sa iskazom oštećene, kome je Vijeće poklonilo vjeru.

284. Osim toga, Vijeće nalazi da je ocjenom izvedenih dokaza u toku ovog postupka utvrđeno da su optuženi, zajedno sa drugim licima, neposredno prije izvršenog silovanja oštećene na poljani Ceravci, preduzeli protivpravne radnje prema oštećenoj, njenom sinu i svjedoku Bori Borčiću, za koje su pravosnažno osuđeni presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću, zbog čega ne postoji mogućnost da su oštećena i Boro Borčić optužene „zamijenili“ sa nekim drugim licima.

(ii) Provedeni dokazi i teze odbrane

285. Iako je odbrana optuženih saslušanjem svjedoka odbrane (Dževada Hrnjice, Jasmina Dedića, Muhameda Halilovića, te optuženih u svojstvu svjedoka) i uložnim materijalnim dokazima nastojala tokom glavnog pretresa osporiti istinitost kazivanja oštećene, Vijeće nalazi da isti svjedoci, kao ni uloženi materijalni dokazi nisu doveli u pitanje kredibilitet ove svjedokinje, te ni istinitost njenog svjedočenja, a niti iz izvedenih dokaza u toku ovog postupka proizilazi da se radi o presuđenoj stvari, kako su to odbrane optuženih pogrešno tvrdile.

286. Naime, svestranom ocjenom iskaza svjedoka odbrane, Vijeće nalazi da su isti bili neuvjerljivi i usmjereni na ekskulpiranje optuženih za radnje koje mu se stavljaju na teret, kao i da su se svjedoci Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica u vlastitim iskazima pored neuvjerljivosti iskaza, nastojali zaštititi i od samoinkriminacije. Ovo posebno imajući u vidu da su, kako je to utvrđeno pravosnažnom presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću IK-225/94 od 08.06.1994. godine, svjedoci Jasmin Dedić, Dževad Hrnjica, kao i preminuli Ibrahim Hamzić zvani „Baja“⁸⁰ učestvovali u protivpravnim radnjama u kući oštećene, koje su preduzete prije inkriminisanog događaja, što ih čini saizvršiocima, kao i da su isti svjedoci saborci i prijatelji optuženih, koji su se s istima poznavali duži vremenski period.

287. Stoga, imajući u vidu naprijed navedeno jasno je da su svjedoci Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica motivisani da prilagode svoje iskaze u cilju ekskulpiranja optuženih, što je vidljivo i iz toga što ovi svjedoci kao lice koje je ulazilo u kuću oštećene i činilo protivpravne radnje prije inkriminisanog događaja opisanog ovom optužnicom terete preminulog Ibrahima Hamzića, a izostavljaju svoju ulogu, te da zaključuju da su osuđeni samo što su se nalazili pred kućom oštećene inkriminisane večeri, što je protivno izvedenim dokazima, kao i pravilima ljudske logike.

⁸⁰ Da je Ibrahim Hamzić preminuo dana 19.10.1994. godine proizilazi iz dokaza **T-27 –** Dopis Opštine Bihać upućen Tužilaštvu BiH sa prilogom Izvoda iz matične knjige rođenih za lice Hamzić Ibrahim

288. „Prebacivanje odgovornosti“ na Ibrahima Hamzića- zvanog „Baja“ za preduzete protivpravne radnje u kući oštećene je vidljivo i na strani optuženog Adila Vojića, koji u iskazu utvrđuje da je jedina njegova radnja vezana za inkriminirani događaj bila da izvuče „Baju“ iz kuće, što je protivno izvedenim dokazima, posebno činjeničnim utvrđenjima iz izreke presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, kao i zapisniku o ispitivanju Adila Vojića u fazi istrage⁸¹, u kome je isti naveo da je tačno da je zajedno sa optuženim Mešićem, te Ibrahimom Hamzićem, Jasminom Dedićem i Hrnjica Dževadom dana 01.05.1994. godine u večernjim satima došao u kuću oštećene i prema njoj preduzeo, zajedno sa drugim licima, radnje opisane u pomenutoj pravosnažnoj presudi.

289. Isti modus prebacivanja odgovornosti na preminulog saizvršioca Ibrahima Hamzića je vidljiv i na strani optuženog Bekira Mešića, koji u iskazu na pretresu utvrđuje da se po ulasku „Baje“ u kuću oštećene, čula neka „tutnjava, lupa, galama, vriska“, pa da je nakon toga vidjevši da se se „to sve zaoštrava“, on ušao u kuću zajedno sa još nekima da bi izveli „Baju“ iz kuće, što su nakon nekog vremena i uspjeli uraditi. Ovakvo utvrđenje optuženog u svojstvu svjedoka je protivno kako presudi Okružnog vojnog suda u Bihaću, kako je već naprijed navedeno, ali i njegovom iskazu u fazi istrage⁸², u kome je isti ustvrdio da je tačno da je zajedno sa optuženim Vojićem, Ibrahimom Hamzićem, Jasminom Dedićem i Hrnjica Dževadom dana 01.05.1994. godine negdje oko 21:00 sat nakon prethodnog ulaska Ibrahima Hamzića u kuću oštećene, ušao u isti objekat i prema oštećenoj preduzeo, sa drugim licima, radnje opisane u pomenutoj pravosnažnoj presudi.

290. Da se radi o dgovorenim iskazima svjedoka Jasmina Dedića i Dževada Hrnjice u cilju ekskulpiranja optuženih govori i činjenica da isti svjedoci u iskazima saglasno utvrđuju da je Ibrahim Hamzić zvani „Baja“ lupao na vrata kuće oštećene, pa ih ista nije otvorila, na šta je „Baja“ rekao da je to on, pa je oštećena tražila da zovnu Boru, njenog prvog komšiju, da bi optuženi Mešić potom otišao po Boru, što je protivno činjeničnom utvrđenju pravosnažne presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, iz koje proizilazi da su optuženi zajedno sa Ibrahimom Hamzićem, Jasminom Dedićem i Dževadom Hrnjicom

⁸¹ T-2 – Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Vojić Adila, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine

⁸² **T-3** – Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Mešić Bekira, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine

prvo dana 01.05.1994. godine oko 22,00 sati došli pred kuću Bore Borčića, predstavivši se kao policija, naredivši Bori Borčiću da se obuče i pođe sa njima, da bi ga po izlasku iz kuće udarali i naredili mu da ih vodi kući oštećene, te da je zove, ili će inače pucati u njega. Pritom, takvo stanje stvari je, kako to ovo Vijeće nalazi, protivno i iskazima same oštećene i svjedoka Bore Borčića i u ovom krivičnom postupku.

291. Osim toga, indikativno je da isti detalj (lupanje od strane „Baje“ na vrata kuće oštećene, traženje oštećene da zovnu Boru) u svom iskazu na pretresu iznose i optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić, a što govori o potpunoj sračunatosti i dogovorenosti iskaza optuženih sa svjedocima odbrane Jasminom Dedićem i Dževadom Hrnjicom, kada se ima u vidu suprotnost ovog detalja naprijed navedenim dokazima optužbe, koji govore o tome da su optuženi zajedno sa drugim licima prvo došli pred kuću Bore Borčića.

292. Takođe, Vijeće cijeni da i svjedoci odbrane Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica prilikom saslušanja zapadaju u kontradikciju, pa tako isti utvrđuju da je „Baja“ vjerovatno imao nešto sa oštećenom, što je navodno bio motiv za dolazak pred kuću oštećene inkriminisane večeri, a što je protivno kazivanju same oštećene, ali i iskazima ovih svjedoka, jer je nelogično zbog čega bi oštećena navodno tražila da pozovu Boru kako bi otvorila vrata kuće, ako je uistinu bila u nekom intimnijem odnosu sa „Bajom“. Pritom, iz iskaza ovih svjedoka je evidentno da isti na određeni način pokušavaju opravdati radnje koje je navodno „Baja“ samostalno preduzeo, navodeći da je prethodno prije „Bajinog“ ulaska u kuću neko lice iskočilo kroz prozor kuće oštećene, pa je stoga „Baja“ poludio, čime nastoje utvrditi tezu da je oštećena promiskuitetna ličnost, koju tezu opet nastoji potencirati i optuženi Bekir Mešić u svom iskazu na pretresu, navodeći da je oštećena bila „Bajina“ ljubavnica, odnosno da je Baja imao porodicu, ali da se sa oštećenom „viđ'o i zabavlja'o“, a što je protivno svim izvedenim dokazima kojima je ovo Vijeće poklonilo vjeru.

293. Osim toga, indikativno je da svjedoci Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica, kao i optuženi u svojim iskazima na pretresu, očito u cilju izbjegavanja samoinkriminacije, saglasno navode da su nakon izlaska iz kuće oštećene otišli u pravcu glavne ceste prema jedinici, koja se nalazi u Sokocu, a što je protivno izvedenim dokazima optužbe, kao i činjeničnom utvrđenju iz pomenute pravosnažne presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, kojom su isti oglašeni krivim da su, nakon što su preduzimali protivpravne

radnje u kući oštećene, pod prijetnjom oružjem izveli oštećenu i Boru Borčića iz kuće, nakon čega su otišli do kuće svjedoka Mirka Hajdukovića, s namjerom da istog povedu kao i ova lica, pa su nakon toga oštećenu i Boru odveli do livade Ceravci.

294. Dodatno, Vijeće cijeni da je i iskaz svjedoka odbrane Muhameda Halilovića sračunat na pomaganje optuženima, kao i kontradiktoran sam sebi, zbog čega ovom iskazu Vijeće nije poklonilo vjeru u pogledu odlučnih činjenica. Tako svjedok, koji je i komšija oštećene, u iskazu tvrdi da je u izuzetno dobrim odnosima sa oštećenom, ali istovremeno utvrđuje da je sin oštećene (koji je bio prisutan događaju u kući oštećene) otišao u Ameriku prije početka ratnih sukoba. U daljem izlaganju svjedok navodi da je posmatrao događaj u kući oštećene koji je prethodio njenom silovanju, dodajući da je vidio da se njih petorica zaustavilo kod kuće oštećene, te da su četvorica stajali, a da jedno lice nije bilo tu, odnosno da „Baja“ nije bio tu, pa da je „Baja“ ušao u kuću oštećene i da su ga ostali „izvukli“, nakon čega su se uputili prema glavnoj cesti i otišli, odnosno da su oštećena i Boro Borčić ostali u kući nakon odlaska optuženih i drugih prisutnih lica, a što je protivno izvedenim dokazima u toku postupka, ali saglasno iskazima drugih svjedoka odbrane, kojima Vijeće nije poklonilo vjeru iz naprijed navedenih razloga.

295. Naime, iz izvedenih dokaza u toku ovog krivičnog postupka, kao i presude Okružnog vojnog suda u Bihaću, proizilazi da su se, nakon preduzimanja protivpravnih radnji u kući oštećene, optuženi zajedno sa drugim licima uputili sa Borom i oštećenom prema kući Mirka Hajdukovića, a potom i prema livadi Ceravci, a da je nakon inkriminisanog događaja na livadi Ceravci oštećena sa Borom odvedena u bolnicu, zbog čega je očito da iskaz svjedoka Muhameda Halilovića nema uporište u izvedenim dokazima kojima je ovo Vijeće poklonilo vjeru.

296. Itekako indikativno za ocjenu iskrenosti iskaza svjedoka Muhameda Halilovića je i činjenica da isti u iskazu iznosi da je poznavao „Baju“, jer je češće dolazio kod oštećene, sigurno nekih 15-20 puta prije inkriminisanog događaja, na osnovu čega svjedok zaključuje da je „Baja“ najvjerovatnije bio u nekom odnosu sa oštećenom, što, kako je već naprijed navedeno, zaključuju i svjedoci odbrane Jasmin Dedić i Dževad Hrnjica, kao i optuženi Bekir Mešić u iskazu na pretresu, a koji zaključak je kako već naprijed navedeno protivan iskazu oštećene, ali i pravilima ljudske logike, jer je logično zaključiti da bi oštećena, u slučaju da se događaj odigrao kako to tvrde svjedoci odbrane,

otvorila „Baji“ vrata kuće, zbog odnosa koji je s njim navodno imala.

297. Takođe, Vijeće cijeni da, iako ovaj svjedok u iskazu navodi da je u izuzetno dobrim odnosima sa oštećenom, te da je te večeri čuo vrisku i galamu, odnosno muške i ženske glasove iz kuće oštećene, na pitanje da li je s oštećenom pričao o tome poslije ovog događaja, navodi da su to „ipak privatne stvari“, objašnjavajući to na sljedeći način: „*Nisam pit'o, nisam. Neugodno je pitati to šta se dešava u tuđcj kući. Ne bi' hieo zalaziti u, u neč,je probleme*“, pri čemu bi logično bilo za pretpostaviti da bi pitao oštećenu o tome šta se dešavalo te večeri, odnosno s tim bio upoznat, da je uistinu u tako dobrim odnosima sa oštećenom, kako to nastoji prikazati.

298. Prema ocjeni ovog Vijeća, neosnovani su prigovori odbrana optuženih da se u konkretnom slučaju radi o presuđenoj stvari (*res iudicata*), odnosno da je potrebno primijeniti princip *ne bis in idem*. Prije svega, Vijeće nalazi da ovaj princip obuhvata dva kumulativna uslova: prvo, da je krivični postupak već vođen protiv određenog lica za određeno krivično djelo i drugo, da je donesena pravosnažna sudska odluka u tom krivičnom predmetu. Pritom, odgovor na pitanje da li se radi o istom krivičnom djelu ne zavisi od istovjetnosti naziva tog krivičnog djela, već od istovjetnosti njegovog sadržaja .

299. Vijeće cijeni da je za postojanje presuđene stvari u smislu odredbe člana 283. tačka d) ZKP BiH, odnosno za donošenje presude kojom se optužba odbija iz tog razloga, potrebno je utvrditi identitet (subjektivni i objektivni) između djela koje je obuhvaćeno ranije donesenom pravosnažnom odlukom (meritornom presudom ili rješenjem o obustavljanju postupka) i djela koje je predmet presude kojom se optužba odbija, a čije postojanje Vijeće u konkretnom slučaju nije utvrdilo. Naime, pravosnažnom presudom u broj: od godine optuženi Adil Vojčić i Bekir Mešić su oglašeni krivim da su radnjama opisanim u izreci osuđujućeg dijela presude počinili krivično djelo Nasilničko ponašanje iz člana 204. stav 2. KZ RBiH, te su istovremeno oslobođeni optužbe da su radnjama opisanim u izreci oslobađajućeg dijela presude počinili krivično djelo Teška krađa iz člana 148. stav 2. KZ SRBiH. Iz samog opisa radnji za koje su optuženi ovom presudom oglašeni krivim jasno je da isti nisu oglašeni krivim za radnje koje im se optužnicom Tužilaštva BiH od 19.12.2014. godine stavljaju na teret, niti su iste radnje obuhvaćene optužnicom ubroj:

..... od godine⁸³, po kojoj je donesena presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću.

300. Stoga, imajući u vidu različitost navedenih radnji, odnosno različitost zaštitnih objekata navedenih djela, te da radnje silovanja oštećene na poljani Ceravci konstituišu samostalno krivično djelo, odnosno da se radi o samostalnoj i autonomnoj kriminalnoj količini, za koju optuženima Adilu Vojiću i Bekiru Mešiću nije suđeno u krivičnom postupku pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, niti su iste radnje obuhvaćene optužnicom broj: od godine, Vijeće je našlo da se u konkretnom slučaju ne radi o presuđenoj stvari.

301. Prilikom donošenja ovakve odluke po prigovoru presuđene stvari, Vijeće je imalo u vidu i dokaz odbrane O-1-11/0-2-10- Dopis Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-141-1/94 od 04.05.1994. godine, u sklopu kojeg je krivična prijava broj: 141-KU-44/94 od 04.05.1994. godine, a na koji su se dokaz odbrane optuženih pozivale u završnoj riječi, iznoseći zaključak da oštećena nije silovana, jer je u prilogu navedene krivične prijave akta, između ostalog, i potvrda ginekologa o izvršenom pregledu oštećene. Iz sadržaja iste krivične prijave, kako to ovo Vijeće nalazi, proizilazi da je ista od strane 5. korpusa bataljona vojne policije ARBiH podnesena protiv Bekira Mešića, Ibrahima Hamzića, Adila Vojića, Jasmina Dedića i Dževada Hrnjica za počinjena krivična djela: iz člana 151. stav 1. KZ-a RBiH (teški slučaj razbojničke krađe i razbojništva), iz člana 204. stav 2. KZ RBiH (nasilničko ponašanje) i iz člana 217. stav 2. KZ SFRJ preuzetog kao zakon RBiH i u vezi sa članom 226. stav 1. istog zakona (samovoljno udaljenje i bjekstvo iz OS), te je ista prijava dostavljena Sektoru za pravne poslove 5. korpusa, kako bi se prosljedila Okružnom vojnom tužilaštvu Bihać, te je iz činjeničnog opisa radnji koje su istom prijavom optuženima i drugim licima stavljene na teret vidljivo da istom nisu obuhvaćene radnje silovanja oštećene na poljani Ceravci, za koje se optuženi terete optužnicom Tužilaštva. Iako je tačno da je u istoj prijavi naznačeno da se u prilogu iste, između ostalog, dostavljaju potvrda kirurške službe RMC Bihać o povredama oštećene, te potvrda ginekologa o izvršenom pregledu oštećene, te ostaci njene spavaćice (koji dokazi nisu uloženi u ovom krivičnom postupku), Vijeće nalazi, suprotno prigovoru

⁸³ Dio dokaza T-29

odbrane, da ta činjenica ne govori da se radi o presuđenoj stvari, imajući u vidu i različitost radnji za koje su se optuženi teretili u postupku koji je uslijedio pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, kao i radnji za koje se terete u ovom postupku, odnosno nepostojanje objektivnog identiteta radnji između djela koje je obuhvaćeno ranije donesenom pravosnažnom odlukom Okružnog vojnog suda u Bihaću i djela koje je predmet ove presude, ali i činjenicu da je odluka o krivici optuženih u ovom krivičnom postupku donesena isključivo na osnovu dokaza izvedenih u toku ovog krivičnog postupka.

302. Neosnovanim za donošenje drugačije odluke u pogledu prigovora presuđene stvari, Vijeće je našlo i prigovore odbrana optuženih, kojima je isticano da je predmet postupka pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću bilo i utvrđivanje povreda koje je oštećena zadobila u inkriminisanom periodu, te ukazivanje na nalaz i mišljenje dr. Miroslava Rakočevića, izveden u tom krivičnom postupku. U tom smislu, Vijeće na prvom mjestu primjećuje da u ovom krivičnom postupku nije ni uložena nalaz i mišljenje dr. Miroslava Rakočevića, koji je, kako to proizilazi iz sadržaja zapisnika o glavnom pretresu pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću od 08.06.1994. godine⁸⁴, izveden kao dokaz u tom postupku. Međutim, po prirodi stvari, imajući u vidu pravila i načela krivičnog postupka, Vijeće zaključuje da je nalaz i mišljenje ovog vještaka sastavljen u cilju dokazivanja odlučnih činjenica u predmetu vođenom pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, a čiji predmet, u skladu sa optužnicom Okružnog vojnog tužilaštva Bihać, nije ni bilo silovanje oštećene na poljani Ceravci, pa samim tim predmet vještačenja nije ni moglo biti utvrđivanje silovanja oštećene, s obzirom da su se optuženi u tom postupku teretili za druge krivičnopravne radnje.

303. Prema ocjeni ovog Vijeća, neosnovani su i prigovori odbrane prvooptuženog izneseni u završnoj riječi, a prema kojima je učinjena povreda načela *ne bis in idem*, jer se navodno optuženi Bekir Mešić optužnicom Tužilaštva tereti za iste radnje za koje je već oglašen krivim presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću (prisiljavanje Bore Borčića i oštećene na intimni odnos, kao i zadavanje udaraca rukama i nogama Bori Borčiću). Naime, pažljivom analizom presude Okružnog vojnog suda u Bihaću od

⁸⁴ Dio dokaza T-29

08.06.1994. godine i optužnice Tužilaštva od 19.12.2014. godine, u odnosu na ove navode odbrane, vidljivo je da se optuženi Bekir Mešić optužnicom Tužilaštva nije ni teretio za prisiljavanje oštećene na seksualni odnos sa Borom Borčićem u njenoj kući, već na poljani Ceravci, dakle na drugoj lokaciji od one opisane u presudi Okružnog vojnog suda u Bihaću, pri čemu osim lokacije ne postoji ni vremenski identitet ovih radnji, s obzirom da je utvrđeno da su protivpravne radnje u kući oštećene preduzimate prije silovanja na poljani Ceravci. Pritom, vezano za navod o premlaćivanju svjedoka Bore Borčića, Vijeće nalazi da se optužnicom Tužilaštva Bekir Mešić teretio, između ostalog, i da je nakon preduzetog silovanja oštećene na poljani, tjerao Boru na seksualni odnos sa oštećenom, istovremeno zadajući mu snažan udarac čizmom, a za što nije bio oglašen krivim presudom Okružnog vojnog suda u Bihaću, niti se za to teretio u tom postupku.

304. Vijeće je našlo neprihvatljivom tezu odbrane da se djelo nije desilo, imajući u vidu da oštećena navodno nije preduzimala radnje nakon pravosnažnosti presude Okružnog vojnog suda u Bihaću u cilju utvrđivanja odgovornosti optuženih za silovanje. U tom kontekstu, Vijeće načelno cijeni da momenat kada žena izabere da prijavi silovanje ili o tome govori je nevažno za pitanje da li je zločin počinjen, a što se mora posmatrati u kontekstu rata i njegovih posljedica u BiH, ali i u kontekstu ličnih okolnosti na strani oštećene. Međutim, na strani oštećene je evidentno da je uprkos postojanju rata i ranijih zlostavljanja, kao i velike traume koju je preživjela tokom silovanja, ista prijavila počinjeno silovanje i u toku rata (što proizilazi iz njenog iskaza od 02.05.1994. godine⁸⁵), što, između ostalog, govori o konzistentnosti i istinitosti njenog kazivanja.

305. Takođe, Vijeće nalazi da je i sama oštećena na pretresu na ovu okolnost iskreno navela da joj je prilikom suđenja pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću, na njen spomen izvršenog silovanja, rečeno da će se to "kasnije rješavati", te da joj je tek naknadno, na njeno traženje, uručena presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću, iako joj je kao oštećenom licu u tom krivičnom postupku presuda trebala biti dostavljena u trenutku kada je dostavljana i ostalim strankama i braniocima optuženih. Osim toga, oštećena je u iskazu na uvjerljiv način opisala razočarenje koje je osjećala nakon što je

naknadno pribavila pomenutu presudu, koje je po ocjeni ovog Vijeća doprinijelo dubini psihičke trauma oštećene, navodeći: *“Pa šta da ja Vama kažem, ja sam se, jednostavno se osjećala nikako, to mi je još stvorio veću depresiju i ve, veći mi grijev stvorio u meni kad, kad mi nisu dali da progovorim u sudu o čemu treba da kažem. Kad sam hijela da kažem to i kad sam hijela da im kažem zašto to i tražila sam od do, da mi daju iz bolnice mcje, oni mi kažu to će doći, to, to je kod nas i to će biti kod nas, to će posl.je biti suđer.je. Ovo je samo sad, samo eto toliko da, kao prva poziv, to će biti još“.*

306. Pritom i činjenica da je u periodu od vođenja postupka pred Okružnim vojnim sudom u Bihaću oštećenoj, kako to proizilazi iz njenog iskaza, preminuo sin jedinac, govori o tome da je ista preživljavala i druge traume, usljed kojih joj, imajući u vidu razočarenje koje je osjetila u vezi s krivičnim postupkom koji se vodio pred pomenutim sudom, zasigurno nije bio prioritet da se ponovo upušta u dokazivanje krivnji optuženih lica. Pored toga, Vijeće cijeni da i činjenica da je tek nakon proteka mnogo godina od inkriminiranih događaja pokrenut postupak protiv optuženih za radnje silovanja govori o dubini psihičke traume kojoj je svo to vrijeme oštećena bila izložena.

307. Jedna od teza odbrana u pravcu osporavanja kredibiliteta oštećene je bila i ona da je oštećena i ranije navodila da je silovana od strane drugog lica, pa je navodno zaključeno da nije silovana, čime je odbrana nastojala da dovede u pitanje identifikaciju optuženih kao izvršioca ovog krivičnog djela nad oštećenog.

308. Tačno je da je oštećena u iskazu na pretresu navela da su jedne prilike tokom 1993. godine do njene porodične kuće dolazili Irfan Halilović i „Zeke“, koji su „nešto pokušavali“ i da je sa njima „imala problema“, što se odnosi na to da je Irfan Halilović provalio vrata njene kuće i rekao joj da mora štititi, da je ne bi ubio, pri čemu je donio neki paket, za koji je rekao da je eksploziv, te rekao da će joj dići kuću u zrak, nakon čega je preduzeo silovanje nad njom, te je vezao i maltretirao. Da je oštećena u toku rata prijavila silovanje od strane Irfana Halilovića proizilazi i iz dokaza odbrane O-1-2/0-2-1⁸⁶,

⁸⁵ O1-7/O2-6 – Zapisnik o ispitivanju oštećene, Armija oružanih snaga R BiH, 5.Korpus,Bataljon vojne policije broj 07/5-2-64-10/94 od 02.05.1994. godine

⁸⁶ O1-2/O2-1 – Informacija Uprave policije, Sektor kriminalističke policije broj 05 04/03-5-04-3-800/15 od 09.11.2015. godine, s prilogom Dnevni događaji Policijske stanice Bihać za 27.03.1994. godine

u kome stoji da je dana 27.03.1994. godine oštećena prijavila silovanje od strane ovog lica u njenoj porodičnoj kući.

309. S tim u vezi, odbrana drugooptuženog je u završnoj riječi ukazivala i na dokaz O-1-3/0-2-2⁸⁷, zaključujući da iz istog proizilazi da je i u odnosu na događaj vezan za navodno silovanje od strane Irfana Halilovića, zaključeno da oštećena nije silovana, pa da je stoga oštećena „sklona“ prijavljivanju silovanja.

310. U tom kontekstu, Vijeće nalazi da iz sadržaja navedenog dokaza proizilazi da su izvršene provjere u Dnevniku događaja u SJB Bihać i da za dan 27.03.1994. godine stoji da je komšija oštećene prijavio da je u toku noći 26./27.03.1994. godine izvršena provala od strane nepoznatih lica, te da je odmah na teren izašla policija, koja je pronašla izvršioce, pa kada je utvrđeno da se radi o pripadnicima ARBiH obezbjeđeno je lice mjesta, nakon čega je oštećena privedena u RMC radi pružanja ljekarske pomoći, pri čemu je konstatovano da su joj nanijete teške tjelesne povrede, ali da se ne radi o silovanju, o čemu u predmetu postoje ljekarski nalazi. Pritom se dalje u istom aktu navodi da su organi vojne bezbjednosti odmah identifikovali izvršioce- Bekira Mešića, Ibrahima Hamzića, Adila Vojića, Jasmina Dedića i Hrnjica Dževada, te ih nakon prethodnih provjera zadržali i predali uz krivičnu prijavu istražnom sudiji zbog osnovane sumnje da su počinili krivično djelo teški slučaj razbojničke krađe i nasilničko ponašanje.

311. Dakle, iz sadržaja navedenog akta je vidljivo da se isti odnosi na događaj od 27.03.1994. godine, a da se potom u vezi s istim događajem navode optuženi, koji se i ne terete za navedeni događaj, zbog čega navedeni akt ostaje nerazumljiv i neprecizan. Činjenica da se u ovom aktu navodi da je pregledom zaključeno da se ne radi o silovanju ne govori o tome da oštećena nije bila silovana, posebno što se ne radi o nalazu i mišljenju ljekara specijaliste, nego o interpretaciji sadržanoj u dopisu koji je Centar službi bezbjednosti Bihać uputilo Skupštini okruga, dakle aktu neobavezujućeg karaktera.

312. Pritom, Vijeće cijeni da sadržina naprijed navedenih dokaza odbrane ne dovodi u pitanje ispunjenost odlučnih činjenica u konkretnom predmetu, imajući u vidu da je

⁸⁷ O1-3/O2-2 – Dopis MUP R BiH, CSB Bihać broj 14-716/94 od 22.05.1994. godine, upućen Skupštini okruga, Kabinet predsjednika

svjedokinja-oštećena u cijelom toku postupka saglasno opisivala način izvršenja silovanja, koje su nad njom na poljani Ceravci izvršili optuženi i treće lice, te je cijeli period od prijave događaja označivala optužene kao izvršioca tog djela silovanja na poljani, a koje je djelo izvršeno na način opisan u izreci presude. Osim toga, eventualno ranije izvršeno silovanje ni u najmanjoj mjeri nije slično sa silovanjem, koje je predmet ovog krivičnog postupka, imajući u vidu pritom i vremensku nepodudarnost navedenih događaja.

313. Konačno, Vijeće nalazi da činjenica da li je oštećena eventualno silovana od strane drugog lica ne utiče na ispunjenost odlučnih činjenica u ovom predmetu, odnosno činjenicu da oštećena saglasno cijeli period od prijave inkriminisanog događaja tvrdi da su upravo optuženi osobe koje su je silovale inkriminisane prilike na poljani Ceravci, odnosno na jasan i precizan način identifikuje optužene, te treće lice kao počinioca tog djela, na način opisan u izreci presude, pri čemu eventualno drugo silovanje počinjeno od strane drugog lica prema oštećenoj nije predmet ovog postupka.

314. Pritom, Vijeće primjećuje da je odbrana prvooptuženog u završnoj riječi osporavala i istinitost kazivanja oštećene, navodeći da je oštećena u iskazu Udruženju „Žena-žrtva rata“ od 09.04.2007. godine u bitnim činjenicama promijenila svoj iskaz koji je dala neposredno nakon događaja 1994. godine, koji iskaz, kako to ovo Vijeće nalazi, u toku ovog glavnog pretresa nije uložen kako ni u dokazni materijal optužbe, tako ni u dokazni materijal odbrana optuženih, zbog čega Vijeće nije ni u mogućnosti razmotriti navedeni prigovor. Međutim, i pored toga, Vijeće smatra neophodnim konstatovati da izjave koje su oštećena lica eventualno davala određenim udruženjima ne predstavljaju zapisnike o saslušanju svjedoka sa poukama koje propisuje ZKP BiH, već se radi o izjavama datim nevladinim organizacijama, koje kao takve i nemaju posebnu dokaznu vrijednost.

315. Na kraju, vezano za prigovore odbrane drugooptuženog, kojima je isticano da je oštećena prilikom uzimanja anamneze dr. Fehimu Rošiću na drugačiji način navela okolnosti pod kojima se inkriminisani događaj desio, Vijeće nalazi da iako je u dokazni materijal optužbe uložen kao dokaz T-4- Psihološki nalaz na ime oštećene od 24.08.2006. godine, isti nalaz nije razmatralo prilikom donošenja odluke, s obzirom da isti specijalista u svojstvu vještaka nije saslušan na glavnom pretresu. Osim toga,

Vijeće cijeni da davanje anamnestičkih podataka, te način na koji su isti interpretirani u nekom nalazu, ne predstavlja radnju dokazivanja - saslušanje svjedoka, kojoj prethodi davanje pouka koje propisuje ZKP BiH.

VII. ZAKLJUČAK

316. Vijeće je svestranom ocjenom svih provedenih dokaza utvrdilo da su se u radnjama optuženih stekla sva bitna obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

317. Vijeće je zaključilo, da su optuženi, počinili krivično djelo za koje su oglašeni krivim, postupajući sa direktnim umišljajem, svjesno i voljno, sa spoznajom o karakteru preduzetih radnji, odnosno da su optuženi preduzetim radnjama povrijedili tjelesni integritet oštećene i njeno lično dostojanstvo, kao i da su kod nje preduzete radnje izazvale teške tjelesne i duševne bolove, pri čemu su isti optuženi bili svjesni da je oštećena civilno lice, čime su prekršili obavezno propisani minimum zaštite ovih lica, a koje kršenje je počinjeno u vrijeme oružanog sukoba i sa istim je u uzročnoj vezi (*actus reus*), na koji način su postupali suprotno pravilima međunarodnog humanitarnog prava kršeći odredbe članova 3. stav 1. tačke a) i c) (povreda tjelesnog integriteta i ličnog dostojanstva oštećene) i 27. stav 2. Ženevske konvencije o zaštiti građanskih lica za vrijeme rata od 12.08.1949. godine.

318. Ocjenom izvedenih dokaza u toku postupka, Vijeće nalazi da su u konkretnom slučaju optuženi Adil Vojić i Bekir Mešić postupali kao saizvršioc, u smislu odredbe člana 22. KZ SFRJ, na način da su učestvovanjem u radnji izvršenja silovanja nad oštećenom na poljani Ceravci zajednički učinili predmetno krivično djelo, na način da su oštećenu, zajedno sa trećim licem, prinudili na seksualni odnos, prethodno je odvajajući od svjedoka Boro Borčića, pri čemu su te prilike optuženi bili naoružani i uniformisani, te je optuženi Adil Vojić držao nož nad glavom oštećene (na koji način je koristio prijetnju silom), pa su nakon toga preduzimali radnje prinude na seksualni odnos- odnosno penetraciju žrtve polnim organom, na način da su se „redali“ nad njom, kao i da je optuženi Bekir Mešić, nakon izvršene radnje silovanja prisiljavao i svjedoka Boru Borčića na seksualni odnos sa oštećenom, a koja je oštećena ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, na šta se optuženi nisu obazirali, kao ni na činjenicu da je oštećena u

takvom stanju gubila svijest i iskusila značajne bolove i strah.

319. Dakle, Vijeće je u konkretnom slučaju, svestranom ocjenom izvedenih dokaza, utvrdilo postojanje voljne komponente- *mens rea*, koja se ogleda u svijesti optuženih da svojim radnjama počine konkretno krivično djelo, a imajući u vidu sve okolnosti pod kojima su izvršene protivpravne radnje prema oštećenoj na poljani Ceravci i to naročito brutalnost i intenzitet zlostavljanja, kao i drugih okolnosti. Pritom, ocjenom izvedenih dokaza, kao i okolnosti pod kojima je izvršeno djelo, Vijeće zaključuje da žrtva nije slobodno i dobrovoljno pristala na spolni odnos, odnosno da je dovedena u bespomoćno stanje, te da su optuženi imali namjeru da imaju spolni odnos sa žrtvom i da su ga imali uz punu svijest da žrtva nije pristala na isti slobodno i dobrovoljno.

320. Dakle, Vijeće nalazi da su optuženi posjedovali *mens rea i actus reus*, koji su potrebni za utvrđivanje krivične odgovornosti počinitelaca seksualnog nasilja, a kako je to izloženo u naprijed izloženim standardima.

321. U ovom kontekstu, Vijeće naglašava da je u odnosu na optužni akt, načinilo neke manje izmjene, oslobodivši činjenični supstrat nebitnih detalja i prilagodivši isti rezultatima dokaznog postupka, pri čemu je vodilo računa o objektivnom identitetu djela. Prema ocjeni Vijeća, u konkretnom slučaju se radi o izmjeni činjenica koje ne mijenjaju identitet djela, te izmjena ovih okolnosti ne predstavlja prekoračenje optužbe, već samo tačnije određivanje krivičnog djela za koje se sudi, odnosno činjenični opis djela predmetnog krivičnog djela je učinjen preciznijim, a pri čemu se ne radi o izmjeni odlučnih činjenica, niti izmjeni kojom su optuženi dovedeni u nepovoljniji položaj.

322. Vijeće je prilikom donošenja presude cijenilo i druge dokaze provedene na glavnom pretresu, međutim, isti nisu posebno obrazlagani, jer nisu na odlučujući način utjecali na konačno utvrđeno činjenično stanje i zaključke do kojih je Vijeće došlo na temelju dokaza, čiju detaljnu ocjenu je dalo u presudi.

VIII. ODLUKA O KAZNI

323. Vijeće je prilikom odmjeravanja kazne optuženima, polazeći od opće svrhe kažnjavanja propisane članom 33.⁸⁸ KZ SFRJ i slijedeći pravila za odmjeravanje kazne predviđena članom 41.⁸⁹ KZ SFRJ, pritom imajući u vidu zakonski okvir kazne propisane za ovo krivično djelo, cijenilo i uzelo u obzir sve relevantne okolnosti i optuženima izreklo kaznu zatvora u trajanju od po 7 (sedam) godina.

324. Tako je Vijeće pri odlučivanju naročito cijenilo težinu krivičnog djela, odnosno jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra i stepen krivične odgovornosti optuženih. Težina krivičnog djela za koje se optuženi terete uvijek je određivana na osnovu djelovanja na žrtvu ili na lica povezana sa krivičnim djelom i najbližu rodbinu. Težina se utvrđuje *in personam*, a ne u smislu univerzalnih posljedica.

325. Vijeće smatra da su posljedice djela teške, budući da se radi o djelu koje je u samom momentu izvršenja po žrtvu ponižavajuće, a ostavlja na žrtvu traumu za cijeli život.

326. U odnosu na stepen krivične odgovornosti, Vijeće je utvrdilo da su optuženi postupali sa direktnim umišljajem, odnosno da su bili svjesni da svojim postupanjem čine krivično djelo i da su htjeli njegovo izvršenje.

327. Takođe, Vijeće je pri odlučivanju cijenilo pobude iz kojih je djelo učinjeno, kao i okolnosti pod kojim je djelo učinjeno. U tom smislu, Vijeće je našlo da su optuženi poduzimajući protivpradne radnje prema oštećenoj iskoristili njenu nemoć u ovoj situaciji, odnosno činjenicu da je ista bila pripadnik "druge strane" u ratu, da su je potom odveli od članova njene porodice, te da oštećena sve vrijeme nije znala za sudbinu svog sina, te da je strahovala za vlastiti život i sigurnost svog sina sa kojim je živjela u to vrijeme. Osim toga, Vijeće je cijenilo i okolnosti pod kojima je djelo učinjeno, na način da su se isti optuženi nakon što su prethodno preduzeli radnje nasilničkog ponašanja, te protivpravno odveli oštećenu iz njene kuće, „redali“ nad njom, kao i da je

⁸⁸ Član 33. KZ SFRJ (svrha kažnjavanja)

optuženi Bekir Mešić, nakon izvršene radnje silovanja tjerao i Boru Borčića na seksualni odnos sa oštećenom, a koja je oštećena ležala u lokvi vode bez odjeće na donjem dijelu tijela, čime je oštećena dovedena u ponižavajući položaj .

328. Takođe, Vijeće je pri odlučivanju o visini kazne imalo u vidu i raniji život optuženih, njihove lične prilike, te držanje poslije učinjenog krivičnog djela. Od olakšavajućih okolnosti na strani optuženih Vijeće je cijenilo njihovu porodičnost, koja se ogleda u tome da je optuženi Adil Vojić oženjen i otac jednog djeteta, dok je optuženi Bekir Mešić oženjen i otac dvoje djece, od kojih je jedno maloljetno.

329. S druge strane, od otežavajućih okolnosti cijenjena je ranija osuđivanost optuženih, bezobzirnost i upornost optuženih u izvršenju inkriminacije za koje su oglašeni krivim, na koji način su iskoristili nemoć oštećene, te na vrlo brutalan način ugrozili njen tjelesni integritet, pritome ispoljavajući dominaciju nad oštećenom.

330. Osim toga, Vijeće je pri odlučivanju imalo u vidu i dugotrajne posljedice izvršenog krivičnog djela, a što proizilazi iz iskaza oštećene, kao i drugih saslušanih svjedoka, te i iz iskaza vještaka Omera Ćemalovića, koji je u iskazu na pretresu utvrdio da je oštećena

331. Dakle, Vijeće je na osnovu svih provedenih dokaza došlo do nesumnjivog zaključka da su optuženi umišljajno ostvarili sva bitna obilježja djela za koje su oglašeni krivim, te nalazi da je izrečena kazna zatvora u trajanju od po 7 (sedam) godina srazmjerna težini počinjenog djela i nastupjelim posljedicama, te da će se istom ostvariti svrha kažnjavanja, kao i da je njena visina u srazmjeri sa naprijed navedenim okolnostima na strani optuženih.

⁸⁹ Član 41. KZ SFRJ (opšta pravila odmjeravanja kazne)

IX. ODLUKA O IMOVINSKOPRAVNOM ZAHTJEVU

332. Imajući u vidu da su optuženi oglašeni krivim da su radnjama bliže opisanim u izreci presude počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ, to su se stekli uslovi da se uz ispunjavanje drugih uslova odluči i o postavljenom imovinsko- pravnom zahtjevu oštećene- svjedokinje "D-1".

333. Naime, oštećena "D-1" je, kao ovlaštena osoba, u toku ovog krivičnog postupka postavila imovinskopravni zahtjev (koji je precizirala putem punomoćnika), te su u toku postupka izneseni dokazi optužbe na kojima se temelji djelimična osnovanost takvog zahtjeva, čime je ispunjen pozitivni zakonski uslov za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu. Nadalje, Vijeće je našlo opravdanim raspraviti takav zahtjev, nalazeći da se istim ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak, a što predstavlja negativni uslov iz odredbe člana 193. stav 1. ZKP BiH. Osim toga, upućivanje na parnicu radi rješavanja imovinskopravnog zahtjeva je tek u slučaju, shodno odredbi člana 198. stav 2. ZKP BiH, ukoliko podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za djelimično presuđenje, što u konkretnom predmetu nije bio slučaj.

334. U konkretnom slučaju oštećena je prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom postavila imovinskopravni zahtjev, koji je putem punomoćnika precizirala na pretresu održanom dana 17.02.2016. godine, kao i u pismenom podnesku dostavljenom tim povodom.

335. S tim u vezi, u preciziranom imovinskopravnom zahtjevu od 17.02.2016. godine oštećena je putem punomoćnika potraživala na ime naknade nematerijalne štete prouzrokovane krivičnim djelom iznos od 56.000,00 KM (kumulativni iznos jedinstvene nematerijalne štete), koji obuhvata sljedeće vidove štete: na ime pretrpljenog straha, fizičkih i duševnih bolove zbog povrede slobode, dostojanstva, morala i prava ličnosti iznos od 20.000,00 KM, te na ime duševnih bolova zbog umanjenja opće životne sposobnosti iznos od 42.000,00 KM, pri čemu je u istom imovinskopravnom zahtjevu navedeno da se isti temelji na nalazu i mišljenju prim.dr. Omera Ćemalovića.

336. Po ocjeni ovog Vijeća, neosnovani su prigovori branioca prvooptuženog u pogledu

načina na koji je punomoćnica oštećene podnosila zahtjev za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva, a kojima je prigovorima akcentirano da punomoćnica polazi od pretpostavke da je optuženi počinio predmetno krivično djelo. Naime, iz sadržaja odredbe člana 195. stav 3. ZKP BiH, proizilazi da ovlaštena osoba na podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva ima dužnost da tačno i precizno iznese svoj zahtjev, što je u konkretnom slučaju ovlaštena osoba i učinila, kao i što Sud ima obavezu da tu osobu u toku postupka obavijesti o pravu na podnošenje zahtjeva.

337. Pritom, Vijeće naglašava da je optuženima, u skladu sa odredbom člana 197. stav 2. ZKP BiH, omogućeno da se izjasne o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštenog lica (oštećene) za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva. Naime, optuženima i njihovim braniocima je prethodno tokom postupka (dana 03.02.2016. godine) dostavljen nalaz i mišljenje prim. dr. Omera Ćemalovića, pri čemu je na ročištu održanom dana 17.02.2016. godine optuženima i njihovim braniocima omogućeno da unakrsno ispituju ovog vještaka, te daju komentare na nalaz i mišljenje, koju mogućnost su branioci optuženih i iskoristili.

338. Pored toga, imajući u vidu da je oštećena putem punomoćnika podnijela precizirani imovinskopravni zahtjev na ročištu održanom dana 17.02.2016. godine, optuženima i njihovim braniocima je omogućen dodatni rok kako bi se mogli izjasniti o činjenicama vezanim za prijedlog oštećene za ostvarenje imovinskopravnog zahtjeva, pa su tako isti i na ročištu održanom dana 17.02.2016. godine, kao i na ročištu održanom nakon proteka roka od dvije sedmice dana 02.03.2016. godine iskoristili navedenu mogućnost.

339. Pri odlučivanju o osnovanosti imovinskopravnog zahtjeva, Vijeće je prevashodno imalo u vidu nalaz i mišljenje vještaka dr. Omera Ćemalovića, koji je isti sačinio nakon izvršenog uvida u medicinsku dokumentaciju oštećene, te izvršenog pregleda nad oštećenom, pri čemu je Vijeće imalo i navode koje je vještak iznio neposredno na glavnom pretresu, kojom prilikom je i unakrsno ispitan od strane

branilaca optuženih, kao i navode iz iskaza oštećene na ovu okolnost, te određenu medicinsku dokumentaciju uloženu u spis ovog krivičnog predmeta⁹⁰.

340. U pismenom nalazu i mišljenju vještaka prim. dr. Omera Ćemalovića⁹¹, je prije svega naznačeno da je isti sačinjen po naredbi tužioca Tužilaštva BiH od 31.12.2015. godine na okolnost uticaja i posljedica po ličnost oštećene, njeno psihofizičko zdravlje, mogućnost reprodukovanja inkriminiranih događaja, njenu seksualnost, te duševno stanje-opću životnu funkcionalnost, kao i okolnost da li je oštećena usljed navedenog događaja pretrpjela duševnu bol, te ukoliko jeste, koji stepen duševne boli, da li je došlo do unakaženosti, naruženosti, psihičke i fizičke boli kod oštećene, odnosno umanjenja opće životne sposobnosti usljed inkriminisanog događaja, te ukoliko jeste u kojem obimu. S tim u vezi, u nalazu je taksativno navedena popratna dokumentacija koja je dostavljena uz naredbu, kao i medicinska dokumentacija koju je oštećena prezentovala vještaku prilikom izvršenog intervjua, pa su dalje izneseni anamnestički podaci oštećene i aktuelno stanje, kao i klinički utisak vještaka.

341. Na osnovu svega naprijed navedenog, u nalazu je izveden zaključak da je oštećena preživjela, koje je kod iste dovelo do, a na tim osnovama kasnije i do, sa simptomima, zbog čega je oštećena u tri navrata liječena Kantonalne bolnice Bihać, te je pod stalnom kontrolom već 10 godina. Nadalje, u nalazu je navedeno da je u toku pregleda ustanovljeno postojanje navedenih poremećaja na strani oštećene, sa svim kardinalnim simptomima koji se navode za postavljanje tih dijagnoza prema Međunarodnoj klasifikaciji bolesti MKB10.

342. Pored toga, u nalazu je navedeno da je u vrijeme inkriminisanog događaja oštećena trpila niz neugodnih osjećanja, kao što je strah, beznađe, bespomoćnost, nelagodu, fizičku bol, zaprepaštenost, ojađenost, posramljenost i poniženost, zbog čega je trpila duševnu bol i patnju tokom cijelog perioda tog događaja, a i kasnije, te je pretrpila i fizičku bol. Usljed navedenog događaja je, kako vještak zaključuje u nalazu,

⁹⁰ Dio dokaza T-4- Otpusno pismo na ime oštećene od 29.05.2006. godine, Otpusno pismo na ime oštećene od 05.03.2007. godine i Nalaz neuropsihijatra od 23.08.2006. godine

⁹¹ T-38 – Sudsko psihijatrijski Nalaz i mišljenje, prim. Dr Omer Ćemalović od 29.01.2016. godine

sada prisutno, što se manifestuje u svakodnevnom životu oštećene, odnosno u njenim emocionalnim, socijalnim, društvenim i vitalnim relacijama, kao i u gotovo svakodnevno izraženim duševnim patnjama uglavnom stepena izraženosti.

343. Prilikom neposrednog saslušanja pred ovim Sudom, vještak prim.dr. Omer Ćemalović je ostao pri ranije dostavljenom nalazu i mišljenju, te je dodatno pojasnio navode iz istog.

344. Tako je na pitanje branioca prvooptuženog vještak odgovorio da su u praksi vrlo česte situacije da se osobe nakon proteka mnogo godina od inkriminiranih događaja javljaju u zdravstvene ustanove, pri čemu je vještak naveo određene situacije u njegovoj praksi, te naveo da postoji mnogo pokretača koji osobu mogu natjerati da potraži profesionalnu medicinsku pomoć. Na pitanje da li je oštećena izuzev inkriminiranog događaja pretrpjela i neke druge događaje, koji bi mogli dovesti do njenog narušenog stanja, vještak je naveo da je oštećena iskusila pored navedenog i tragično iskustvo, koje se ogleda u bolesti njenog sina i njegovoj smrti, ali da se u nalazu imala u vidu trauma koja je vezana za inkriminirani događaj, te je procenat umanjenja opće životne sposobnosti isključivo vezan za taj dio. Pritom je vještak prilikom neposrednog saslušanja iznio zaključak da je oštećena „.....“, te da mu je predočena vrlo opsežna medicinska dokumentacija, u okviru koje su obavljena i psihološka testiranja, koja ukazuju na pretrpljeni traumatski događaj, te se kod oštećene manifestira karakterističnih za taj vid događaja. Pritom je vještak naveo da mu oštećena prilikom pregleda nije navela da je ranije prijavila i drugo silovanje od strane drugog lica.

345. Odgovarajući na pitanje predsjednika vijeća u pogledu intenziteta pretrpljenih fizičkih i duševnih bolova, kao i perioda u kojima je oštećena trpila navedene bolove, vještak se nije mogao precizno izjasniti, navodeći da se radi o dugom vremenskom periodu, te da oštećena i danas trpi duševne bolove i patnju usljed inkriminiranih događaja, da je „.....“, kao i da bez obzira što je dugogodišnji vještak nema orijentacionih pokazatelja da bi mogao tačno procijeniti intenzitet pretrpljenih bolova i njihovu dužinu, pritom iznoseći zaključak da su ti bolovi Pored toga, vještak je na pretresu iznio da je sam inkriminirani događaj kod oštećene doveo do razvoja

..... poremećaja, a koji poremećaj sa svojim simptomima je na strani oštećene proizveo

346. Prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka, kao i njegov usmeni iskaz (koji je potom uslijedio na glavnom pretresu) kao istinit, pouzdan, zasnovan na pravilima struke i nauke, imajući u vidu da se radi o dugogodišnjem sudskom vještaku, a pri čemu se isti nalazi i zaključci temelje na prezentiranoj medicinskoj dokumentaciji oštećene, kao i rezultatima izvršenog pregleda i razgovora sa oštećenom, Vijeće je zaključilo da je kod oštećene, usljed učinjenja ovog krivičnog djela, došlo do razvoja, a na tim osnovama kasnije i sa masivno izraženim

347. Međutim, iako je Vijeće u većem dijelu prihvatilo nalaz i mišljenje vještaka kao istinit, pouzdan, zasnovan na pravilima struke i nauke, Vijeće je našlo da isti u određenom dijelu nije precizan, odnosno da ne pruža pouzdan osnov za odlučivanje o pretrpljenom strahu, fizičkim bolovima i duševnim bolovima zbog povrede slobode i prava ličnosti koje je oštećena pretrpjela usljed navedenog događaja, a koje je oštećena potraživala u preciziranom imovinskopravnom zahtjevu.

348. Iako Vijeće nalazi nespornim da je oštećena usljed navedenog događaja pretrpjela strah, fizičke bolove, odnosno duševne bolove zbog povrede slobode i prava ličnosti, što ista i utvrđuje u svom iskazu, odnosno da je usljed radnji optuženih i trećeg lica dovedena u stanje potčinjenosti i prinuđena na kažnjivu obljubu, Vijeće nalazi da vještak u pismenom nalazu i mišljenju nije precizirao, kao ni na poseban upit Suda, trajanje straha, niti ovih bolova, te njihov intenzitet, a što je potrebno u skladu sa odredbama ZOO (kao *lex specialis* zakona u ovom kontekstu), te Orijentacionim kriterijima zauzetim na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda FBiH od 20.06.2006. godine (Kriterijima) u cilju donošenja pravilne i pravične odluke po ovom osnovu, a što Vijeće nije moglo utvrđivati po slobodnoj ocjeni.

349. Naime, Vijeće smatra neophodnim naglasiti da je pri odlučivanju vodilo računa da novčana (materijalna) satisfakcija postoji kad je povreda prava ličnosti (povreda časti, ugleda, slobode, naruženost, smanjenje životne aktivnosti i sl.) uzrokovala fizičke i duševne bolove, kao i strah, a Sud ocijeni prema okolnostima slučaja da **jačina bolova i straha** (što u konkretnom slučaju nije utvrđeno nalazom vještaka) to opravdavaju, te

dosudi oštećeniku pravičnu novčanu naknadu. Karakteristika je novčane satisfakcije da se ona može dosuditi samo ako su fizički i duševni bolovi i strah u uzročnoj vezi s povredom prava ličnosti, što znači da se u tom slučaju radi o kumuliranoj satisfakciji⁹².

350. Dakle, Vijeće nalazi da oštećena u osnovi ima pravo na naknadu nematerijalne štete zbog pretrpljenih duševnih bolova zbog povrede slobode ili prava ličnosti iz člana 202. ZOO, koja naknada se dosuđuje u jedinstvenom iznosu, a sa ovom naknadom može se kumulirati još jedino naknada na ime duševnih bolova zbog smanjenja životne sposobnosti.

351. Pritom, Vijeće naglašava da je u odnosu na primjenu Kriterija, imalo u vidu da se isti primjenjuju na sve parnične postupke za naknadu nematerijalne štete (kakav je postupak po prirodi adhezijski postupak, po prijedlogu za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva), koji kriteriji (*inter alia*) preciziraju: iznose za utvrđivanje visine naknade za pretrpljene fizičke bolove- po danima, pravičnu novčanu naknadu za pretrpljeni strah, iznose za utvrđivanje visine naknade zbog smanjenja životne aktivnosti.

352. Stoga, imajući u vidu naprijed navedene standarde, kao i nedostatke nalaza i mišljenja u pogledu preciziranja trajanja i intenziteta pretrpljenog straha, fizičkih i duševnih bolova koji su u u uzročnoj vezi sa povredom prava ličnosti, te nepostojanje drugih izvedenih dokaza u tom pogledu, Vijeće nije moglo na precizan, niti na pouzdan način utvrditi iznos pravične novčane naknade po ovom osnovu, zbog čega nije usvojilo precizirani imovinskopravni zahtjev oštećene po tom osnovu, odnosno u tom dijelu imovinskopravnog zahtjeva je oštećenu uputio na parnični postupak.

353. Nasuprot tome, vještak je precizno utvrdio u kom stepenu je umanjena opća životna sposobnost oštećene, koje utvrđenje je Vijeće našlo istinitim i pouzdanim, s obzirom da se to, kako vještak pravilno zaključuje, umanjenje iste životne sposobnosti manifestuje u svakodnevnom životu oštećene i njenim odnosima, odnosno oštećena je, kako je i sam vještak zaključio „.....“, zbog čega je Vijeće i zaključilo da je kod oštećene usljed inkriminisanog događaja, odnosno usljed krivičnog djela učinjenog od

⁹² Vilim Gorenc, Zakon o obveznim odnosima s komentarom, 1998., str. 287

strane optuženih i trećeg lica, opća životna sposobnost....., odnosno da podaci prikupljeni u toku ovog postupka ovom Vijeću pružaju pouzdan osnov za odlučivanje po ovom osnovu.

354. Takođe, nalazeći da iz provedenih dokaza proizilazi da je u izvršenju silovanja nad oštećenom na lokalitetu livade Ceravci osim optuženih učestvovalo i treće lice, koje nije obuhvaćeno predmetnom optužnicom, Vijeće je našlo da optuženi u ovom postupku imaju, u skladu sa odredbom člana 206. stav 1. ZOO, solidarno snositi 2/3 od ukupnog iznosa potraživane nematerijalne štete od 42.000,00 KM na ime duševnih bolova oštećene zbog smanjenja životne aktivnosti, kako je to naznačeno u preciziranom imovinskopravnom zahtjevu oštećene, odnosno optuženi su ovom presudom obavezani da oštećenoj isplate solidarno iznos od 28.000,00 KM u roku od 90 (devedeset) dana od dana pravosnažnosti ove presude.

355. Vijeće u ovom kontekstu konstatuje da zbir pojedinačnih vidova štete u preciziranom imovinskopravnom zahtjevu iznosi 62.000,00 KM (20.000,00 KM na ime pretrpljenog straha, fizičkih i duševnih bolova zbog povrede slobode, dostojanstva, morala i prava ličnosti + 42.000,00 KM na ime duševnih bolova zbog umanjjenja opće životne sposobnosti), a ne 56.000,00 KM, kako je to navedeno u samom zahtjevu, ali istovremeno nalazi da je pri odlučivanju, s obzirom da je našlo osnovanim samo potraživanje na ime duševnih bolova zbog umanjjenja opće životne sposobnosti, bilo ograničeno visinom postavljenog preciziranog imovinskopavnog zahtjeva oštećene u tom pogledu.

356. Prema ocjeni ovog Vijeća, neosnovani za donošenje drugačije odluke su istaknuti prigovori odbrane prvooptuženog na navedeni nalaz i mišljenje, kojima je prigovorima apostrofirano da vještak nije mogao utvrditi doprinos i stepen uzročno-posljedične veze između radnji koje se optuženima stavljaju na teret i utvrđenih psihičkih poremećaja, kao i stepen umanjjenja opće životne sposobnosti na strani oštećene.

357. Naime, iako je tačno da je oštećena prije inkriminisanog događaja doživjela i druge traumatične događaje, koji se odnose na zlostavljanje od strane Irfana Halilovića, što je ista opisala u svom iskazu, kao i zlostavljanje od strane drugih saizvršioaca koji su sa optuženima pravosnažno osuđeni presudomu broj: od

..... godine, Vijeće nalazi istinitim i pouzdanim tvrdnje vještaka da je oštećena upravo usljed navedenog događaja kao osoba „.....“. Činjenica da oštećena nije vještaku prilikom pregleda spominjala druge događaje koji su joj se prije silovanja za koje se optuženi terete događali, kako to ovo Vijeće nalazi, upravo govori o dubini njene psihičke traume usljed navedenog događaja, odnosno činjenici da su drugi događaji u njenoj svijesti u određenoj mjeri „bagatelisani“.

358. Osim toga, iz iskaza oštećene Vijeće je moglo izvesti zaključak o umanjenju njene opće životne sposobnosti usljed inkriminisanog događaja, odnosno kako se na nju odrazio ovaj traumatski događaj. Tako je oštećena u iskazu na pretresu ustvrdila da se liječi upravo kao posljedicu navedenog događaja, te da je u inkriminisano vrijeme „uzimala na svoju ruku“ određene lijekove, pa je od 1996. godine konstatno pod određenim terapijama i ima uspostavljenu dijagnozu. Pritom, i iz okolnosti samog inkriminisanog događaja (činjenici da je oštećena bila odvedena na lokaciju van njene kuće od strane naoružanih i uniformisanih lica, da je odvojena od sina, da nije mogla ni anticipirati pružanje zaštite, da je nad njom potom preduzeto silovanje od strane više lica na izuzetno brutalan i ponižavajući način), posmatrano u vezi sa nalazom i mišljenjem vještaka, kao i u vezi sa iskazom oštećene, proizilazi zaključak da je inkriminisani događaj na oštećenu imao značajnije posljedice nego drugi događaji koji su joj se prije toga u ratu dešavali.

359. Ovakav zaključak Vijeća dodatno potkrepljuje i činjenica da je oštećena i neposredno nakon inkriminisanog događaja u iskazu od 02.05.1994. godine govorila o izvršenom silovanju, a da pritom isti događaji nisu obuhvaćeni optužnicom Okružnog vojnog tužilaštva Bihać od 26.05.1994. godine, po kojoj je donesena presuda uod godine, te da istoj kao oštećenoj osobi u predmetnom krivičnom postupku nije ni uručena presuda Okružnog vojnog suda u Bihaću, što je, prema ocjeni ovog Vijeća, zasigurno dovelo do produbljenja njene psihičke traume.

360. Neosnovani su i prigovori odbrane drugooptuženog u pogledu postavljenog imovinskopravnog zahtjeva, kojima je prigovorima isticano da je imovinskopravni zahtjev „enormno postavljen“, te da nije vršen uvid u zdravstvene kartone i druge dokumente radi utvrđivanja osnovanosti imovinskopravnog zahtjeva, imajući u

vidu da isti prigovori dalje nisu konkretizovani na bilo koji način, pri čemu je iz samog preciziranog imovinskopravnog zahtjeva vidljivo da je isti usklađen sa Kriterijima. Nadalje, iz samog nalaza i mišljenja vještaka prim. dr. Omera Ćemalovića je vidljivo da je isti baziran na opsežnoj medicinskoj dokumentaciji oštećene koju je ista prezentovala, medicinskoj dokumentaciji dostavljenoj od strane Tužilaštva, kao i na pregledu oštećene, zbog čega se prigovori odbrane drugooptuženog istaknuti u ovom pogledu odbijaju kao neosnovani.

361. Vijeće konstatuje da u toku postupka oštećena nije postavila zahtjev da joj se na dosuđeni iznos nematerijalne štete dosude zakonske zatezne kamate, kao niti zahtjev za naknadu eventualnih troškova nastalih u vezi sa vođenjem postupka za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva, pa stoga u tom dijelu, Vijeće nije ni odlučivalo.

362. Na kraju, Vijeće nalazi da se obeštećenjem žrtve krivičnog djela, kao što je to učinjeno u konkretnom slučaju, uspostavlja princip društvene pravde. Sa sociološkog stanovišta princip obeštećenja žrtve bi trebao imati istu važnost kao i princip kažnjavanja kao vid društvene reakcije na kriminogenu djelatnost. Naime, svrha suđenja ne smije ostati samo na represiji prema počiniocu krivičnog djela, nego mora težiti potpunom uspostavljanju stanja koje je narušeno krivičnim djelom⁹³.

X. ODLUKA O TROŠKOVIMA POSTUPKA

363. Konačno, Vijeće je, primjenom člana 188. stav 4. ZKP BiH, našlo opravdanim osloboditi optužene obaveze naknade troškova ovog krivičnog postupka, imajući u vidu da su ovom presudom isti nepravosnažno osuđeni na višegodišnje kazne zatvora, što znači da će u narednom periodu biti objektivno spriječeni da ostvaruju zaradu, te cijeneći da su u dosadašnjem toku postupka i troškovi zastupanja putem branilaca po službenoj dužnosti, plaćani iz budžetskih sredstava Suda, obvezivanjem optuženih na plaćanje troškova krivičnog postupka bilo dovedeno u pitanje izdržavanje optuženih, kao i izdržavanje članova njihovih porodica.

⁹³ Saglasno stavu izraženom u presudi ovog Suda broj: K-76/08 od 11.09.2009. godine

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

ZAPISNIČAR:

Pravna savjetnica-asistentica

Sanja Salčić-Sabljica

Zoran Božić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude dozvoljena je žalba vijeću Apelacionog odjeljenja Suda BiH u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema pismenog opravka iste.

XI. ANEKS

A. IZVEDENI DOKAZI

1. Saslušani svjedoci Tužilaštva

	Datum saslušanja	Svjedok	Napomena
--	-----------------------------	----------------	-----------------

1.	04.03.2015. godine	Slaviša Lučić	
2.	15.04.2015. i 30.12.2015. godine	Oštećena „D-1“	Dana 30.12.2015. godine je oštećena saslušana pred ovim Sudom u svojstvu svjedoka Suda

2. Saslušani vještaci Tužilaštva

	Datum saslušanja	Vještak	Napomena
1.	17.02.2016. godin e	Prim.dr. Omer Ćemalović	

3. Uloženi dokazi Tužilaštva

T-1 – Zapisnik o saslušanju svjedoka-oštećene „D-1“, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 18.02.2014. godine, s prilogom četiri Foto albuma Tužilaštva, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 09.10.2013. godine;

T-2 – Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Vojić Adila, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine;

T-3 – Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Mešić Bekira, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine;

T-4 – Medicinska dokumentacija koju čine Psihološki nalaz na ime oštećene od 24.08.2006. godine, Otpusno pismo na ime oštećene od 29.05.2006. godine, Otpusno

pismo na ime oštećene od 05.03.2007. godine i Nalaz neuropsihijatra od 23.08.2006. godine;

T-5 – Kartoni starih ličnih karata na ime Vojić Adil, Mešić Bekir, Hrnjica Dževad, Dedić Jasmin i Hamzić Ibrahim;

T-6 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Državnoj agenciji za istrage i zaštitu Istočno Sarajevo, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 25.02.2013. godine radi izvršenja Naredbe Suda BiH;

T-7 – Naredba Suda BiH za privremeno oduzimanje službene evidencije Kantonalne bolnice “Dr. Irfan Ljubijankić” u Bihaću, broj S1 1 K 012506 13 Krn od 20.02.2013. godine;

T-8 – Prijedlog Tužilaštva BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 20.02.2013. godine, upućen Sudu BiH, za izdavanje naredbe za privremeno oduzimanje predmeta od Kantonalne bolnice “Dr. Irfan Ljubijankić” u Bihaću

T-9 – Službena zabilješka istražitelja Slaviše Lučić broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od dana 11.03.2013. godine sačinjena povodom postupanja po Naredbi Suda BiH;

T-10 – Izvod iz Protokola Hirurške prijemne ambulante za lice Borčić Bora i oštećenu

T-11 – Akt Suda BiH broj S1 1 K 012505 13 Krn od 21.03.2013. godine kojim se Tužilaštvu BiH dostavlja Potvrda o privremeno oduzetim predmetima sa priložima: Akt Državne agencije za istrage i zaštitu broj P-16-11/3-1-04-2-962-4/12 do 07.03.2013. godine sa Potvrdom o privremenom oduzimanju predmeta broj 16-11/3-1-04-2-962/12-1/13 od 05.03.2013. godine sa CD-om;

T-12 – Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama, broj P-16-11/3-1-04-2-962-5/12 od 11.04.2013. godine, u čijem prilogu su Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama broj P-16-11/3-1-04-2-962-5/12 od 11.04.2013. godine, Zapisnik o uviđaju broj 16-11/3-1-04-2-KEU-44/12 od 28.12.2012. godine, Fotodokumentacija sačinjena od Državne agencije za istrage i zaštitu broj 44/12 od 27.12.2012. godine, Crtež lica mjesta broj 44/12 sačinjen od Državne agencije za istrage

i zaštitu sa CD-om;

T-13 – Izvještaj Državne agencije za istrage i zaštitu o preduzetim mjerama i radnjama, broj P-16-11/3-1-04-2-962-3/12 od 07.03.2013. godine, u čijem prilogu su Izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama broj P-16-11/3-1-04-2-962-3/12 od 07.03.2013. godine, Službena zabilješka broj 16-11/3-1-SZ-962/12-56/13 od 06.03.2013. godine, Potvrda o privremenom oduzimanju predmeta broj 16-11/3-1-04-2-962/12-1/13 od 05.03.2013. godine, Fotodokumentacija broj P-16-11/1-7-04-2-962- /12 od 05.03.2013. godine, Službena zabilješka istražitelja Slaviše Lučića, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.04.2013. godine;

T-14 – Dopis Državne agencije za istrage i zaštitu upućen Tužilaštvu BiH broj P-16-11/1-7-04-2-962-7/12 od 29.05.2013. godine, uz Fotodokumentaciju broj KUV 44/12 od 27.12.2012. godine;

T-15 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom tužilaštvu Bihać, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 22.05.2013. godine;

T-16 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom sudu Bihać, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 22.05.2013. godine;

T-17 – Dopis Tužilaštva BiH upućen MUP-u USK, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 30.09.2013. godine, radi dostave kartona starih ličnih karata;

T-18 – Dopis MUP-a USK, broj 05-04/03-S1/13 od 02.10.2013. godine upućen Tužilaštvu BiH;

T-19 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Opštinskom sudu u Bihaću, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 29.05.2013. godine;

T-20 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Opštinskom sudu u Bihaću pod brojem T20 0 KTRZ 000 1981 11 od 03.07.2013. godine;

T-21 – Dopis Kantonalnog suda u Bihaću, broj 001-0-Su-13-000 541 od 23.05.2013. godine, upućen Tužilaštvu BiH sa priložima;

T-22 – Dopis Kantonalnog tužilaštva USK, broj T01 0 KTRZ 00 16508 13 od

27.05.2013. godine, upućen Tužilaštvu BiH sa priložima;

T-23 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Kantonalnom Arhivu USK, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 29.05.2013. godine;

T-24 – Dopis Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata, broj 07/16-02-03/1-447-1/14 od 27.11.2014. godine, u prilogu koga su Ovjerene fotokopije Jediničnog i Matičnog kartona za lica Hrnjica Dževad, Dedić Jasmin, Bekir Mešić i Adil Vojić;

T-25 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Federalnom ministarstvu za pitanja boraca i invalida odbrambeno–oslobodilačkog rata, broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 24.11.2014. godine;

T-26 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Administrativnoj službi opštine Bihać, broj T20 0 OKTRZ 0001981 11 od 24.11.2014. godine;

T-27 – Dopis Opštine Bihać upućen Tužilaštvu BiH sa prilogom Izvoda iz matične knjige rođenih za lice Hamzić Ibrahim;

T-28 – Dopis Tužilaštva BiH upućen opštini Bihać broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 19.11.2014. godine;

T-29 – Dopis Općinskog suda u Bihaću, broj 017-0-Su-13-000530 od 31.05.2013. godine uz dostavu predmeta broj, u čijem prilogu su Presuda u broj od godine, Optužnica u broj od godine, Zapisnik o glavnom pretresu od 08.06.1994. godine, Zahtjev oštećene od 26.02.1998. godine, Pismene izjave u rukopisu za osumnjičene Vojić Adila od 06.06.1994., Mešić Bekira od 06.06.1994., Dedić Jasmina od 06.06.1994., Hamzić Ibrahima od 06.06.1994., Hrnjica Dževada od 06.06.1994. i Rješenje da se oslobađa kazne Mešić Bekir od 10.12.1996. godine;

T-30 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Okružnom Tužilaštvu Banja Luka od 12.12.2012. godine;

T-31 – Dopis Tužilaštva BiH upućen Državnoj agenciji za istrage i zaštitu od 12.12.2012. godine;

T-32 – Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o proglašenju ratnog stanja (Sl. list R BiH broj: 7/92);

T-33 – Odluka Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine o ukidanju ratnog stanja (Sl. list RBiH broj: 50/95);

T-34 – Akt R Srbije, Tužilaštvo za ratne zločine MP br. 50/15 od 06.07.2015. godine, s prilogom Izveštaja Službe za otkrivanje ratnih zločina MUP-a R Srbije 03/4-7-1 broj 205-85855/15-2 od 29.06.2015. godine i Izvod iz matične knjige umrlih za lice Borčić Boro, Sremska Kamenica, Novi Sad, broj XV-13 203-27/2015-1397 od 16.06.2015. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Služba za otkrivanje ratnih zločina MUP-a R Srbije 03/4-3-1 broj 230-5467/11 od 06.09.2011. godine; Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 26.04.2012. godine;

T-35 – Akt R Srbije, Tužilaštvo za ratne zločine MP br. 50/15 od 29.06.2015. godine, s prilogom Izveštaja Službe za otkrivanje ratnih zločina MUP-a R Srbije 03/4-7-1 broj 205-85855/15-1 od 11.06.2015. godine, vezano za informacije o svjedocima Mirko Hajduković i Boro Borčić;

T-36 – Izvod iz matične knjige umrlih za lice Mirko Hajduković, izdat u Beogradu dana 19.10.2015. godine i Zapisnik o ispitivanju svjedoka, Viši sud u Beogradu broj Pom.lk.2.Po.2.40/12 od 10.07.2012. godine;

T-37 – Zapisnik o ispitivanju osumnjičenog Vojić Adila, Tužilaštvo BiH broj T20 0 KTRZ 0001981 11 od 04.12.2014. godine

T-38 – Sudsko psihijatrijski Nalaz i mišljenje, prim. Dr Omer Ćemalović, stalni sudski vještak iz neuropsihijatrije od 29.01.2016. godine

4. Lista saslušanih svjedoka odbrana optuženih

*	Datum	Svjedok	Napomena
1.	28.10.2015.	Dževad Hrnjica	

2.	28.10.2015.	Jasmin Dedić	
3.	04.11.2015.	Muhamed Halilović	
4.	04.11.2015.	Optuženi Adil Vojić	
5.	09.12.2015.	Optuženi Bekir Mešić	

5. Lista uložениh dokaza odbrana optuženih

O1-1 – Zapisnik o saslušanju svjedoka-oštećene „D-1“, Tužilaštvo BiH broj KTA-RZ-185/07 od 26.10.2010. godine

O1-2/O2-1 – Informacija Uprave policije, Sektor kriminalističke policije broj 05 04/03-5-04-3-800/15 od 09.11.2015. godine, s prilogom Dnevni događaji Policijske stanice Bihać za 27.03.1994. godine, Dnevni događaji od 01.05.1994. godine;

O1-3/O2-2 – Dopis MUP RBiH, CSB Bihać broj 14-716/94 od 22.05.1994. godine, upućen Skupštini okruga, Kabinet predsjednika;

O1-4/O2-3 – Dopis Ministarstva odbrane BiH, dostavljanje dokumentacije i podataka broj 13-04-1-3819-3/15 od 20.11.2015. godine;

O1-5/O2-4 – Popis ustupljenih ovjerenih kopija dokumenata po odobrenjima Zajedničkog štaba Oružanih snaga broj 16-12-04-1-1805-2/15 od 26.10.2015. godine i Ministarstva odbrane BiH broj 13-04-1-3819-1/15 od 22.10.2015. godine;

O1-6/O2-5 – Zapisnik o uviđaju Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-R-64-2/94 od 02.05.1994. godine sa skicama koje su prikazane u zapisniku iz tog uviđaja;

O1-7/O2-6 – Zapisnik o ispitivanju oštećene, Armija oružanih snaga R BiH, 5.Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-2-64-10/94 od 02.05.1994. godine;

O1-8/O2-7 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Borčić Bore, Armija oružanih snaga R BiH, 5. Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-R-64-11/94 od 02.05.1994. godine;

O1-9/O2-8 – Zapisnik o saslušanju svjedoka Gašljević Zdravka, Armija

oružanih snaga R BiH, 5. Korpus, Bataljon vojne policije broj 07/5-R-64-12/94 od 02.05.1994. godine;

O1-10/O2-9 – Službena zabilješka sačinjena od strane Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-R-64-13/94 od 02.05.1994. godine, potpisan od strane ovlaštenog službenog lica;

O1-11/O2-10 – Dopis Armije Oružanih snaga RBiH broj 07/5-141-1/94 od 04.05.1994. godine, u sklopu ovoga je krivična prijava;

O1-12/O2-11 – Dopis Kantonalne bolnice Irfan Ljubijankić od 18.12.2015. godine.